

KSIĘGA ABSTRAKTÓW

IV Kongres Kryminologiczny

Polskie Towarzystwo Kryminologiczne im. prof. Stanisława Batawii
oraz
Katedra Kryminologii i Kryminalistyki
Wydziału Prawa i Administracji
Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie

Olsztyn, 2026 r.

Autor: prof. dr hab. Danuta Janicka

Tytuł: *Debata nad polityką kryminalną w Polsce międzywojennej (1932-1939) – przyczyny, uczestnicy, punkty sporne*

Abstrakt: Niedługo po wejściu w życie kodeksu karnego z 1932 r. teoretycy i praktycy prawa rozpoczęli publiczną dyskusję na temat realizowanej w Polsce polityki kryminalnej. Jej głównym przedmiotem było początkowo zagadnienie balansu między wytycznymi kodeksu karnego, nakazującymi indywidualizację kary, a potrzebami interesu publicznego. W następnych latach, w związku ze stwierdzonym wzrostem przestępczości, debata nabrała rozpędu. Roztrząsano zasady i praktykę stosowania art. 54 kodeksu karnego, nakazującego indywidualizację wymiaru kary, krytykując przy tym szeroki zakres swobody sędziowskiej przy orzekaniu. Kwestionowano stanowisko Sądu Najwyższego, który wypowiedział się na rzecz orzekania kar o "średnim wymiarze". Padały wypowiedzi o "kryzysie polskiej polityki kryminalnej". Jednocześnie wskazywano na ograniczone możliwości finansowe i organizacyjne Państwa Polskiego, które utrudniały prowadzenie dobrej polityki karnej. Przedmiotem referatu, opartego na analizie wypowiedzi prawników publikowanych w prasie fachowej w latach trzydziestych XX w., jest syntetyczne przedstawienie najważniejszych, a także najoryginalniejszych głosów wyrażonych w debacie nad polityką kryminalną Drugiej Rzeczypospolitej.

Autor: prof. dr hab. Katarzyna Laskowska

Tytuł: *Ewolucja Przestępczości Zorganizowanej w Kazachstanie*

Abstrakt: Opracowanie ukazuje ewolucję przestępczości zorganizowanej w Kazachstanie, tj. jednym z państw Azji Centralnej. Przedstawia ją na przestrzeni lat 1930. - do współczesności. Opisuje poszczególne etapy rozwoju zjawiska ściśle związane z przemianami społeczno-ekonomiczno-politycznymi zarówno w Związku Radzieckim (którego częścią przez lata był Kazachstan), jak i w tym niepodległym państwie. Wskazuje na przejawy i obszary aktywności zorganizowanych struktur przestępczych. Podkreśla współczesny wysoki poziom rozwoju zjawiska.

Autor: prof. dr hab. Celina Nowak

Tytuł: *Zapobieganie i zwalczanie przestępczości korupcyjnej w świetle nowych przepisów UE*

Abstrakt: W dniu 31 maja 2026 r. weszła w życie nowa Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2026/1021 z dnia 29 kwietnia 2026 r. w sprawie zwalczania korupcji, zastępująca decyzję ramową Rady 2003/568/WSiSW oraz Konwencję w sprawie zwalczania korupcji urzędników Wspólnot Europejskich i urzędników państw członkowskich Unii Europejskiej oraz zmieniająca dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1371. Dyrektywa ta modyfikuje dotychczasowe ramy prawne zwalczania zachowań korupcyjnych w państwach członkowskich UE, wprowadzając nowe typy przestępstw korupcyjnych oraz kładąc o wiele większy niż dotychczas nacisk na działania prewencyjne. Referat poświęcony będzie omówieniu tego nowego podejścia UE do zapobiegania i zwalczania przestępczości korupcyjnej, analizie perspektyw harmonizacji unormowań i praktyk antykorupcyjnych w państwach członkowskich, a także próbie oceny możliwej skuteczności nowych przepisów.

Autor: prof. dr hab. Wiesław Pływaczewski

Tytuł: *Światowe dziedzictwo kultury jako ofiara wojen, konfliktów zbrojnych i aktów terroru*

Abstrakt: Wojny oraz konflikty zbrojne uświadamiają międzynarodowej społeczności, że ich ofiarami obok ludzi są również dobra tworzące światowe dziedzictwo kultury. Autor wystąpienia przedstawia rozwój europejskiej myśli kryminologicznej w przedmiotowym obszarze w obu wymiarach - historycznym i współczesnym. Szczególnym przedmiotem odniesień w tym zakresie jest dość nowy

kierunek zainteresowań kryminologicznych jakim jest kryminologia wojny. Podejmowane badania w tym obszarze nabierają głębszego sensu w związku z toczącą się wojną na terytorium Ukrainy i jej następstwami w wymiarze humanitarnym i kulturowym. Na tle europejskiego dziedzictwa związanego z rodowodem zbrodni międzynarodowej - godzącej w światowe dziedzictwo kultury - ukazany zostanie dorobek przedstawicieli polskiej myśli prawnej i kryminologicznej. Zatem dziedzictwo Gentilisa i Grocjusza, wybitnych myślicieli odrodzenia, wzbogacone zostanie o dorobek przedstawicieli polskiej myśli kryminologicznej, w szczególności o spuściznę autora koncepcji "wojny sprawiedliwej" Pawła Włodkowica (1370 -1435), którego poglądy wywarły istotny wpływ na kształtowanie się współczesnych norm w zakresie ochrony światowego dziedzictwa kultury w czasie działań zbrojnych.

Autor: prof. dr hab. Maciej Szostak

Tytuł: *Psychomanipulacja 2.0. Od psychospołecznych iluzji wpływu do kontroli cyfrowych paradygmatów*

Abstrakt: Psychomanipulacja stanowi zjawisko o dynamicznie zmieniającym się charakterze, którego współczesne formy wykraczają poza tradycyjnie rozumiane mechanizmy wpływu społecznego. Rozwój mediów cyfrowych, sztucznej inteligencji oraz algorytmów personalizujących przekaz powoduje, że oddziaływanie na procesy poznawcze, emocjonalne i decyzyjne jednostki staje się coraz bardziej precyzyjne, zindywidualizowane i trudniejsze do rozpoznania. Psychomanipulacja znajduje zastosowanie nie tylko w relacjach interpersonalnych, lecz także w przestrzeni religii, ideologii i polityki, generując istotne konsekwencje społeczne. Celem wystąpienia jest przedstawienie ewolucji zjawiska psychomanipulacji – od klasycznych form wpływu społecznego do współczesnych mechanizmów cyfrowego oddziaływania na procesy wolicjonalno-decyzyjne jednostki. Analiza koncentruje się na zmianach sposobów wywierania wpływu oraz na zagrożeniach wynikających z wykorzystania nowych technologii do kształtowania postaw, opinii i zachowań społecznych.

Autor: prof. dr hab. Leszek Wieczorek, mgr Agata Szewczyk

Tytuł: *Ochrona personelu medycznego w świetle przepisów prawa*

Abstrakt: W ostatnich latach obserwowany jest systematyczny wzrost przypadków agresji wobec lekarzy, pielęgniarek, ratowników medycznych oraz innych przedstawicieli zawodów medycznych. Agresja ta przyjmuje zarówno formę przemocy werbalnej, gróźb i znieważania, jak również bezpośrednich ataków fizycznych. Zjawisko to ma charakter wieloaspektowy i wymaga analizy nie tylko z perspektywy prawa karnego, ale także kryminologii, prawa pracy, organizacji systemu ochrony zdrowia oraz polityki bezpieczeństwa publicznego. W związku z tym szczególnego znaczenia nabiera problematyka bezpieczeństwa, zakres ochrony prawnej przysługującej personelowi medycznemu w świetle obowiązujących regulacji prawnych oraz ocena skuteczności istniejących mechanizmów ochronnych.

Autor: doc. JUDr et PhDr. mult. Libor Klimek, PhD., Dr h.c., prof. JUDr. Jaroslav Klátik, PhD.

Tytuł: *Przestępczość przeciwko środowisku w Unii Europejskiej – między zieloną kryminologią a harmonizacją prawa karnego*

Streszczenie: Referat poświęcony jest problematyce przestępstw przeciwko środowisku w kontekście współczesnego rozwoju polityki karnej Unii Europejskiej oraz ich znaczeniu z perspektywy zielonej kryminologii. Dynamiczny wzrost zagrożeń dla środowiska, ich coraz bardziej transgraniczny charakter oraz rosnąca skala szkód środowiskowych sprawiają, że przestępczość przeciwko środowisku staje się jednym z kluczowych wyzwań współczesnej kryminologii oraz prawa karnego Unii Europejskiej. Referat koncentruje się na wzajemnych relacjach między dorobkiem zielonej kryminologii a procesem harmonizacji prawa karnego realizowanym za pośrednictwem instrumentów prawnych Unii Europejskiej. Punktem wyjścia analizy jest dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE)

2024/1203 w sprawie ochrony środowiska poprzez prawo karne, stanowiąca istotny etap rozwoju europejskiej polityki karnej w zakresie przeciwdziałania przestępczości przeciwko środowisku. Szczególna uwaga poświęcona została rozszerzeniu katalogu przestępstw, wzmocnieniu zasad odpowiedzialności karnej oraz mechanizmów ścigania i sankcjonowania sprawców, a także dążeniom do stworzenia jednolitych ram ochrony środowiska na poziomie Unii Europejskiej. Ustalenia przedstawione w referacie zostały wypracowane z wykorzystaniem metody dogmatycznoprawnej, metody komparatystycznej oraz metody analizy literatury naukowej i specjalistycznej. Zastosowanie wskazanych metod umożliwia ocenę, w jakim stopniu współczesne rozwiązania europejskiego prawa karnego odzwierciedlają założenia zielonej kryminologii oraz jakie znaczenie mają dla kształtowania skutecznych instrumentów zapobiegania i zwalczania przestępczości przeciwko środowisku. Celem referatu jest ocena, czy współczesny proces harmonizacji prawa karnego Unii Europejskiej stwarza podstawy do skuteczniejszej ochrony środowiska, a także wniesienie wkładu do dyskusji naukowej nad powiązaniami między dorobkiem kryminologii a kształtowaniem europejskiej polityki karnej.

Autor: dr hab. Konrad Burdziak, prof. US

Tytuł: *Samobójstwa w warunkach izolacji penitencjarnej – uwagi na temat metodologii gromadzenia danych*

Abstrakt: Statystyki Centralnego Zarządu Służby Więziennej wskazują, że w 2025 roku w warunkach izolacji penitencjarnej doszło do 168 przypadków samoagresji, w tym do 123 usiłowań samobójczych (<https://sw.gov.pl/strona/Statystyka>, dostęp: 19.05.26). Jednocześnie, zgodnie ze statystykami CZSW, 4 przypadki samogresji związane były z protestem przeciwko działalności sądu lub prokuratury, 33 przypadki samoagresji związane były z protestem przeciwko działalności administracji więziennej, zaś 131 przypadków samoagresji wynikało z innych powodów. W kontekście wyżej wymienionych danych, postawić należy pytanie o ich wiarygodność, w szczególności zaś o założenia metodologiczne leżące u podstaw ich gromadzenia. Weryfikacji wymaga bowiem m.in. to, 1) na jakich zasadach dane zachowanie skazanego kwalifikowane jest jako przypadek usiłowania samobójczego, a nie inny przypadek samoagresji, 2) w jaki sposób ustalane są przyczyny podjęcia przez skazanych poszczególnych zachowań samoagresyjnych, 3) czy poza danymi gromadzonymi przez CZSW mogą znajdować się przypadki, które mogłyby i powinny być kwalifikowane jako usiłowania samobójcze, a mimo to nie zostały uwzględnione w statystykach. Udzielenie odpowiedzi na powyższe pytania jawi się przy tym jako niezwykle istotne, jako że wiarygodność gromadzonych danych jest kwestią kluczową z perspektywy zapobiegania samobójstwom w warunkach izolacji penitencjarnej – bez adekwatnych danych nie sposób ustalić potrzeb w zakresie przeciwdziałania samobójstwom, niedostatków w zakresie rozwiązań już stworzonych i wykorzystywanych ani też skuteczności ewentualnych nowych sposobów walki z dyskutowanym zjawiskiem. Gromadzone dane muszą zatem możliwie rzetelnie oddawać rzeczywisty stan rzeczy. Celem referatu będzie próba udzielenia odpowiedzi na postawione wyżej pytania i sformułowanie w ich kontekście postulatów zmierzających do ulepszenia aktualnego systemu gromadzenia danych.

Autor: dr hab. Piotr Chlebowicz, prof. UWM

Tytuł: *Kilka uwag dotyczących relacji kryminologii i studiów nad wywiadem (intelligence studies)*

Abstrakt: Przedmiotem wystąpienia będą relacje pomiędzy kryminologią a relatywnie nową dyscypliną naukową, tzw. studiami wywiadowczymi lub studiami nad wywiadem. Zdaniem autora pomiędzy tymi dziedzinami wiedzy istnieją obszary wspólne, takie jak: analiza informacji, wykorzystywanie przestępczości jako narzędzia wojny hybrydowej, międzynarodowa przestępczość zorganizowana, przestępczość państwowa, które stanowią źródła zagrożeń dla bezpieczeństwa państwa. Jednocześnie mogą one być badane przez naukę kryminologii.

Autor: dr hab. Piotr Chomczyński, prof. UŁ

Tytuł: *Rozwój latynoamerykańskiej przestępczości zorganizowanej w kontekście bezpieczeństwa Polski*

Abstrakt: W ostatnich latach obserwowany jest wzrost aktywności latynoamerykańskich organizacji przestępczych zajmujących się handlem narkotykami (Drug Trafficking Organizations – DTO) na terenie Europy, w tym również w Polsce. Celem referatu jest wyjaśnienie przyczyn rosnącego zainteresowania europejskim rynkiem narkotykowym ze strony latynoamerykańskich grup przestępczych oraz identyfikacja czynników sprzyjających ich ekspansji na kontynencie europejskim. Analiza opiera się na wynikach dziesięcioletnich badań terenowych prowadzonych przez autora w Meksyku, Hondurasie i Ekwadorze, a także na doświadczeniach zdobytych podczas realizacji międzynarodowego projektu badawczego CRIMLA. W referacie przedstawiam perspektywę uczestników nielegalnego rynku narkotykowego oraz omawiam zmiany zachodzące w globalnych szlakach przemytu, strukturach organizacyjnych grup przestępczych oraz strategiach ich działania. Uzyskane wyniki wskazują, że wzrost aktywności tych organizacji jest konsekwencją zarówno procesów globalizacji i internacjonalizacji przestępczości zorganizowanej, jak i zmian geopolitycznych, ekonomicznych oraz logistycznych wpływających na współczesny handel narkotykami.

Autor: dr hab. Wojciech Filipkowski, prof. UwB

Tytuł: *Systemy AI w organach ścigania jako przedmiot kryminologii krytycznej: w kierunku cyfrowej kryminologii krytycznej w Polsce*

Abstrakt: Algorytmiczne systemy oceny ryzyka recydywy, narzędzia predykcji przestępstw (predictive policing) oraz systemy masowego nadzoru biometrycznego są wdrażane przez organy ścigania w coraz szerszym zakresie - również w Polsce. Towarzysząca tym procesom narracja instytucjonalna przedstawia je jako neutralne technicznie narzędzia optymalizacji pracy policji. Teza niniejszego referatu jest odmienna: systemy te są materializacją relacji władzy, mechanizmami reprodukcji nierówności strukturalnych i nowymi formami kontroli społecznej - a zatem klasycznym przedmiotem kryminologii krytycznej w jej XXI-wiecznej odsłonie. Referat zakłada trzy cele. Po pierwsze, proponuje wprowadzenie do polskiej kryminologii pojęcia cyfrowej kryminologii krytycznej (critical digital criminology) jako subdyscypliny syntetyzującej tradycję kryminologii krytycznej z dorobkiem digital criminology (Powell, Stratton, Cameron 2018). Po drugie, uzasadnia odrębność tej propozycji ze względu na algorytmiczną nieprzejrzystość (opacity), skalowalność cyfrowego nadzoru i prywatyzację niektórych funkcji państwa tworząc jakościowo nowe mechanizmy władzy, nieprzewidywane przez klasyczne teorie krytyczne. Po trzecie, przez pryzmat trzech studiów przypadku — systemu COMPAS, algorytmów predykcji przestępstw i biometrycznego nadzoru policyjnego — pokazuje, jak cyfrowa kryminologia krytyczna operacjonalizuje się empirycznie. Kontekstem normatywnym analizy jest Rozporządzenie UE w sprawie systemów sztucznej inteligencji.

Autor: dr hab. Grzegorz Grzybek, prof. UR

Tytuł: *Natura przestępstwa seksualnego a edukacja seksualna. Aspekty etyczne*

Abstrakt: 1) Natura przestępstwa seksualnego 2) Edukacja seksualna a etiologia przemocy seksualnej 3) Samowychowanie erotyczne – w stronę rozwiązania w założeniach etycznego erotyzmu teorii etyki rozwoju

Autor: dr hab. Agnieszka Gutkowska, dr Michał Mistygacz

Tytuł: *Cudzoziemcy w postępowaniu przygotowawczym – wstępna analiza statystyczna praktyki prokuratorskiej*

Abstrakt: Wystąpienie poświęcone będzie problematyce cudzoziemców w polskim postępowaniu przygotowawczym na tle praktyki prokuratorskiej. Referat będzie oparty na analizie danych statystycznych dotyczących postępowań prowadzonych w latach 2015–2025 przez jednostki podległe Prokuraturze Okręgowej w Warszawie, obejmujących sprawy, w których cudzoziemcy występowali zarówno jako podejrzeni lub oskarżeni, jak i pokrzywdzeni. Analizie poddane zostaną m.in. liczba postępowań, struktura przestępczości, stosowanie środków zapobiegawczych, sposoby zakończenia postępowań, podstawy umorzeń, udział cudzoziemców w mediacjach, a także wybrane elementy współpracy międzynarodowej w sprawach karnych. Celem wystąpienia jest przedstawienie wstępnego obrazu postępowań przygotowawczych z udziałem cudzoziemców oraz próba identyfikacji najważniejszych tendencji widocznych w praktyce organów ścigania. Szczególna uwaga zostanie poświęcona zagadnieniom związanym ze strukturą prowadzonych spraw, praktyką stosowania środków przymusu procesowego oraz sposobami kończenia postępowań wobec cudzoziemców. Analiza obejmie również problematykę cudzoziemców występujących w charakterze pokrzywdzonych, co pozwoli na szersze spojrzenie na ich funkcjonowanie w systemie wymiaru sprawiedliwości karnej. Referat ma charakter eksploracyjny i stanowi przyczynek do dalszych badań empirycznych nad funkcjonowaniem cudzoziemców w polskim systemie wymiaru sprawiedliwości karnej. Celem wystąpienia nie jest formułowanie ogólnych wniosków dotyczących skali przestępczości cudzoziemców, lecz ukazanie potencjału analitycznego danych statystycznych pozostających w dyspozycji prokuratury oraz wskazanie możliwych kierunków dalszych badań. Analiza opiera się wyłącznie na danych statystycznych i nie obejmuje badań aktowych.

Autor: dr hab. Piotr Herbowksi, prof. AKP

Tytuł: *Perspektywy kontroli niepożądanego imigracji*

Abstrakt: Polska jako kluczowy kraj graniczny Unii Europejskiej stoi od kilku lat w obliczu poważnych zagrożeń, wśród których pierwszoplanowe są te wynikające z nielegalnej i niekontrolowanej imigracji. Do naszego kraju przyjeżdżają także osoby niepożądane, których aktywność może stwarzać bezpośrednie zagrożenie aktami dywersji i zamachami terrorystycznymi. Należy więc szukać narzędzi pozwalających typować takie osoby. Jest to konieczne w obliczu ograniczonego wykorzystania do tego celu czynności operacyjnych. Nasze służby powinny posiadać możliwości techniczne szybkiej i efektywnej weryfikacji informacji przekazywanych przez cudzoziemców. Istnieje coraz szersze spektrum metod instrumentalnych, które mogą mieć wiele zastosowań w systemie kontroli niepożądanego imigracji. Warto przeanalizować, jaka jest ich faktyczna przydatność.

Autor: dr hab. Justyna Karaźniewicz, prof. UKW

Tytuł: *Proces karny jako źródło zagrożenia wtórną wiktymizacją.*

Abstrakt: Znaczenie postępowania karnego z perspektywy ofiar przestępstw może być rozpatrywane na różnych płaszczyznach. Z jednej strony jest to niewątpliwie sposób pociągnięcia sprawcy do odpowiedzialności karnej, który pozwala na zaspokojenie poczucia sprawiedliwości (w różnych jej wymiarach, także kompensacyjnym) i stanowi istotny krok na drodze do przezwyciężenia skutków wiktymizacji. Z drugiej jednak strony, udział pokrzywdzonego w procesie karnym wiąże się także z niebezpieczeństwem wtórnej wiktymizacji. Celem referatu jest przede wszystkim identyfikacja sytuacji procesowych o największym potencjale zagrożenia wtórną wiktymizacją (m.in. przyjmowanie zawiadomienia, składanie zeznań, udział w innych czynnościach dowodowych, bezpośredni kontakt z oskarżonym m.in. w związku z uczestnictwem w rozprawie). Istotną kwestią jest również wskazanie tych rozwiązań karnoprosesowych, dzięki którym zagrożenie wtórną wiktymizacją jest ograniczane. W

konsekwencji powyższych ustaleń podjęta zostanie próba dokonania oceny istniejących regulacji oraz sformułowania postulatów de lege ferenda.

Autor: dr hab. Monika Kotowska, prof. UWM, por. Paulina Kreńska

Tytuł: *Resocjalizacja skazanych na dożywotnią karę pozbawienia wolności*

Abstrakt: Celem wystąpienia jest analiza studium przypadków skazanych na karę dożywotniego pozbawienia wolności członków zorganizowanych grup przestępczych z perspektywy wpływu oddziaływań readaptacyjnych w czasie odbywania kary pozbawienia wolności.

Autor: dr hab. Magdalena Kowalewska-Łukuć, prof. US

Tytuł: *Przesłanki wyłączenia odpowiedzialności karnej seniorów.*

Abstrakt: Starzenie się społeczeństwa jest faktem, nie tylko w Polsce, ale również w wielu innych krajach. Zjawisko to doczekało się już nawet etykiety srebrnego tsunami. Jest ono poważnym wyzwaniem dla gospodarki, rynku pracy, systemu emerytalnego oraz systemu opieki zdrowotnej. Może być również poważnym wyzwaniem także dla systemu prawnego, w tym prawa karnego. W polskim prawie karnym ustawodawca przewidział jedynie dolną granicę wieku odpowiedzialności karnej (art. 10 kk). Tymczasem w dobie zjawiska srebrnego tsunami i coraz wyższej średniej długości życia, realnym problemem zdaje się być również zdolność do ponoszenia odpowiedzialności karnej przez osoby starsze, tzw. seniorów. Szacuje się, że około 30% osób, które ukończyły 80 rok życia wykazuje objawy otępienne. Te zaś zdają się być ściśle powiązane z możliwością przypisania im winy i w konsekwencji odpowiedzialności karnej. Celem referatu będzie zbadanie możliwości wyłączenia winy seniorów w oparciu o konstrukcję niepoczytalności oraz rozważenie możliwości ekskulpacji sprawcy czynu zabronionego ze względu na jego senioralny wiek, co może przełożyć się na konkretne postulaty de lege ferenda.

Autor: dr hab. Aneta Łyżwa

Tytuł: *Profil osobowościowy sprawców przestępstw seksualnych, czyli wewnętrzne mapy zła*

Abstrakt: Przedmiotem wystąpienia będzie analiza struktur psychopatologicznych stanowiących fundament motywacyjny i poznawczy u sprawców przestępstw seksualnych. Autorka skoncentruje się na dekonstrukcji metaforycznych "wewnętrznych map zła", czyli specyficznej architektury osobowości u sprawcy, która determinuje sposób postrzegania ofiary, zniesienie barier moralnych oraz realizację czynu zabronionego. W oparciu o współczesny dorobek kryminologii, psychologii sądowej oraz seksuologii, szczególna uwaga zostanie poświęcona zaburzeniom z Klastry B, ze wskazaniem na triadę: osobowość antyspołeczną (i powiązaną z nią psychopatię), osobowość narcystyczną oraz borderline. Autorka podda analizie mechanizmy przestępcze właściwe dla każdego z tych zaburzeń - od chłodnej, instrumentalnej kalkulacji antyspołecznej, przez narcystyczne poczucie uprawnienia, aż po afektywną dysregulację i impulsywność charakterystyczną dla struktur borderline. Ważnym punktem referatu będzie ujęcie zjawiska komorbidności (współwystępowania zaburzeń), ze szczególnym uwzględnieniem konceptu Ciemnej Triady (makiawelizm, narcyzm, subkliniczna psychopatia) oraz korelacji między strukturą osobowości a zaburzeniami preferencji seksualnych (parafiliami). W podsumowaniu wskazane zostaną praktyczne aspekty wykorzystania wiedzy o profilu osobowościowym w procesie wykrywczym (konstruowanie profilu nieznanego sprawcy, analiza modus operandi i zachowań posprawczych) oraz wyzwania, jakie ta specyficzna grupa sprawców stawia przed systemem resocjalizacyjno-terapeutycznym.

Autor: dr hab. Stanisław Mordwa, prof. UŁ

Tytuł: *Przestrzenie ryzyka w polskim mieście – analiza geoinformatyczna*

Abstrakt: Referat będzie osadzony w koncepcji risk terrain modeling (RTM), czyli oceny zagrożenia przestępczością dla poszczególnych miejsc. Jest to geoinformatyczna technika analizy danych przestrzennych, która pozwala zidentyfikować warunki środowiskowe, które z kolei mogą przyczyniać się do występowania zachowań przestępczych. Technika RTM pozwala analizować wzorce przestrzennego rozmieszczenia przestępstw, w kontekście struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta i zachowań przestępczych. RTM to nie tylko diagnozowanie wzorców przestępczości ale także możliwość przewidywania, gdzie i dlaczego problemy związane z przestępczością mogą się pojawić lub będą się utrzymywać. W identyfikacji przestrzeni ryzyka dokonano analizy obszaru całego polskiego miasta średniej wielkości. W tym celu zidentyfikowano obiekty ryzyka należące do różnych kategorii funkcjonalnych: sportu i rekreacji, handlu detalicznego (np. dystrybucja alkoholowa, lombardy, stacje benzynowe), edukacji i kultury, transportu, zakwaterowania i gastronomii (np. restauracje, bary puby). Wykorzystując narzędzia geoinformatyczne związane z GIS określono zasięg oddziaływania, gęstość i siłę oddziaływania tych obiektów ryzyka. Po nałożeniu poszczególnych warstw tematycznych zidentyfikowane zostały dwie przestrzenie wysokiego ryzyka: jedna związana z centrum miasta i druga położona w sąsiedztwie dużego osiedla z intensywną wielorodzinną zabudową blokową. W kolejnym kroku badawczym na zidentyfikowane przestrzenie ryzyka zostały nałożone kolejne warstwy analityczne. Okazało się, że ze zidentyfikowanymi miejscami wysokiego ryzyka związane jest również wysokie natężenie przestępczości (hot spotów przestępczości). Wśród uwzględnionych czynów przestępczych, związanych z przestrzeniami publicznymi, w miejscach wysokiego ryzyka rejestrowane były głównie kradzieże i kradzieże z włamaniem). Ponadto, odwołując się do teorii wybitych szyb (a szerzej do koncepcji kształtowania przestrzeni bezpiecznych), w przestrzeni ryzyka zidentyfikowano wiele środowiskowych oznak naruszania norm społecznych. Referat będzie zakończony przedstawieniem rekomendacji – sposobów poprawy zagrożenia przestępczością w miejscach wysokiego ryzyka.

Autor: dr hab. Monika Płatek, prof. UW

Tytuł: *Dehumanizacja jako mechanizm dyskryminacji instytucjonalnej*

Abstrakt: ko mechanizm dyskryminacji instytucjonalnej dotyczy treści Ustawy z 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej (dalej: ustawa o KOZZD). W swoim wystąpieniu wskażę na konkretne przepisy, które generują dyskryminację i systemowe przyzwolenie na naruszanie podstawowych praw człowieka osób, ze względu na przypisaną im etykietę. Proces ten przedstawię na podstawie prezentacji kilku charakterystycznych konkretnych przypadków obrazujących rozmiar praktykowanych naruszeń podstawowych wartości konwencyjnych (Konwencja o ochronie praw człowieka) i Konstytucji RP.

Autor: dr hab. Tomasz Przesławski

Tytuł: *Wykonywanie kary pozbawienia wolności w warunkach wolnościowych – propozycje zmian*

Abstrakt: Przedmiotem wystąpienia jest analiza wolnościowych form wykonywania kary pozbawienia wolności oraz ich możliwych przekształceń w przyszłości. Rozważania koncentrują się przede wszystkim na warunkowym przedterminowym zwolnieniu oraz systemie dozoru elektronicznego.

Autor: dr hab. Marta Romańczuk-Grącka, prof. UWM

Tytuł: *AI sekty jako wyzwanie dla współczesnej kryminologii*

Abstrakt: Cyfrowa przestrzeń jest miejscem rozwoju wielu sieci społecznych, nie więc dziwnego, że powstają tam również grupy przypominające sekty. Celem opracowania jest próba udzielenia odpowiedzi na pytanie: Czy i jeśli tak, to w jaki sposób AI sekty stwarzają nowe wyzwania dla

kryminologii? Największym zagrożeniem jest działalność przestępcza wspierana przez AI sekty. Najczęściej są to oszustwa, przestępstwa seksualne, groźby karalne, nękanie oraz różnorodne formy cyberprzemocy wobec osób próbujących odejść z grupy. AI sekty są stosunkowo nowym, hybrydowym zjawiskiem, które wymaga rewizji klasycznych kategorii kryminologicznych. Jednym z najważniejszych zagadnień wymagających pogłębionej analizy jest psychomanipulacja oparta na algorytmach.

Autor: dr hab. Olga Sitarz, prof. UŚ, dr Anna Jaworska-Wieloch, dr Dominika Bek

Tytuł: *Wykonywanie kary pozbawienia wolności wobec osób starszych a zasady wymiaru kary*

Abstrakt: Przekształcenia demograficzne doprowadziły, zwłaszcza w Europie, do starzenia się społeczeństwa i znacznego wzrostu liczby osób w starszym wieku. Konsekwencją tej tendencji jest większa liczba osób popełniających przestępstwa w wieku senioralnym i odbywanie przez nie kary pozbawienia wolności. Powstaje pytanie, czy cele i funkcje kary pozbawienia wolności względem tej kategorii sprawców są takie same, jak w przypadku młodszych sprawców, jak również to, czy powinny być one w taki sam sposób realizowane. Celem badawczym jest ustalenie, czy zasady wymiaru kary względem osób starszych nabierają szczególnej specyfiki.

Autor: dr hab. Grzegorz Skowronek, prof. UJK

Tytuł: *Balkańska gierka – kto ma karty?*

Abstrakt: Współczesny przemysł hazardowy coraz częściej wykracza poza sferę rozrywki, stając się istotnym uczestnikiem procesów społecznych i regulacyjnych. Dlatego przyjęta teza badawcza zakłada, że w wybranych państwach Bałkanów przemysł hazardowy stanowi istotny czynnik oddziałujący nie tylko na rynek gier, lecz także na procesy kształtowania polityk publicznych oraz mechanizmy reagowania państwa na zjawiska o charakterze kryminogennym. Analizie poddano zróżnicowane modele relacji pomiędzy państwem a branżą hazardową w Macedonii Północnej, Albanii i Bułgarii. Rozważania mają charakter interdyscyplinarny i osadzone są w perspektywie kryminologicznej oraz społecznej. W przypadku Macedonii Północnej analizie podlega obecność sektora hazardowego w debacie publicznej oraz jego oddziaływanie na proces legislacyjny, w tym reakcję branży na próby ograniczania działalności hazardowej. Analiza regulacji funkcjonujących w Albanii koncentruje się na restrykcyjnej polityce państwa wobec hazardu, realizowanej przez rząd premiera Edi Ramy, oraz na zjawisku potencjalnego przesuwania aktywności hazardowej do szarej strefy. Z kolei przykład Bułgarii odnosi się kwestii regulacyjnych oraz obecności hazardu w przestrzeni publicznej, w szczególności w kontekście reklamy. Rozważania uwzględniają również społeczne konsekwencje hazardu, takie jak uzależnienie, zadłużenie, czy powiązania z przestępczością. Całość zmierza do wykazania, że hazard na Bałkanach stanowi problem prawny i społeczny, ale również istotny element wpływających na kreowanie zjawisk kryminogennych.

Autor: dr hab. Denis Solodov, prof. UWM

Tytuł: *Elicytacja informacji jako alternatywa dla tradycyjnych metod przesłuchania: możliwości i ograniczenia w świetle Zasad Méndeza*

Abstrakt: Rozwój modeli investigative interviewing prowadzi do stopniowego odchodzenia od konfrontacyjnych metod pozyskiwania informacji na rzecz technik opartych na budowaniu relacji, psychologii komunikacji oraz dobrowolnym przekazywaniu informacji. Jednym z interesujących, choć stosunkowo rzadko analizowanych modeli, jest technika Hansa-Joachima Scharffa, wypracowana podczas II wojny światowej i współcześnie poddawana badaniom eksperymentalnym. Celem referatu jest analiza techniki Scharffa z perspektywy Zasad Méndeza oraz współczesnych standardów investigative interviewing. Przedstawione zostaną podstawowe mechanizmy tej metody, w tym prowadzenie naturalnej rozmowy zamiast zadawania bezpośrednich pytań, budowanie atmosfery

współpracy, strategiczne ujawnianie posiadanej wiedzy oraz wykorzystywanie psychologicznych mechanizmów spontanicznego uzupełniania informacji przez rozmówcę. W referacie podjęta zostanie próba odpowiedzi na pytanie, czy techniki elicytacji informacji mogą stanowić wartościowe uzupełnienie współczesnych modeli prowadzenia czynności procesowych oraz operacyjno-rozpoznawczych, pozostając jednocześnie zgodne z zasadami legalności, poszanowania godności człowieka i zakazu stosowania przymusu psychicznego wynikającymi z Zasad Méndeza. Omówione zostaną również potencjalne obszary zastosowania tych metod w działalności organów ścigania i służb specjalnych. Referat ma charakter teoretyczno-analityczny i stanowi próbę połączenia dorobku psychologii przesłuchania z aktualnymi standardami ochrony praw człowieka w procesie pozyskiwania informacji.

Autor: dr hab. Renata Szczepanik, prof. UŁ

Tytuł: *Na bazie kredytu zaufania. Pomoc postpenitencjarna w perspektywie osób zaangażowanych w jej udzielanie*

Abstrakt: Prezentacja wyników badań z udziałem osób pracujących w ośrodkach pomocy postpenitencjarnej (analiza "sylwetek zawodowych", motywacji, trudności i obszarów satysfakcji).

Autor: dr hab. Paweł Waszkiewicz, prof. UW, mgr Jędrzej Kupczyński

Tytuł: *Wpływ nagrań z kamer nasobnych na decyzje procesowe. Eksperyment w kryminologii.*

Abstrakt: Kamery nasobne są coraz częściej wykorzystywane przez organy ścigania na całym świecie w celu dokumentowania interwencji, w tym kontroli działań funkcjonariuszy co skutkuje ich wykorzystaniem jako materiału dowodowego. Nagranie może jednak nie tylko dostarczać informacji o przebiegu zdarzenia, lecz także wpływać na sposób interpretacji dowodów i podejmowania decyzji procesowych. Obraz sprawia wrażenie kompletnego i obiektywnego zapisu rzeczywistości, chociaż w praktyce przedstawia zdarzenie z pewnej ograniczonej perspektywy, zależnej m.in. od położenia kamery, jakości nagrania oraz momentu jego uruchomienia. Celem wystąpienia jest przedstawienie założeń eksperymentalnego badania wpływu nagrań z kamer nasobnych na ocenę zdarzenia oraz decyzje podejmowane w postępowaniu karnym. Badanie ma pozwolić na porównanie decyzji osób, którym oprócz materiałów w standardowej formie pisemnej przedstawiono nagranie z kamery nasobnej, z ocenami uczestników otrzymujących informacje o zdarzeniu bez takiego nagrania. Wystąpienie podejmuje także szersze zagadnienie zastosowania eksperymentu w kryminologii i naukach prawnych.

Autor: dr hab. Krzysztof Wiak, prof. KUL

Tytuł: *Problem kary dożywotniego pozbawienia wolności w wyłączeniu warunkowego przedterminowego zwolnienia*

Abstrakt: Nowelizacja Kodeksu karnego z 7 lipca 2022 r. znacząco zwiększyła stopień represyjności polskiego prawa karnego, czego wyrazem jest wprowadzenie podstaw do wyłączenia przez sąd warunkowego przedterminowego zwolnienia wobec skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności (art. 77 § 3 i 4 k.k.). Sama kara dożywotniego pozbawienia wolności nie jest uznawana za niehumanitarną, a prawodawcy mają swobodę jej stosowania wobec dorosłych sprawców za szczególnie poważne przestępstwa, jednakże jej dopuszczalność jest uzależniona od istnienia realnej możliwości skorzystania przez skazanego ze zwolnienia z odbycia reszty kary. Wyeliminowanie takiej możliwości wydaje się być wprost sprzeczne z europejskimi standardami praw człowieka, ukształtowanymi w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Na tle art. 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka wykluczony jest bowiem taki model kary dożywotniego pozbawienia wolności, który już na etapie sądowego wymiaru kary będzie skutkował przesądzeniem o bezwzględnej izolacji więziennej skazanego do końca jego życia, bez możliwości późniejszej weryfikacji zasadności takiej decyzji.

Autor: dr hab. Dagmara Woźniakowska, prof. UW

Tytuł: *Czy naprawdę takie niegrzeczne? Czyli o zachowaniach antyspołecznych dziewcząt*

Abstrakt: W referacie zostaną zaprezentowane wyniki projektu badawczego poświęconego przestępczości i zachowaniom antyspołecznym nieletnich. W ramach badań przeanalizowano blisko 1500 akt sądowych oraz przeprowadzono badania typu self-report, w których uczestniczyło ponad 3000 uczniów. Tak obszerny materiał empiryczny umożliwił wyodrębnienie grupy dziewcząt i przeprowadzenie pogłębionej analizy ich zachowań. Wystąpienie będzie poświęcone zarówno przestępczości nieletnich dziewcząt, jak i innym przejawom ich zachowań dewiacyjnych. Szczególna uwaga zostanie poświęcona różnicom pomiędzy zachowaniami antyspołecznymi dziewcząt i chłopców. Przedstawione zostaną również zmiany, jakie zaszły w zakresie przestępczości i zachowań dewiacyjnych nieletnich dziewcząt w ciągu ostatniego ćwierćwiecza.

Autor: dr hab. Magdalena Zubańska, prof. UWM

Tytuł: *Technologiczne uwarunkowania rozwoju kryminalistyki i jej rozwiązań*

Abstrakt: Wskazane 100 lat temu kierunki rozwoju kryminalistyki w XXI wieku są nadal aktualne. Charakterystyczne dla rozwoju tej dyscypliny jest uwarunkowanie postępowaniem technologicznym. To cechuje także rozwój przestępczości. Generalnie, postęp w nauce i technice stymuluje intelektualny rozwój środowisk przestępczych i przyczynia się do powstawania nowych form popełniania przestępstw. Implikacją tego stanu rzeczy jest rozwój kryminalistycznych rozwiązań (metod badawczych, sprzętu, środków i narzędzi śledczych). Niekontrowersyjna jest zatem konkluzja, że w rozwoju tak kryminalistyki, jak i przestępczości uwarunkowania technologiczne odgrywają znaczącą rolę. Jest to sui generis rywalizacja. Korzystanie z osiągnięć nauki i techniki (a nawet sztuki) daje duże możliwości poznania prawdy. Dlatego kryminalistyka korzysta i adaptuje na swoje potrzeby (podyktowane potrzebami procesu karnego) osiągnięcia wielu różnych dyscyplin wiedzy. W ten sposób wychodzi naprzeciw aktualnym potrzebom w zakresie wykrywania, dowodzenia, zapobiegania i zwalczania coraz to nowych rodzajów przestępstw. Zarysowany stan rzeczy znajduje odzwierciedlenie także w obszarze kryminologii.

Autor: dr Monika Badowska-Hodyr

Tytuł: *Prawo do nadziei. Poczucie sensu życia i godność człowieka w procesie wykonywania kar długoterminowych*

Abstrakt: Współczesna kryminologia coraz częściej podejmuje refleksję nad granicami wykonywania kar długoterminowych oraz ich wpływem na funkcjonowanie psychospołeczne osób pozbawionych wolności. Szczególnym wyzwaniem pozostaje zachowanie równowagi pomiędzy realizacją celów kary, ochroną społeczeństwa a poszanowaniem godności człowieka. W tym kontekście istotnego znaczenia nabiera koncepcja "prawa do nadziei" wskazująca na potrzebę pozostawienia jednostce realnej perspektywy rozwoju, zmiany i społecznej reintegracji. Celem wystąpienia będzie analiza znaczenia poczucia sensu życia oraz godności osobowej w procesie wykonywania kar długoterminowych. Punktem wyjścia rozważań - założenie, że długotrwała izolacja penitencjarna może prowadzić do osłabienia motywacji do zmiany, utraty poczucia sprawstwa oraz pogłębiania wykluczenia społecznego. Jednocześnie odpowiednio zaprojektowane oddziaływania penitencjarne, uwzględniające indywidualizację pracy ze skazanym, podtrzymywanie więzi rodzinnych, aktywizację społeczną oraz wzmacnianie zasobów osobistych, mogą sprzyjać budowaniu postaw prospołecznych i wzrostowi gotowości readaptacyjnej. Podstawę referatu stanowić będą analizy teoretyczne odnoszące się do koncepcji sensu życia Viktora E. Frankla, współczesnych standardów ochrony praw człowieka oraz doświadczenia badawcze związane z problematyką osób odbywających kary długoterminowe. Szczególna uwaga zostanie poświęcona relacji pomiędzy poczuciem sensu życia, zachowaniem godności osobowej a skutecznością oddziaływań resocjalizacyjnych. Poszanowanie godności

człowieka oraz wzmacnianie nadziei na pozytywną zmianę nie pozostają w sprzeczności z funkcjami kary, lecz mogą stanowić jeden z kluczowych warunków skutecznej readaptacji społecznej. Perspektywa ta otwiera nowe możliwości interpretacji współczesnej polityki penitencjarnej oraz projektowania działań wspierających proces reintegracji społecznej osób odbywających kary długoterminowe.

Autor: dr Katarzyna Badźmirowska-Masłowska, Piotr Bednarczuk

Tytuł: *Wartości subkultury gangsterskiej "Cholo" w świetle tradycyjnych nurtów kryminologicznych i nowych jej kierunków*

Abstrakt: Subkultura gangsterska Cholo wywodzi się ze środowisk reprezentujących gangi latynoskie w Stanach Zjednoczonych. Stanowi w istocie autonomiczne zjawisko kulturowo-społeczne, oparte o własny system aksjologiczny, w którym najważniejszymi wartościami są swoiście pojmowane honor i lojalność. Tematyka referatu obejmuje ukazanie subkultury Cholo pod kątem pożądanych i akceptowanych w jej ramach wartości. Są one analizowane w szerokim spektrum kryminologicznym; w świetle, tradycyjnych – zwłaszcza pozytywistycznych teorii socjologicznych (tj. ekologicznych, strukturalnych, zróżnicowania kulturowego, uczenia się czy kontroli), ale też wybranych z nurtów antynaturalistycznych (tj. z grupy naznaczania albo konfliktu społecznego, kontroli społecznej) czy z neoklasycznych, krytycznych w tym kulturowych ich rodzajów (np. media criminology). Wnioski wywodzone z niniejszej prezentacji wskazują, że subkultura Cholo, mimo konfliktu z ogólnymi zasadami panującymi w społeczeństwie, oddziałuje nie tylko na kształtowanie tożsamości i mechanizmy budowania więzi członków ulicznych grup przestępczych (w tym rekrutowanych w ich ramy dzieci i młodzieży) i na właściwe im struktury prymarne, ale wpływa też w pewnym zakresie na struktury społeczne II stopnia (np. poprzez sposób przedstawiania jej w mediach oraz kulturze). Problematyka obejmująca tytułowe zagadnienia jest podejmowana w literaturze amerykańskiej od lat 80. ubiegłego wieku (np. P. J. Varela, *The nostalgia of change: a history of Mexican return migration to Acámbaro, Guanajuato, 1930-2006*, University of California, San Diego 2010); rzadziej i niewystarczająco na gruncie polskim (por. P. Chomczyński, *Koncepcja kolektywnej trajektorii a teoria drogi życiowej. Koncepcyjne wnioski z badań etnograficznych nad kartelami narkotykowymi w Meksyku*, w: *Kryminologia. Teoria i praktyka*, PWN 2024).

Autor: dr Barbara Błońska, dr Sylwia Różycka-Jaroś, dr Katarzyna Witkowska-Rozpara

Tytuł: *Wykorzystanie seksualne dzieci w orzecznictwie karnym – czego wciąż nie wiemy? Wyzwania i spostrzeżenia z badania akt sądowych i wywiadów eksperckich*

Abstrakt: Celem wystąpienia jest prezentacja założeń oraz wybranych aspektów badania empirycznego spraw karnych związanych z wykorzystaniem seksualnym dzieci, rozpoznawanych w Polsce w latach 2021–2024. Projekt realizowany jest przez Centrum Analiz Kryminologicznych Uniwersytetu Warszawskiego na zlecenie Państwowej Komisji do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15. Badanie opiera się na analizie akt sądowych oraz wywiadach eksperckich. W ramach próby wylosowano łącznie 402 sprawy o czyny z art. 197 § 1, 197 § 2, 197 § 3, 200 § 1, 200 § 3 i 200 § 4, 200a § 2, 202 § 3 i 202 § 4a k.k., a także uzupełniono materiał o celowo włączone sprawy z art. 200a § 1 k.k., art. 202 § 4 k.k. oraz art. 202 § 4b i 4c k.k., które nie znalazły się w pierwotnej próbie ze względu na ich niewielką liczebność. Część jakościowa obejmuje około 30 częściowo ustrukturyzowanych wywiadów z biegłymi sądowymi (m. in. psychologami, seksuologami, specjalistami z zakresu informatyki), prokuratorami oraz przedstawicielami instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przestępczości seksualnej, np. Centralnego Biura Zwalczania Cyberprzestępczości, Wydziału do Walki z Handlem Ludźmi Biura Kryminalnego Komendy Głównej Policji, NASK oraz wybranych ngo'sów. Badanie koncentruje się na identyfikacji wzorców zachowań sprawców, sposobach kwalifikacji prawnej czynów oraz praktykach

dowodowych stosowanych w tego rodzaju sprawach, ze szczególnym uwzględnieniem roli opinii biegłych i oceny materiału dowodowego. W wystąpieniu zaprezentowane zostaną założenia metodologiczne projektu, spostrzeżenia z pracy z materiałem zawartym w aktach oraz przeprowadzonych wywiadów, jak również - w zależności od etapu realizacji projektu - wstępne wyniki analizy. Wystąpienie wpisuje się w dyskusję nad lukami poznawczymi dotyczącymi wykorzystania seksualnego dzieci i ma na celu wskazanie obszarów, które pozostają słabo rozpoznane zarówno w badaniach empirycznych, jak i praktyce wymiaru sprawiedliwości.

Autor: dr Konrad Ciesiołkiewicz

Tytuł: *Zjawisko "Com" jako nowe zagrożenie dla bezpieczeństwa społecznego – jego związki z wykorzystywaniem seksualnym osób małoletnich*

Abstrakt: W trakcie wystąpienia przedstawione zostaną najbardziej charakterystyczne cechy nowego zjawiska "Com" - funkcjonujących w sieci, luźno powiązanych, destrukcyjnych grup. "Com" opierają się na trzech komponentach. Pierwszym jest szeroko rozumiana cyberprzestępczość. Drugim, uwodzenia oraz seksualne wykorzystywanie dzieci i młodzieży, któremu towarzyszy produkcja i dystrybucja materiałów CSAM (Child Sexual Abuse Materials). Trzecim aspektem jest nihilistycznie zorientowana przemoc. W trakcie konferencji zostanie zwrócona szczególna uwaga na szczególnie rodzaj tzw. habitusu medialnego, w jakich wydają się funkcjonować grupy należące do środowiska "Com", mechanizmy ich działania oraz studia przypadków oparte na analizach i raportach instytucji zajmujących się bezpieczeństwem, w tym FBI, koordynatora UE ds. przeciwdziałania terroryzmowi, MI5, ABW oraz niezależnych think tanków.

Autor: dr Marcin Czosnek

Tytuł: *Ewolucja i kryminologiczny wymiar współczesnej przestępczości akcyzowej*

Abstrakt: Przestępczość akcyzowa związana z wyrobami nikotynowymi nowej generacji stanowi jedno z najbardziej dynamicznie rozwijających się zjawisk współczesnej przestępczości ekonomicznej. Zmiany preferencji konsumentów, rozwój rynku papierosów elektronicznych, urządzeń do waporyzacji oraz woreczków nikotynowych powodują konieczność dostosowywania regulacji prawnych i metod przeciwdziałania nielegalnemu obrotowi tymi produktami. Celem referatu jest przedstawienie wpływu zmian legislacyjnych wprowadzonych w latach 2024 i 2025 na skalę oraz charakter przestępczości akcyzowej w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem aspektów kryminologicznych. W wystąpieniu omówione zostaną najważniejsze nowelizacje przepisów dotyczących opodatkowania akcyzą płynów do papierosów elektronicznych, jednorazowych urządzeń do waporyzacji oraz nowych kategorii wyrobów nikotynowych i beznikotynowych. Przedstawione zostaną również konsekwencje rozszerzenia zakresu kryminalizacji na nowe formy produktów nikotynowych, a także znaczenie najnowszego orzecznictwa dla praktyki organów ścigania. Referat opiera się na analizie dogmatycznoprawnej obowiązujących regulacji, analizie porównawczej zmian legislacyjnych oraz analizie danych statystycznych dotyczących postępowań prowadzonych przez Policję. Szczególna uwaga zostanie poświęcona zależności pomiędzy zaostrzeniem przepisów akcyzowych a zachowaniami sprawców, którzy dostosowują sposób działania do nowych uwarunkowań prawnych. Wnioski wskazują, że zmiany legislacyjne wzmacniają instrumenty służące zwalczaniu nielegalnego obrotu wyrobami nikotynowymi oraz zwiększają możliwości skutecznego ścigania sprawców. Jednocześnie wysoka adaptacyjność przestępczości akcyzowej powoduje, że efektywna ochrona rynku wymaga nie tylko odpowiednich rozwiązań prawnych, lecz także działań prewencyjnych, ścisłej współpracy organów państwowych oraz systematycznego monitorowania nowych form nielegalnego obrotu.

Autor: dr Diana Dajnowicz-Piesiecka

Tytuł: *Uwarunkowania przestępczości przeciwko zwierzętom w świetle wyników badań empirycznych*

Abstrakt: Przepępczość przeciwko zwierzętom stanowi złożone zjawisko kryminologiczne, którego wyjaśnienie wymaga uwzględnienia zarówno cech sprawcy, jak i uwarunkowań społecznych, kulturowych, ekonomicznych oraz sytuacyjnych. Celem referatu jest przedstawienie etiologicznych aspektów tego rodzaju przepępczości w perspektywie teoretycznej oraz empirycznej. W pierwszej części wystąpienia omówione zostaną wybrane koncepcje wyjaśniające krzywdzenie zwierząt, w tym ujęcia odwołujące się do przemocy domowej, deficytów samokontroli i empatii, zaburzeń psychicznych, procesu socjalizacji, instrumentalnego traktowania zwierząt, szowinizmu gatunkowego oraz ekonomiczno-użytkowego postrzegania zwierzęcia. Pozwoli to ukazać, że przepępczość przeciwko zwierzętom nie powinna być redukowana wyłącznie do aktów sadystycznego okrucieństwa, lecz wymaga analizy jako zjawisko wieloczynnikowe. Druga część referatu zostanie poświęcona wynikom badań własnych, opartych na analizie 784 wyroków sądów rejonowych wydanych w latach 2014–2024 w sprawach o przepępcstwa przeciwko zwierzętom. Na podstawie zebranego materiału wyodrębniono katalog czynników prowadzących do popełnienia tych czynów, obejmujący m.in. czynniki braku lub niedostatków opieki, eliminacyjne, reaktywno-agresywne, sadystyczne, ekonomiczno-użytkowe, deficytów poznawczych oraz ideologiczno-kulturowe. Szczególna uwaga zostanie poświęcona ustaleniu, że istotnym tłem przepępcstw przeciwko zwierzętom są zaniedbania opiekuńcze, bierność sprawcy i lekceważenie podstawowych potrzeb zwierzęcia. Referat zmierza do wykazania, że empiryczna analiza orzecznictwa pozwala pełniej uchwycić rzeczywiste mechanizmy przepępczości przeciwko zwierzętom oraz może stanowić podstawę do formułowania adekwatniejszych działań prewencyjnych, edukacyjnych i prawno-karnych.

Autor: dr Agnieszka Dalecka-Werpachowska

Tytuł: *Niesłuszne skazanie – i co dalej? Ryzyko wtórnej wiktymizacji w postępowaniu o odszkodowanie i zadośćuczynienie*

Abstrakt: Niesłuszne skazanie należy do najpoważniejszych błędów wymiaru sprawiedliwości, wywołując daleko idące konsekwencje prawne, społeczne i psychologiczne dla osoby, której bezpodstawnie przypisano odpowiedzialność karną. Polski ustawodawca przewidział mechanizm kompensacyjny umożliwiający dochodzenie od Skarbu Państwa odszkodowania i zadośćuczynienia za niesłuszne skazanie, niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie. Powstaje jednak pytanie, czy postępowanie mające na celu naprawienie skutków błędu wymiaru sprawiedliwości zawsze realizuje swoją funkcję kompensacyjną, czy też - w określonych okolicznościach - może prowadzić do ponownego doświadczenia krzywdy przez osobę niesłusznie skazaną. Celem referatu jest podjęcie dyskusji nad możliwością analizowania postępowań o odszkodowanie i zadośćuczynienie z perspektywy wtórnej wiktymizacji. Wystąpienie poświęcone będzie sposobowi traktowania uczestników postępowania, ciężarowi dowodzenia doznanej krzywdy oraz zasadom ustalania zakresu i wysokości odszkodowania oraz zadośćuczynienia z perspektywy doświadczeń osób niesłusznie skazanych. Przedmiotem rozważań będzie również pytanie, czy obowiązujące rozwiązania prawne oraz praktyka ich stosowania zapewniają rzeczywistą i pełną kompensację szkody i krzywdy wyrządzonej przez państwo, czy też niektóre elementy postępowania - w tym sposób ustalania należnych świadczeń i uzasadniania ich wysokości - mogą wpływać na poczucie sprawiedliwości osób dochodzących swoich roszczeń. Referat stanowi głos w dyskusji nad zakresem odpowiedzialności państwa za skutki niesłusznego skazania oraz standardami ochrony praw osób dochodzących rekompensaty za doznaną szkodę i krzywdę.

Autor: dr Liudmyla Dubchak

Tytuł: *Zbrodnia bez przedawnienia: przymusowa deportacja ukraińskich dzieci podczas inwazji Rosji w Ukrainę jako zamię ludobójstwa*

Abstrakt: Inwazja Rosji w Ukrainę niesie za sobą niepowetowane skutki, jednak jedną z największych tragedii tej wojny jest los dzieci. Według oficjalnych danych, od lutego 2022 roku do czerwca 2026 roku zginęło co najmniej 720 ukraińskich dzieci, a ponad 2600 zostało rannych. Najbardziej cynicznym przejawem tej agresji są jednak masowe porwania i nielegalne deportacje nieletnich. Do lata 2026 roku strona ukraińska oraz międzynarodowe organy śledcze udokumentowały przymusowe wywiezienie ponad 19 500 dzieci. Z kolei Rosja, reprezentowana przez poszukiwaną nakazem Międzynarodowego Trybunału Karnego Marię Lwową-Biełową, deklaruje bezczelnie "przesiedlenie" aż 700 000 nieletnich. Niezależne szacunki Yale Humanitarian Research Lab wskazują natomiast na liczbę co najmniej 35 000 wywiezionych dzieci. Przymusowe wywożenie i porywanie dzieci przez Federację Rosyjską niesie za sobą niepowetowane skutki prawne, psychologiczne i demograficzne. Po pierwsze, działania te kwalifikują się jako zbrodnie przeciwko ludzkości i wykazują wyraźne znamiona ludobójstwa zgodnie z Konwencją ONZ z 1948 roku, a także rażąco naruszają Konwencję Genewską o ochronie osób cywilnych podczas wojny. Po drugie, procesowi temu towarzyszy wszechstronny przymus: od siłowej zmiany obywatelstwa, a nierzadko także imion, nazwisk i dat urodzenia, po głębokie traumy psychiczne spowodowane rozłąką z rodzinami i brutalną indoktrynacją ideologiczną. Po trzecie, znacząco pogłębia to kryzys demograficzny na Ukrainie z powodu bezpowrotnej straty młodego pokolenia i genofundu narodu. Obecnie kluczowym wyzwaniem humanitarnym jest powrót dzieci do Ojczyzny. Proces ten, koordynowany przez ukraińskie władze, organizacje pozarządowe i międzynarodowych partnerów w ramach inicjatywy Bring Kids Back UA, przebiega niezwykle powoli i z wielkimi trudnościami. Do tej pory udało się uratować i sprowadzić do kraju ponad 2100 dzieci. Zadanie, które stoi dziś przed Ukrainą i społecznością międzynarodową, wykracza jednak poza sam powrót fizyczny – porwane dzieci wymagają natychmiastowej, kompleksowej rehabilitacji prawnej oraz głębokiego wsparcia psychologicznego.

Autor: dr Maciej Duda

Tytuł: *Przestępczość turystyczna na Warmii i Mazurach*

Abstrakt: Referat ma na celu zaprezentowanie kryminologicznej charakterystyki tzw. przestępczości turystycznej w regionie Warmii i Mazur. Przedstawiona zostanie etiologia tego typu przestępczości, jej formy objawowe oraz możliwości przeciwdziałania. Omówione zostaną również relacje pomiędzy przestępczością turystyczną a innymi kryminologicznymi kategoriami przestępczości (przestępczość przeciwko środowisku, przestępczość kryminalna, przestępczość gospodarcza). Opracowanie wpisuje się w nurt badawczy zielonej kryminologii.

Autor: dr Michał Dziedzic

Tytuł: *Ekosystem korporacyjny jako narzędzie przeciwdziałania przestępstwom przeciwko przedsiębiorstwom*

Abstrakt: Ekosystem korporacyjny stanowi naturalne środowisko funkcjonowania każdego przedsiębiorcy. Jest to jednocześnie obszar podatny na generowanie czynów zabronionych, których przedmiotem są zasoby danego podmiotu gospodarczego. Główna teza wystąpienia koncentruje się wokół pytania, czy przedsiębiorstwa – w szczególności spółki kapitałowe – są w stanie samodzielnie identyfikować, wykrywać oraz zapobiegać działaniom na własną szkodę. Każde przedsiębiorstwo wyposażone jest w organy uprawnione do reprezentowania i prowadzenia jego spraw (zarząd, prokurenci). Z drugiej strony funkcjonują organy nadzorcze i właścicielskie (rada nadzorcza, zgromadzenie wspólników), na których spoczywają obowiązki kontrolne. Mogłoby się zatem wydawać, że ustawodawca systemowo zadbał o bezpieczeństwo obrotu, tworząc mechanizm nie tylko zarządczy, ale i ochronny. Teoretycznie, wzmocnienie tej struktury zasadami ładu korporacyjnego (corporate governance) oraz procedurami compliance powinno gwarantować bezpieczny obszar prowadzenia działalności. W referacie poddano powyższą strukturę krytycznej analizie na gruncie

wybranych teorii kryminologicznych: przestępczości białych kołnierzy (white-collar crime), racjonalnego wyboru oraz okazji kryminalnych. Wskazane ramy teoretyczne posłużą do oceny realnych możliwości identyfikowania i przeciwdziałania zachowaniom godzącym w przedsiębiorstwa. Rozważania te – w kontekście głównej tezy referatu – zostaną zilustrowane analizą wybranych zagrożeń dla bezpieczeństwa biznesu, takich jak wrogie przejęcie czy kradzież tajemnicy przedsiębiorstwa.

Autor: dr Małgorzata Dziwanowska

Tytuł: *Ten obcy. Kryminologiczny wymiar bezdomności cudzoziemców w Polsce*

Abstrakt: Referat ukazuje problem bezdomności cudzoziemców w Polsce jako zjawiska powstającego na styku polityki migracyjnej, pomocy społecznej i prawa karnego. Ilustracją problemu będą zmiany przepisów ograniczające dostęp części obywateli Ukrainy do bezpłatnego pobytu w ośrodkach zbiorowego zakwaterowania, które mogą prowadzić do utraty stabilnego miejsca zamieszkania. Analizie poddany zostanie mechanizm "kryminalizacji przetrwania": sytuacja, w której pobyt w przestrzeni publicznej, brak środków do życia i niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb zwiększają ryzyko konfliktu z prawem — zarówno w postaci wykroczeń porządkowych, jak i drobnych przestępstw przeciwko mieniu. Celem wystąpienia jest ukazanie błędnego koła, w którym niestabilność statusu pobytowego i mieszkaniowego sprzyja marginalizacji, marginalizacja zwiększa ryzyko kontaktu z organami ścigania, a postępowanie karne lub skazanie może następnie utrudniać legalizację pobytu. Referat będzie miał charakter interdyscyplinarny: połączy perspektywę kryminologiczną, prawną i społeczną, z uwzględnieniem narastających nastrojów any-migranckich w Polsce. Jego tezą jest, że bezdomność cudzoziemców nie powinna być ujmowana wyłącznie jako indywidualny problem lub czynnik ryzyka przestępczości, lecz także jako możliwy skutek decyzji legislacyjnych i luk w systemie wsparcia. Ograniczanie tego zjawiska wymaga więc nie tylko reakcji karnej, ale przede wszystkim rozwiązań zapobiegających utracie mieszkania, zapewniających dostęp do pomocy prawnej i umożliwiających stabilizację statusu pobytowego.

Autor: dr Bartłomiej Gadecki

Tytuł: *Sprzedaż konta bankowego i numeru telefonu jako pomocnictwo do przestępstwa oszustwa – wybrane zagadnienia*

Abstrakt: W referacie omówiono kwestię możliwości zakwalifikowania sprzedaży konta bankowego i numeru telefonu jako pomocnictwa do przestępstwa oszustwa. Przy czym terminem "sprzedaż konta bankowego i numeru telefonu" posłużono się w opracowaniu na określenie przypadków, gdy osoba będąca stroną umowy rachunku bankowego lub umowy o świadczenie usług telekomunikacyjnych odpłatnie udostępnia innej osobie dane (np. kody dostępu) umożliwiające posługiwanie się kontem bankowym lub numerem telefonu. Wskazano, że samo ustalenie, że nastąpiła sprzedaż konta bankowego lub numeru telefonu, które następnie zostały wykorzystane do popełnienia przestępstwa oszustwa nie jest wystarczające do stwierdzenia, że osoba sprzedająca konto lub numer telefonu dopuściła się czynu z artykułu 18 § 3 KK w związku z artykułem 286 § 1 KK. Podkreślono, że trzeba jeszcze wykazać, że sprawca w momencie sprzedaży konta bankowego lub numeru telefonu co najmniej godził się na to, że rachunek bankowy lub numer telefonu będzie wykorzystany i to nie do popełnienia jakiegoś przestępstwa, ale właśnie do popełnienia przestępstwa oszustwa.

Autor: dr Andrzej Gawliński

Tytuł: *Zbrodnie bez ciał – wyzwanie dla kryminalistyki i procesu karnego*

Abstrakt: Zabójstwa, w których nie odnaleziono zwłok ofiary, należą do najbardziej wymagających kategorii spraw karnych. Brak ciała nie wyklucza ani ustalenia faktu śmierci, ani przypisania sprawstwa, jednak zasadniczo zmienia sposób prowadzenia postępowania dowodowego. W tego

rodzaju sprawach kluczowego znaczenia nabiera proces poszlakowy, oparty na spójnym i zamkniętym łańcuchu dowodów pośrednich, wspieranym wynikami badań kryminalistycznych oraz analizą zachowań sprawcy i ofiary. Referat przedstawia wyniki autorskich badań dotyczących polskich spraw zabójstw, w których nie odnaleziono corpus delicti z lat 1990–2025. Celem badań jest identyfikacja najważniejszych problemów dowodowych występujących w tej kategorii postępowań oraz ocena znaczenia współczesnych metod kryminalistycznych dla wykazania faktu śmierci i sprawstwa pomimo braku podstawowego dowodu rzeczowego. Analizie poddano prawomocnie zakończone postępowania sądowe, koncentrując się na strukturze materiału dowodowego, roli poszczególnych kategorii dowodów pośrednich, znaczeniu opinii biegłych oraz sposobie uzasadniania wyroków skazujących. Punktem wyjścia rozważań jest założenie, że sprawy "bez ciała" stanowią szczególny test zarówno skuteczności współczesnej kryminalistyki, jak i standardów procesu karnego. W wystąpieniu zostanie podjęta próba odpowiedzi na pytanie, czy rozwój badań DNA, analiz cyfrowych, geolokalizacji oraz innych nowoczesnych metod identyfikacji i rekonstrukcji zdarzeń wpłynął na model dowodzenia w tego rodzaju sprawach oraz zwiększył możliwości wykazania faktu śmierci pomimo nieodnalezienia zwłok. Wyniki badań pozwalają również sformułować wnioski dotyczące kierunków rozwoju praktyki śledczej i orzeczniczej oraz wskazać wyzwania stojące przed kryminalistyką i procesem karnym w sprawach opartych wyłącznie na dowodach poszlakowych.

Autor: dr Kornelia Grabowska-Biernat, dr Katarzyna Pruszkiewicz-Słowińska

Tytuł: *Kara czy wychowanie? Dylematy odpowiedzialności dyscyplinarnej nieletnich.*

Abstrakt: Teza wystąpienia: ustawa o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich zrywa z czystym modelem wychowawczym i wprowadza elementy represyjne, co stanowi zmianę paradygmatu wymagającą pogłębionej refleksji nad granicami między resocjalizacją a karą wobec osoby nieletniej. Problematyka odpowiedzialności nieletnich stanowi jeden z najbardziej złożonych i wielowymiarowych obszarów prawa, znajdujący się na styku prawa karnego, pedagogiki, psychologii rozwojowej oraz polityki społecznej. W centrum tej problematyki znajduje się fundamentalne pytanie: czy nieletniego sprawcę czynu zabronionego należy przede wszystkim wychowywać, czy karać? Przez długi czas polski system prawny opierał się na modelu wychowawczym, którego głównym założeniem było traktowanie nieletniego jako osoby wymagającej wsparcia i resocjalizacji, a nie represji. Jednak uchwalenie ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich wprowadziło istotne zmiany w tym zakresie. Celem referatu jest analiza tej zmiany, jej przyczyn, przejawów oraz konsekwencji dla praktyki stosowania prawa i ochrony praw nieletnich. 1. Historyczne i teoretyczne podstawy odpowiedzialności nieletnich – ewolucja podejścia do nieletnich 2. Model wychowawczy – charakterystyka, prymat dobra nieletniego, środki wychowawcze jako podstawowe narzędzie za czyny karalne, ograniczona skuteczność środków wychowawczych związana ze zmianami społecznymi (brutalizacją zachowań, przemoc w mediach itd.) 3. Potrzeba wprowadzenia zmian – ustawa o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich – przyczyny wprowadzenia nowej ustawy, wzmocnienie funkcji bezpieczeństwa społecznego, zmiana nomenklatury (nieletni z "podopiecznego" staje się "odpowiedzialnym za czyn karalny"), zbliżenie do prawa karnego, represja jako odpowiedź za naruszenie prawa. 4. Granica między wychowaniem a represją – kluczowy problem, kiedy środek przestaje wychowywać a stanowi jedynie represję? Brak indywidualizacji może prowadzić do nadmiernej represji. Automatyzm i arbitralność podejmowanych decyzji co do kary. Utrudniony powrót do społeczeństwa, pewnego rodzaju naznaczenie społeczne jako przestępcy. 5. Prawo porównawcze – w kilku zdaniach porównanie do regulacji państw z prezentacji. 6. Ocena krytyczna wprowadzenia nowej regulacji i konsekwencje zmiany paradygmatu. Zakończenie Wprowadzenie ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich stanowi wyraźny punkt zwrotny w podejściu do odpowiedzialności nieletnich. System przestaje być oparty wyłącznie na modelu wychowawczym i przyjmuje charakter hybrydowy, łączący elementy resocjalizacji i represji. Zmiana ta odpowiada na realne wyzwania współczesności, jednak niesie ze sobą istotne ryzyka.

Najważniejszym z nich jest zatarcie granicy między wychowaniem a karą, co może prowadzić do nadmiernej represji wobec osób, które ze względu na swój wiek wymagają szczególnej ochrony. Ostatecznie kluczowe znaczenie będzie miało nie tyle brzmienie przepisów, ile sposób ich stosowania. To praktyka zdecyduje, czy nowy model stanie się narzędziem skutecznej resocjalizacji, czy też przekształci się w system represyjny, sprzeczny z podstawowymi zasadami prawa nieletnich.

Autor: dr Michał Grudecki

Tytuł: *Alkohol jako czynnik kryminogenny a art. 31 § 3 Kodeksu karnego*

Abstrakt: Alkohol pozostaje jednym z najistotniejszych czynników kryminogennych, oddziałując zarówno na sferę motywacyjną sprawcy, jak i na jego zdolność kontroli zachowania, ocenę ryzyka oraz poziom agresji. Jego znaczenie nie ogranicza się do przestępstw komunikacyjnych czy typowych czynów popełnianych w stanie nietrzeźwości, lecz obejmuje szerszy problem relacji między dobrowolnym wprawieniem się w stan nietrzeźwości a możliwością przypisania odpowiedzialności karnej za czyn dokonany w warunkach zniesionej lub ograniczonej poczytalności. Celem referatu będzie analiza art. 31 § 3 k.k. jako normatywnej reakcji ustawodawcy na kryminogenny potencjał alkoholu. Przepis ten wyłącza zastosowanie regulacji o niepoczytalności i ograniczonej poczytalności, jeżeli sprawca wprawił się w stan nietrzeźwości lub odurzenia powodujący wyłączenie albo ograniczenie poczytalności, które przewidywał albo mógł przewidzieć. Wystąpienie będzie zmierzało do wykazania, że art. 31 § 3 k.k. jest niezbędny z punktu widzenia ochrony podstawowych dóbr prawnych oraz prewencyjnej funkcji prawa karnego. Bez takiego rozwiązania sprawca, który wprawia się w stan upojenia, chociażby przewidując możliwość zniesienia poczytalności, w niektórych przypadkach zwiększając też prawdopodobieństwo zachowań przestępnych, mógłby korzystać z uprzywilejowania wynikającego z następstw tego właśnie stanu. Hipoteza referatu zakłada jednak, że konstrukcja ta nie mieści się w pełni w normatywnym kompleksowym ujęciu winy, opartym na aktualnej zdolności rozpoznania znaczenia czynu i pokierowania postępowaniem w chwili jego popełnienia. Art. 31 § 3 k.k. operuje raczej funkcjonalnym ujęciem winy: przesuwając akcent z momentu czynu na wcześniejszą, zarzucalną decyzję o wprowadzeniu się w stan nietrzeźwości lub odurzenia, przy przewidywalności skutku w postaci zaburzenia poczytalności. Referat będzie więc próbą obrony tezy, że omawiany przepis jest dogmatycznie problematyczny, lecz kryminalnopolitycznie konieczny.

Autor: dr Rafał Guzowski

Tytuł: *Kryminalistyka na nekrogranicach. Zaginięcia i systemowe bariery w identyfikacji zwłok migrantów na przykładzie szlaków hiszpańskich.*

Abstrakt: Współczesne szlaki migracyjne, w szczególności trasa zachodniośrodkowoeuropejska oraz szlak atlantycki prowadzący na Wyspy Kanaryjskie, stanowią arenę jednego z najpoważniejszych kryzysów humanitarnych w Europie. Sekurytyzacja zewnętrznych granic Unii Europejskiej przyczyniła się do ukształtowania zjawiska tzw. "nekrogranic" (necroborders) – przestrzeni, które poprzez swoją architekturę bezpieczeństwa systemowo generują ofiary śmiertelne oraz masowe zaginięcia w drodze (border-induced deaths). Celem wystąpienia jest krytyczna analiza barier prawno-społecznych i proceduralnych, utrudniających identyfikację zwłok nieudokumentowanych migrantów w kontekście działań hiszpańskich organów państwowych. Identyfikacja ofiar katastrof migracyjnych na szlakach morskich napotyka na oczywiste przeszkody kryminalistyczne, w tym zaawansowane zmiany pośmiertne utrudniające profilowanie DNA czy daktyloskopowanie. Głównym przedmiotem referatu są jednak systemowe dysfunkcje uniemożliwiające pozyskanie kluczowych dla procesu danych ante mortem. Zanalizowany zostanie tzw. "paradoks zgłoszeniowy" – sytuacja, w której krewni ofiar powstrzymują się przed kontaktem z organami ścigania w obawie przed deportacją lub sankcjami

prawnymi. Prowadzi to do fragmentaryzacji baz danych oraz postępującej "prywatyzacji" procedur poszukiwawczych, w ramach których ciężar identyfikacji i kontaktu z rodzinami przejmują organizacje pozarządowe (NGO).

Autor: dr Magdalena Ickiewicz-Sawicka

Tytuł: *Palantir jako współczesny panoptikon – broń cybernetycznej zagłady w kontekście kryminologicznym*

Abstrakt: Artykuł analizuje działalność Palantir Technologies w perspektywie kryminologicznej, interpretując rozwijane przez firmę systemy analityczne jako współczesną formę cyfrowego Panoptikonu oraz potencjalną "broń cybernetycznej zagłady". Podstawę teoretyczną stanowią koncepcja Panoptikonu Jeremy Bentham rozwinięta przez Michel Foucault oraz teoria "broni matematycznej zagłady" Cathy O'Neil przedstawiona w *Weapons of Math Destruction*. Celem artykułu jest ukazanie wpływu technologii Big Data, sztucznej inteligencji i predictive policing na współczesne mechanizmy kontroli społecznej. W pracy zastosowano metodę krytycznej analizy literatury dotyczącej nadzoru algorytmicznego i analityki predykcyjnej. Wskazano, że systemy Palantir umożliwiają permanentny, zautomatyzowany i predykcyjny nadzór nad obywatelami, prowadząc do rozszerzenia profilowania oraz automatyzacji podejrzenia. Autor podkreśla, że nieprzejrzystość algorytmów i koncentracja danych w rękach korporacji technologicznych mogą skutkować reprodukcją nierówności społecznych, erozją prywatności oraz wzrostem ryzyka dyskryminacji algorytmicznej. Z perspektywy kryminologii krytycznej Palantir stanowi przykład technologizacji współczesnej kontroli społecznej.

Autor: dr Olgierd Jakubowski

Tytuł: *Badania zjawiska przestępczości przeciwko dziedzictwu kulturowemu – geneza, obszary badawcze, cele i wyzwania.*

Abstrakt: Przemysł zabytków, grabieże stanowisk archeologicznych, niszczenie zabytkowych budowli, fałszerstwa dzieł sztuki czy kradzieże dóbr kultury z muzeów, bibliotek, świątyń i archiwów to tylko niektóre formy działań przestępców zagrażające dziedzictwu kulturowemu w Polsce i na Świecie. Znalezienie skutecznych środków przeciwdziałania zagrożeniom dziedzictwa kulturowego przestępczością wymaga zdiagnozowania poszczególnych form tych zagrożeń przed jakimi powinno się je zabezpieczać a także całościowego komplementarnego spojrzenie na to zjawisko. W tym celu niezbędne są badania nad wskazaną problematyką przy uwzględnieniu jej specyfiki a także aktualnych tendencji w działaniu sprawców oraz czynników wpływających na rzeczywistą skalę tego rodzaju przestępczości. W ramach wystąpienia zostanie przedstawiona geneza zjawiska a także obszary badawcze pozwalające pod różnym kątem diagnozować je oraz cele i wyzwania jakie wiążą się z badaniami nad przestępczością przeciwko dziedzictwu kulturowemu.

Autor: dr Radosław Jasiński

Tytuł: *"Ekobójstwo" jako nowy przedmiot zainteresowania kryminologii – między przestępczością środowiskową a zbrodnią międzynarodową*

Abstrakt: Współczesne przemiany społeczne, gospodarcze i technologiczne powodują, że problematyka szkód środowiskowych coraz częściej staje się przedmiotem zainteresowania nie tylko prawa ochrony środowiska czy prawa międzynarodowego, lecz również kryminologii. Szczególne znaczenie w tym zakresie zyskuje rozwijająca się koncepcja "ekobójstwa" (ecocide), odnoszona do

poważnych, długotrwałych i rozległych szkód wyrządzanych środowisku naturalnemu. Celem wystąpienia jest ukazanie możliwości oraz zasadności analizowania koncepcji ekobójstwa z perspektywy współczesnej kryminologii, ze szczególnym uwzględnieniem nurtu green criminology. Wystąpienie koncentruje się na ewolucji pojęcia przestępczości środowiskowej, problemie społecznej szkodliwości zachowań prowadzących do degradacji środowiska oraz rosnącym znaczeniu kategorii environmental harm we współczesnym dyskursie naukowym. W referacie podjęta zostanie próba odpowiedzi na pytanie, czy ekobójstwo może stanowić nowy przedmiot zainteresowania kryminologii oraz w jakim zakresie współczesna kryminologia dysponuje narzędziami pozwalającymi analizować zjawiska związane z masową degradacją środowiska. Omówione zostaną również wybrane problemy dotyczące kryminalizacji najpoważniejszych szkód środowiskowych, odpowiedzialności podmiotów zbiorowych oraz relacji pomiędzy przestępczością środowiskową a koncepcją zbrodni międzynarodowej.

Autor: dr Dariusz Jurczak

Tytuł: *Geopolityczne i strategiczne uwarunkowania bezpieczeństwa na pograniczu*

Abstrakt: Niniejszy artykuł przedstawia geopolityczne i strategiczne uwarunkowania bezpieczeństwa na pograniczu. Autor zaledwie dotyka tak ważnego z punktu widzenia naukowego ale i politycznego, ekonomicznego i społecznego problemu. Dzisiejszy świat nie jest pozbawiony przemocy i licznych zagrożeń. Pogranicze szczególnie to północno - wschodnie jest w centrum uwagi Europy i świata. Trwający konflikt rosyjsko - ukraiński od kilku lat spędza sen z oczu państwom graniczącym ze stronami wojny. W niedalekiej przyszłości nie zanoszą się na pokojowe rozwiązanie konfliktu. Dlatego bezpieczeństwo mieszkańców pogranicza wschodniego jest tak ważnym zagadnieniem, które z punktu widzenia naukowego trzeba podejmować i badać. Podjęty temat wpisuje się w jakże szeroki wachlarz zagadnień traktujących o bezpieczeństwie pogranicza.

Autor: dr Emilia Jurgielewicz-Delegacz

Tytuł: *Formalne i nieformalne mechanizmy kontroli społecznej na obszarach wiejskich w Polsce – doświadczenia i perspektywa mieszkańców*

Abstrakt: Referat podejmuje problematykę formalnych i nieformalnych mechanizmów kontroli społecznej funkcjonujących na obszarach wiejskich w Polsce. Formalna kontrola społeczna analizowana jest przez pryzmat dostępności i widoczności Policji, ocen jej pracy oraz poziomu zaufania mieszkańców do tej instytucji. Nieformalna kontrola społeczna obejmuje zachowania prewencyjne podejmowane przez mieszkańców wsi, relacje sąsiedzkie, wzajemną pomoc oraz gotowość do sprawowania nieformalnego nadzoru nad mieniem i otoczeniem. Prezentowane wyniki pochodzą z ogólnopolskiego badania przeprowadzonego wśród mieszkańców obszarów wiejskich (N = 1 006) w ramach projektu badawczego Przestępczość wiejska w Polsce, finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki. Analiza uwzględnia postawy wobec Policji, stosowane środki zapobiegania przestępczości oraz oczekiwania dotyczące działań na rzecz bezpieczeństwa na obszarach wiejskich. Wyniki wskazują na współwystępowanie i wzajemne uzupełnianie się formalnych i nieformalnych mechanizmów kontroli społecznej oraz stanowią punkt wyjścia do dyskusji nad modelami bezpieczeństwa społeczności wiejskich.

Autor: dr Anna Kalisz

Tytuł: *Problematyka zwalczania praktyk pseudomedycznych w Polsce*

Abstrakt: Fenomen praktyk pseudomedycznych, leczenia niekonwencjonalnego, alternatywnych praktyk zdrowotnych, praktyk paramedycznych czy "intuicyjnych" metod leczenia od lat stanowi przedmiot zainteresowania społeczeństwa, środowisk lekarskich, farmaceutów, prawników, jak również organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości. Nieprofesjonalni terapeuci (laicy) oferują

metody, którym przypisują walory lecznicze i które prezentowane są jako skuteczne w szybkim, bezbolesnym leczeniu praktycznie wszystkich chorób i dolegliwości. Szacuje się, że obecnie w Polsce od kilku do kilkunastu tysięcy osób/podmiotów może prowadzić taką pseudomedyczną działalność. W wielu przypadkach tego rodzaju praktyk trudno mówić o zachowaniu jakichkolwiek standardów, czy wymogów fachowych lub sanitarnych. Ujawniane formy praktyk pseudomedycznych niejednokrotnie oceniane są jako skrajnie szkodliwe i niebezpieczne. Przedmiotem referatu - poza charakterystyką fenomenu praktyk pseudomedycznych w Polsce - będzie również analiza projektu ustawy o zmianie ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta, który nazwany został potocznie "Lex szarlatan". Celem tej regulacji jest m.in. przeciwdziałanie szkodliwym i niebezpiecznym dla zdrowia oraz życia ludzkiego praktykom, których źródłem jest udzielanie świadczeń zdrowotnych niezgodnych z aktualną wiedzą medyczną przez podmioty lecznicze, a także działalność podmiotów lub osób niewykonyjących zawodu medycznego i działalności leczniczej oferujących metody pseudomedyczne lub paramedyczne.

Autor: dr Cezary Kąkol

Tytuł: *Zakaz wstępu na imprezę masową – represyjny czy prewencyjny instrument reakcji karnej?*

Abstrakt: Popełnienie przestępstwa z reguły spotyka się z reakcją karną w postaci kary kryminalnej. Oprócz niej, w wielu przypadkach, sprawca musi liczyć się z dodatkowymi konsekwencjami prawnokarnymi, które może orzec wobec niego sąd. W odniesieniu do przestępstw przeciwko bezpieczeństwu imprez masowych i innych, które wykazują związek z takim wydarzeniem, może to być zakaz wstępu na imprezę masową. Ma on złożoną naturę, ponieważ jego orzeczenie może nastąpić nie tylko tytułem środka karnego, ale również jako innego rodzaju forma reakcji na popełniony czyn zabroniony, a ponadto wiązać się z jeszcze innymi ograniczeniami dla sprawcy, które znacznie wykraczają poza proste wykluczenie możliwości uczestniczenia w wydarzeniu masowym. Ujawnia to zróżnicowany charakter tego instrumentu reakcji karnej, a tym samym skłania do namysłu nad tym, w jakim stopniu ma on charakter represyjny, a w jakim prewencyjny zarówno w stosunku do sprawcy, jak i ogółu społeczeństwa, w tym uczestników imprezy masowej. W związku z zarysowanym problemem badawczym, poddano analizie kodeksowe i pozakodeksowe uregulowania statuujące zakaz wstępu na imprezę masową jako instrument reakcji karnej, w tym przesłanki i cele jego orzeczenia, oraz warianty, w jakich może to nastąpić. Podjęte rozważania będą stanowiły punkt wyjścia do próby określenia, czy funkcją zakazu wstępu na imprezę masową jest przede wszystkim swoista odpłata ze strony wymiaru sprawiedliwości (państwa) za popełniony czyn kryminalny, czy też jego funkcja ma szersze oddziaływanie i służyć ma również niedopuszczeniu sprawcy do uczestniczenia w kolejnych imprezach masowych, a przez to umożliwieniu naruszenia zakazów karnych w czasie i miejscu jej trwania.

Autor: dr Justyna Konikowska-Kuczyńska

Tytuł: *Zachowania autodestrukcyjne osób pozbawionych wolności w Polsce w latach 2011-2025. Skala i struktura zjawiska w perspektywie wieloletniej*

Abstrakt: Zachowania autodestrukcyjne osób pozbawionych wolności stanowią istotny problem badawczy analizowany na gruncie kryminologii, penitencjarystyki oraz suicydologii. Szczególnego znaczenia nabiera obserwacja zmian zachodzących w obrębie tego zjawiska w warunkach izolacji penitencjarnej. Celem referatu jest analiza zachowań autodestrukcyjnych rejestrowanych w jednostkach penitencjarnych w latach 2011-2025 na podstawie danych statystycznych publikowanych przez Centralny Zarząd Służby Więziennej. Badaniem objęto odmowę przyjmowania pokarmu, samouszkodzenia oraz usiłowania samobójcze ujmowane w statystykach Służby Więziennej. Referat przedstawia zjawisko w perspektywie wieloletniej, ze szczególnym uwzględnieniem jego skali oraz struktury. Podejmowana problematyka wpisuje się w nurt badań kryminologicznych nad funkcjonowaniem osób pozbawionych wolności oraz zjawiskami występującymi w warunkach izolacji penitencjarnej.

Autor: dr Grzegorz Kopczyński

Tytuł: *Znaczenie danych biometrycznych dla bezpieczeństwa publicznego i zwalczania przestępczości – wybrane aspekty kryminologiczne i prawne*

Abstrakt: Rozwój technologii biometrycznych powoduje, że dane biometryczne stają się jednym z bardziej znaczących instrumentów współczesnej polityki bezpieczeństwa i zwalczania przestępczości. Systemy identyfikacji oparte na analizie linii papilarnych, wizerunku twarzy, tęczy oka, materiału genetycznego czy cech behawioralnych zwiększają skuteczność wykrywania sprawców przestępstw, identyfikacji osób poszukiwanych oraz działań prewencyjnych. Jednocześnie biometria przestaje pełnić wyłącznie funkcję identyfikacyjną, stając się elementem szerszych strategii prowadzących do procesu przechodzenia od tradycyjnych form reakcji na przestępczość do modelu opartego na stałym monitorowaniu, kategoryzowaniu i identyfikowaniu osób postrzeganych jako potencjalne źródło zagrożenia. Celem wystąpienia jest analiza znaczenia danych biometrycznych z perspektywy kryminologicznej i prawnej, z uwzględnieniem krajowych i europejskich standardów ochrony danych osobowych i praw człowieka, w tym orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Autor: dr Andriy Kosylo

Tytuł: *Polityka kryminalna Ukrainy wobec zbrodni międzynarodowych*

Abstrakt: W świetle regulacji Statutu Rzymskiego zbrodnie międzynarodowe obejmują następujące cztery kategorie zbrodni ściganych przez międzynarodowy wymiar sprawiedliwości: zbrodnie ludobójstwa, zbrodnie przeciwko ludzkości, zbrodnie wojenne, zbrodnie agresji. Po rozpoczęciu pełnoskalowej agresji zbrojnej Rosji przeciwko Ukrainie w 2022 roku, Ukraina stanęła przed wyzwaniami związanymi z wymierzeniem sprawiedliwości za liczne zbrodnie wojenne oraz inne zbrodnie międzynarodowe popełnione w związku z wojną. W tym celu organy władzy Ukrainy podjęły szereg działań zarówno na szczeblu krajowym, jak i międzynarodowym, realizując dwa podstawowe cele ukraińskiej polityki kryminalnej wobec zbrodni międzynarodowych popełnionych w związku z agresją: 1) pociągnięcie sprawców tych zbrodni do odpowiedzialności, 2) ochronę praw ofiar zbrodni, w tym wypłacenie rekompensat za wyrządzone szkody i doznane krzywdy. Na szczeblu krajowym działania te obejmują m.in.: • dostosowanie regulacji prawa krajowego do standardów określonych w Statucie Rzymskim, • wykorzystanie możliwości, które daje postępowanie karne *in absentia*, • rozwój metod dokumentowania zbrodni i zabezpieczania dowodów; • współpracę z organizacjami pozarządowymi dokumentującymi zbrodnie, • szkolenie sędziów, prokuratorów i śledczych. Na szczeblu międzynarodowym: • współpraca z organami ścigania innych krajów, w szczególności w ramach zespołu śledczego (Joint Investigation Team – JIT) koordynowanego przez Eurojust, • współpraca z Międzynarodowym Trybunałem Karnym, w szczególności z Biurem Prokuratora, obejmującą przekazywanie dowodów, koordynację czynności procesowych oraz wykonywanie wniosków o współpracę; • wspieranie wykorzystania zasady jurysdykcji uniwersalnej przez państwa trzecie w celu ścigania sprawców zbrodni międzynarodowych; • podjęcie działań mających na celu powołanie Specjalnego Trybunału ds. Zbrodni Agresji przeciwko Ukrainie, • podjęcie działań mających na celu powołanie międzynarodowego Rejestru Szkód dla Ukrainy (Register of Damage for Ukraine), • współpracę z organizacjami międzynarodowymi i regionalnymi, w szczególności z Radą Europy, Unią Europejską oraz Organizacją Narodów Zjednoczonych, w zakresie harmonizacji działań służących ściganiu zbrodni międzynarodowych i ochronie ofiar.

Autor: dr Miłosz Kościelniak-Marszał

Tytuł: *Postrzelenia na polowaniach w Polsce – między faktami a mitami*

Abstrakt: Postrzelenia, które mają miejsce się na polowaniach, w szczególny sposób interesują opinię publiczną, czego efektem stają przesyczone emocjami dyskusje oraz pełne populizmu oświadczenia

polityków, którzy prześcigają się w pomysłach, co należy zmienić, żeby nikt więcej nie padł ofiarą myśliwych. Poszukiwanie optymalnych z zasady rozwiązań powinna poprzedzać szczegółowa analiza tego rodzaju zdarzeń. Tymczasem tematyka ta bardzo rzadko jest przedmiotem opracowań naukowych, a ostatnia związana z nią monografia pochodzi z 1957 r. Co więcej, żadne organy w Polsce nie prowadzą rejestrów, które pozwoliłyby choćby zorientować się w dokładnej liczbie wypadków z bronią podczas polowań. Zbioru wyczerpujących informacji na ten temat nie mają obowiązku gromadzić także władze Polskiego Związku Łowieckiego. W efekcie, z uwagi na brak zestandaryzowanych zasad zbierania i gromadzenia danych, źródłem informacji stają się w takich przypadkach doniesienia prasowe, często prowadzone w tonie sensacji, czy też relacje osób postronnych, rzadko kiedy pochodzące od samych uczestników zdarzenia i w różny sposób zniekształcone. Ich nieusystematyzowany i fragmentaryczny charakter, z reguły bardzo utrudnia zrekonstruowanie przebiegu incydentu. W efekcie nie brakuje sytuacji, kiedy nie da się nawet stwierdzić czy przyczyną zdarzenia było zachowanie zawinione przez myśliwego, podczas gdy posiadanie takich informacji jest niezbędne, aby merytorycznie odnosić się do problematyki postrzeleń podczas polowań i dokonać miarodajnej weryfikacji systemu wyszkolenia polskich myśliwych oraz oceny efektywności pieczy sprawowanej nad nimi przez PZŁ. Niniejsze wystąpienie prezentuje wyniki badań akt spraw dyscyplinarnych prowadzonych przeciwko członkom PZŁ, w ramach których poddano weryfikacji kwestie podmiotowe i przedmiotowe postrzeleń, jakie miały miejsce podczas polowań poczynając od 2014 r., aby określić rzeczywistą skalę takich zdarzeń oraz zdiagnozować ich najczęstsze przyczyny.

Autor: dr Bartłomiej Kowalski

Tytuł: *Mechanizm pump and dump na rynku kryptowalut w perspektywie kryminologicznej*

Abstrakt: Rynek kryptowalut, ze względu na swój zdecentralizowany charakter, ograniczony nadzór instytucjonalny oraz dynamiczny rozwój mediów społecznościowych, stał się szczególnie podatnym środowiskiem dla występowania różnorodnych form manipulacji rynkowej. Jednym z najczęściej wykorzystywanych mechanizmów jest schemat pump and dump, polegający na sztucznym podbijaniu wartości wybranego aktywa poprzez rozpowszechnianie informacji zachęcających do jego zakupu, a następnie na masowej sprzedaży przez organizatorów przedsięwzięcia po osiągnięciu wzrostu ceny. Celem artykułu jest przedstawienie istoty oraz współczesnych uwarunkowań funkcjonowania mechanizmu pump and dump na rynku kryptowalut, ze szczególnym uwzględnieniem roli mediów społecznościowych i komunikatorów internetowych w organizowaniu tego rodzaju działań. W opracowaniu dokonano analizy skali zjawiska oraz jego wpływu na bezpieczeństwo i wiarygodność rynku kryptowalut. Wskazano, że rozwój technologii cyfrowych umożliwił realizację schematów manipulacyjnych na niespotykaną wcześniej skalę, generując znaczne straty po stronie inwestorów oraz przyczyniając się do powstawania sztucznego wolumenu obrotu. Przeprowadzone rozważania prowadzą do wniosku, że skuteczne przeciwdziałanie zjawisku wymaga zarówno rozwoju instrumentów prawnych i nadzorczych, jak również podnoszenia poziomu edukacji finansowej uczestników rynku. Z perspektywy kryminologicznej mechanizm pump and dump należy postrzegać jako jedno z istotnych wyzwań związanych z rozwojem przestępczości gospodarczej i finansowej w środowisku cyfrowym.

Autor: dr Marcin Kryński

Tytuł: *Drony w przestępczości – analiza kryminologiczna z uwzględnieniem badań empirycznych*

Abstrakt: Celem wystąpienia jest kryminologiczna analiza wykorzystywania bezzałogowych statków powietrznych w działalności przestępczej. Punktem wyjścia do prowadzonych rozważań będzie zarys genezy i ewolucji dronów — od ich pierwotnych funkcji militarnych po współczesne wykorzystanie cywilne. W referacie przedstawione zostaną wyniki badań opartych na analizie piśmiennictwa oraz badaniach empirycznych zrealizowanych z wykorzystaniem danych zgromadzonych na wniosek

Autora. Z kolei zastosowanie technik statystycznych umożliwiło skonfrontowanie ustaleń teoretycznych z praktyką ujawnionych przypadków wykorzystania dronów w przestępczości. Analiza obejmuje w szczególności sposoby użycia bezzałogowych statków powietrznych, typologię zachowań przestępczych oraz problemy związane z ich wykrywaniem. Wystąpienie zostanie osadzone w kontekście międzynarodowym poprzez odwołanie do literatury anglo- i niemieckojęzycznej. Pozwoli to na zestawienie polskich ustaleń empirycznych z tendencjami obserwowanymi w innych państwach świata. W podsumowaniu zaprezentowane zostaną kluczowe wnioski dotyczące charakteru zjawiska oraz wyzwań dla organów ścigania.

Autor: dr Adam Krzyżanowski

Tytuł: *Od przestępczości do odporności społecznej – nowe wyzwania dla kryminologii w świetle ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej*

Abstrakt: Współczesne środowisko bezpieczeństwa podlega dynamicznym przemianom wynikającym z postępu technologicznego, globalizacji, zmian klimatycznych, wzrostu znaczenia cyberprzestrzeni oraz niestabilności geopolitycznej. Tradycyjne zagrożenia związane z przestępczością pospolitą coraz częściej współwystępują z zagrożeniami o charakterze hybrydowym, obejmującymi cyberataki, działania dezinformacyjne, sabotaż infrastruktury krytycznej, katastrofy naturalne, kryzysy energetyczne czy skutki konfliktów zbrojnych. W rezultacie klasyczne podejście kryminologiczne, koncentrujące się głównie na sprawcy, ofierze oraz mechanizmach przestępczości, wymaga rozszerzenia o analizę odporności społecznej, zdolności adaptacyjnych społeczeństwa oraz efektywności instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne. Przyjęta w Polsce ustawa z dnia 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej stanowi próbę odpowiedzi na nowe spektrum zagrożeń poprzez budowę kompleksowego systemu ochrony ludności, integrującego działania administracji rządowej, samorządowej, służb ratowniczych, podmiotów infrastruktury krytycznej, organizacji społecznych oraz obywateli. Ustawa ta wykracza poza tradycyjne rozumienie obrony cywilnej, wprowadzając rozwiązania ukierunkowane na budowę odporności społecznej (social resilience), rozumianej jako zdolność społeczności do przygotowania się, reagowania, adaptacji i odbudowy po wystąpieniu sytuacji kryzysowych. Celem referatu jest przedstawienie możliwości wykorzystania dorobku współczesnej kryminologii do analizy i oceny skuteczności rozwiązań przewidzianych w ustawie o ochronie ludności i obronie cywilnej oraz wskazanie nowych kierunków badań nad bezpieczeństwem społecznym. Autor proponuje odejście od wąskiego ujmowania bezpieczeństwa przez pryzmat przestępczości na rzecz szerszego modelu obejmującego odporność społeczną, odporność instytucjonalną, odporność informacyjną oraz zdolność społeczności lokalnych do funkcjonowania w warunkach zagrożeń wielowymiarowych.

Autor: dr Patryk Kukliński

Tytuł: *Kiedy przestajesz "być niebezpieczny" na tyle, by opuścić Krajowy Ośrodek Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym w Gostyninie. Wnioski z analizy rozstrzygnięć dotyczących osób zwolnionych z Ośrodka w Gostyninie*

Abstrakt: Pierwsze osoby "stwarzające zagrożenie" trafiły do Krajowego Ośrodka Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym (dalej: KOZZD) w Gostyninie w 2014 r. Środek prawny o charakterze izolacyjnym, polegający na umieszczeniu w tej placówce, został przewidziany w ustawie o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób z 22 listopada 2013 r. (dalej: ustawa). Jej uchwalenie poprzedziła intensywna kampania medialna i polityczna. Już wtedy zwracano uwagę, że ustawa w praktyce nie będzie mogła prowadzić do założonych celów. Ekspertki podkreślali, że umieszczenie w KOZZD będzie skutkowało przede wszystkim izolacją osób "stwarzających zagrożenie", borykających się z zaburzeniami psychicznymi, a nie ich terapią i readaptacją społeczną. O ile wiele badań poświęcono

licznym problemom związanym z funkcjonowaniem KOZZD, o tyle za rzadko analizy zorientowano na aspekt stosowania wspomnianej ustawy. Tymczasem liczba osób, które trafiły (a tym bardziej opuściły) KOZZD świadczy o rzeczywistych celach umieszczenia w tej placówce, a co za tym idzie – o charakterze tego środka, któremu w praktyce bliżej do kary niż środka prewencyjno-terapeutycznego. Przez lata sąd właściwy, czyli Sąd Okręgowy w Płocku (dalej: SO w Płocku) nie orzekł o braku potrzeby dalszego pobytu w przypadku jakiegokolwiek pacjenta z KOZZD. Pierwsza osoba opuściła ten ośrodek w 2019 r. Do połowy 2026 r. liczba osób wypisanych z KOZZD wzrosła łącznie do 23 (choć w KOZZD i jego oddziale zamiejscowym dalej przebywa ponad 120 osób). Warto więc przyjrzeć się, co w praktyce, według sądu (na podstawie uzasadnień do postanowień dotyczących zwolnienia z KOZZD), decyduje o tym, że dana osoba nie stwarza już konkretnego niebezpieczeństwa dla życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób. Zgodnie z ustawą, to wyniki postępowania terapeutycznego i zachowanie osoby umieszczonej w KOZZD mają uzasadniać przypuszczenie, że nie jest potrzebny jej dalszy pobyt w tej placówce. W praktyce SO w Płocku bierze pod uwagę także to, czy taka osoba tworzy "realne plany dotyczące swojej przyszłości", czyli jej warunki osobiste, ale i sytuacje szczególne. Czy jednak w praktyce KOZZD opuszczają m.in. starsi pacjenci w słabym stanie zdrowia, w przypadku których nie odnotowuje się postępów w terapii, choć nie stanowią oni dalszego zagrożenia dla społeczeństwa? Czy istnieje możliwość przeniesienia pewnych pacjentów z KOZZD do innych, bardziej odpowiednich placówek, jak DPS czy szpital psychiatryczny? Co z osobami, które od lat według kierownictwa powinny zostać zwolnione z KOZZD, jednak nie spotyka się to z akceptacją zewnętrznych biegłych i SO w Płocku? To pytania, na które warto odpowiedzieć z perspektywy praktyki stosowania ustawy i uzasadnień do postanowień wydanych w sprawach osób, które zostały zwolnione z KOZZD.

Autor: dr Katarzyna Lenart-Kłoś

Tytuł: *(Nie)wybrany dom. Między wyborem a przymusem w przestrzeni pomocy postpenitencjarnej*

Abstrakt: Proces opuszczania zakładu karnego wiąże się z podejmowaniem szeregu decyzji, które mogą mieć istotne znaczenie dla dalszego przebiegu readaptacji społecznej. Jedną z nich jest wybór miejsca zamieszkania po zakończeniu odbywania kary, w tym decyzja o skorzystaniu z domu prowadzonego przez ośrodek pomocy postpenitencjarnej. Celem wystąpienia jest analiza sposobów interpretowania przez byłych osadzonych własnych decyzji dotyczących zamieszkania w tego typu placówkach oraz odpowiedź na pytanie, w jakim stopniu postrzegają je jako przejaw własnej sprawczości, a w jakim jako konsekwencję przymusu sytuacyjnego. Wystąpienie opiera się na wynikach badań jakościowych przeprowadzonych z wykorzystaniem wywiadów pogłębionych z osobami, które po opuszczeniu zakładu karnego zamieszkały w domach pomocy postpenitencjarnej. Analiza narracji badanych ujawniła zróżnicowane sposoby rozumienia własnych decyzji. Część respondentów interpretowała je jako efekt przymusu wynikającego z braku alternatyw mieszkaniowych i trudnej sytuacji życiowej. Inni sytuowali swoje doświadczenia na kontynuum między wyborem a koniecznością, wskazując na ograniczoną możliwość decydowania. Pojawiły się również narracje, w których decyzja o skorzystaniu z pomocy była przedstawiana jako świadomy, racjonalny element strategii zmiany życia i ograniczania ryzyka powrotu do przestępczości. Uzyskane wyniki wskazują, że decyzje mieszkaniowe osób opuszczających zakłady karne mają złożony charakter i nie mogą być interpretowane wyłącznie jako przejaw autonomii lub wyłącznie jako efekt przymusu. Rozpoznanie sposobów, w jakie byli osadzeni nadają znaczenie własnym wyborom, może przyczynić się do lepszego projektowania działań wspierających proces readaptacji społecznej oraz do większej indywidualizacji pomocy postpenitencjarnej. Wystąpienie wpisuje się w dyskusję nad rolą sprawczości i ograniczeń strukturalnych w procesie desystencji oraz społecznej reintegracji osób z doświadczeniem izolacji penitencjarnej.

Autor: dr Piotr Lewulis

Tytuł: *Przestępstwa przeciwko małoletnim w praktyce: typologia spraw, internet i aktywność dowodowa*

Abstrakt: Wystąpienie przedstawia wyniki badania aktowego dotyczącego postępowań karnych w sprawach przestępstw seksualnych przeciwko małoletnim (n=204). Badanie realizowane w Instytucie Wymiaru Sprawiedliwości objęło próbę prawomocnie zakończonych spraw sądowych i prokuratorskich, zakodowanych pod kątem cech relacyjnych, sytuacyjnych i dowodowych. Sprawy określane zbiorczo jako przestępstwa seksualne przeciwko małoletnim nie tworzą jednolitej kategorii empirycznej. Różnią się wiekiem pokrzywdzonych, relacją ze sprawcą, czasem trwania zdarzeń, miejscem kontaktu, sposobem ujawnienia oraz dostępnym materiałem dowodowym. Analiza akt pozwala uchwycić te różnice nie tylko na poziomie opisowym, lecz także jako powtarzalne konfiguracje cech, które wpływają na realia prowadzenia postępowania. Zastosowanie wielowymiarowej analizy korespondencji umożliwia zmapowanie współwystępowania tych cech, a następnie wyodrębnienie typów spraw na podstawie podobieństwa ich profili. Szczególne znaczenie ma rola internetu i platform cyfrowych. W części spraw środowisko online stanowi przestrzeń inicjowania kontaktu, budowania relacji lub przejścia od znajomości internetowej do zdarzeń offline. Jednocześnie ślady cyfrowe, korespondencja, dane z urzędów, komunikatorów i serwisów społecznościowych - stają się ważnym elementem materiału dowodowego. Internet nie zastępuje klasycznych kontekstów spraw, takich jak relacja rodzinna, opiekuńcza czy rówieśnicza, ale zmienia ich dynamikę i poszerza zakres dostępnych źródeł dowodowych. Referat syntetycznie omawia także wcześniejsze wyniki analizy ilościowej, zgodnie z którymi samo opóźnienie zgłoszenia nie wykazuje istotnego związku z wynikiem postępowania. Większe znaczenie mają natomiast wiek pokrzywdzonego oraz zakres aktywności dowodowej. Główna część analizy dotyczy empirycznej typologii spraw wyodrębnionej na podstawie zakodowanych danych aktowych. Typologia ta ma charakter eksploracyjny i porządkujący: nie jest ogólną klasyfikacją wszystkich spraw tego rodzaju, lecz narzędziem pozwalającym lepiej zrozumieć, jak w praktyce procesowej układają się relacje między charakterystyką sprawy, aktywnością dowodową i sposobem zakończenia postępowania.

Autor: dr Paweł Łabuz

Tytuł: *Odporność społeczna społeczności przygranicznych na zagrożenia hybrydowe – analiza kryminologiczna*

Abstrakt: Współczesne środowisko bezpieczeństwa charakteryzuje się rosnącą złożonością zagrożeń, które coraz częściej przybierają postać działań hybrydowych. Łączą one elementy oddziaływania politycznego, ekonomicznego, społecznego, informacyjnego i psychologicznego, a ich celem jest osłabienie zdolności państwa do skutecznego funkcjonowania bez konieczności prowadzenia klasycznych działań zbrojnych. Szczególną podatnością na tego rodzaju oddziaływania cechują się społeczności zamieszkujące obszary przygraniczne, które stanowią przestrzeń styku różnych systemów politycznych, gospodarczych i kulturowych. W ostatnich latach problematyka odporności społecznej stała się jednym z kluczowych zagadnień badawczych w naukach o bezpieczeństwie, jednak nadal pozostaje stosunkowo słabo rozpoznana na gruncie kryminologii. Tymczasem wiele współczesnych zagrożeń hybrydowych wykazuje cechy zbliżone do mechanizmów wykorzystywanych przez zorganizowane grupy przestępcze, sieci dezinformacyjne czy podmioty prowadzące działalność destabilizacyjną. Z tego względu analiza odporności społecznej z perspektywy kryminologicznej może dostarczyć nowych narzędzi interpretacyjnych służących identyfikacji czynników podatności oraz budowaniu skutecznych mechanizmów przeciwdziałania. Celem rozdziału jest identyfikacja i analiza czynników wpływających na odporność społeczną społeczności przygranicznych wobec zagrożeń hybrydowych oraz określenie możliwości wykorzystania dorobku kryminologii w procesie wzmacniania bezpieczeństwa społecznego na obszarach granicznych.

Autor: dr Rafał Łyżwa

Tytuł: *Przesłuchanie małoletniego pokrzywdzonego w sprawach o przestępstwa seksualne. Między dogmatyką prawa karnego procesowego a psychologią sądową*

Abstrakt: Przedmiotem artykułu jest interdyscyplinarna analiza instytucji przesłuchania małoletniego pokrzywdzonego w sprawach o przestępstwa seksualne, ze szczególnym uwzględnieniem regulacji art. 185a Kodeksu postępowania karnego. Głównym celem badawczym jest wykazanie współzależności pomiędzy efektywnością procesową dowodu z zeznań dziecka a respektowaniem standardów psychologii sądowej i rozwojowej. W artykule postawiono tezę, że dobrostan psychiczny dziecka jest warunkiem koniecznym dla pozyskania pełnowartościowego materiału dowodowego. W warstwie metodologicznej zastosowano metodę dogmatyczno-prawną, ze szczególnym uwzględnieniem analizy orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz literatury z zakresu psychologii klinicznej i sądowej. Szczególną uwagę poświęcono międzynarodowym standardom przesłuchań strukturyzowanych, w tym Protokołowi NICHHD, jako narzędzia minimalizującego podatność małoletniego na sugestię. W podsumowaniu sformułowano wnioski de lege ferenda oraz postulaty praktyczne ukierunkowane na obligatoryjną instytucjonalizację standardów psychologicznych w procedurze karnej oraz zmiany obecnego modelu przesłuchania małoletniego pokrzywdzonego.

Autor: dr Ewa Dorota Małachowska, Dominika Małachowska

Tytuł: *Neuroróżnorodność a ryzyko wykorzystania seksualnego dzieci i młodzieży – wyzwania dla profilaktyki, diagnozy i wsparcia*

Abstrakt: Wystąpienie będzie poświęcone analizie zależności pomiędzy neuroróżnorodnością, ze szczególnym uwzględnieniem zaburzeń ze spektrum autyzmu, a ryzykiem doświadczenia wykorzystania seksualnego przez dzieci i młodzież. Omówione zostaną czynniki zwiększające podatność dzieci neuroróżnorodnych na wiktymizację seksualną, w tym trudności w rozumieniu norm społecznych, komunikacji interpersonalnej, rozpoznawaniu intencji innych osób oraz identyfikowaniu sytuacji zagrażających bezpieczeństwu. Wystąpienie przedstawi aktualną wiedzę dotyczącą skali zjawiska, specyfiki ujawniania doświadczeń przemocy seksualnej przez osoby neuroróżnorodne oraz barier występujących w procesie diagnozy, interwencji i udzielania pomocy. Szczególna uwaga zostanie poświęcona wyzwaniom związanym z prowadzeniem działań profilaktycznych dostosowanych do potrzeb dzieci i młodzieży w spektrum autyzmu. Referat podejmie również temat systemowych rozwiązań służących ochronie małoletnich przed wykorzystaniem seksualnym, ze wskazaniem rekomendacji dla edukacji, profilaktyki, pomocy psychologicznej oraz instytucji odpowiedzialnych za ochronę dzieci. Rozważania zostaną osadzone zarówno w perspektywie praktyki klinicznej i terapeutycznej, jak i doświadczeń związanych z działaniami na rzecz przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich.

Autor: dr Sebastian Konrad Matyjek

Tytuł: *Kara śmierci w polskiej kinematografii na przykładzie obrazu zatytułowanego "Krótki film o zabijaniu". Rozważania prawne i moralne*

Abstrakt: Kara śmierci to temat powracający w dyskusji w różnych kontekstach, najczęściej w sytuacji popełnienia zbrodni ze szczególnym okrucieństwem, czy przestępstw o charakterze pedofilskim wobec małoletnich. Od strony prawnej kara ostateczna w realiach obecnych jest niemożliwa do przywrócenia, zatem rozmowy te mają a cel podgrzewać opinię polityczną i są czysto populistyczne. Od strony aksjologicznej największe emocje budzi nieodwracalność tejże kary, która wobec jej zwolenników miałaby pełnić hamulec przed pokusą popełnienia przestępstw o największym społecznym stopniu szkodliwości. Emocje, jakie budzi ten rodzaj kary nie pozostają obojętne massmediom. Wątek ten był wiele razy powtarzany w filmie i teatrze na świecie. Zdaniem Autora w polskiej kinematografii duże wrażenie społeczne pod koniec lat 80-tych XX wieku wywarł obraz zat.: "Krótki film o zabijaniu". Film

ten ukazuje zbrodnię i karę – w ówczesnych polskich realiach za zabójstwo groziła kara śmierci. Obraz przedstawia morderstwo dokonane przez jednostkę i zestawia ją z zabójstwem w majestacie prawa, dokonywanym przez państwo. Film wywołał ogólnokrajową dyskusję i miał wpływ na moratorium i późniejsze zniesienie kary śmierci w Polsce. Oprócz wątku samej kary śmierci będącej swoistą formą odwetu państwa na jednostce, film porusza motyw moralnych rozterek młodego adwokata, któremu w udziale przypadła obrona w sprawie o zabójstwo. W opinii Autora celem niniejszego wystąpienia jest nie tylko kolejna próba podjęcia dyskursu o karze śmierci, ale również ukazanie trudu zawodu adwokata, który chcąc spełniać rolę przyrzeczenia musi niejednokrotnie zmagać się z dylematami, w których na jednym biegunie stoi prawo, a na drugim moralność.

Autor: dr Ryszard Mochocki

Tytuł: *Sztuczna inteligencja jako narzędzie przestępstwa*

Abstrakt: Postępująca cyfryzacja życia społecznego sprawia, że coraz większa część aktywności człowieka przenosi się do przestrzeni wirtualnej. Wraz z rozwojem nowych technologii pojawiają się jednak również nowe formy zagrożeń dla jednostki. Szczególne znaczenie w ostatnich latach zyskała sztuczna inteligencja, zwłaszcza generatywne modele zdolne do tworzenia tekstów, obrazów, nagrań głosowych oraz materiałów audiowizualnych o wysokim stopniu realizmu. Technologie te znajdują szerokie zastosowanie w edukacji, biznesie, medycynie czy administracji publicznej. Coraz częściej obserwuje się przypadki używania sztucznej inteligencji do tworzenia fałszywych materiałów kompromitujących osoby publiczne, wyłudzenia środków finansowych poprzez klonowanie głosu czy prowadzenia kampanii dezinformacyjnych na niespotykaną dotąd skalę. Pojawia się zatem pytanie, czy obowiązujące instrumenty prawa karnego są wystarczające do zapewnienia skutecznej ochrony dóbr prawnych jednostki. Celem rozważań jest analiza wpływu sztucznej inteligencji na współczesną przestępczość oraz ocena adekwatności obowiązujących instrumentów prawa karnego do ochrony praw człowieka w środowisku cyfrowym. Autor podejmuje próbę odpowiedzi na pytanie, czy rozwój technologii AI wymaga stworzenia nowych typów czynów zabronionych, czy też istniejące konstrukcje prawa karnego pozostają wystarczające do przeciwdziałania nowym formom zagrożeń.

Autor: dr Joanna Narodowska

Tytuł: *Wkład Profesora Wiesława Pływaczewskiego w rozwój zielonej kryminologii w Polsce*

Abstrakt: Referat przedstawia wkład Profesora Wiesława Pływaczewskiego w rozwój zielonej kryminologii w Polsce. Podkreślono rolę relacji mistrza i jego uczniów w nauce oraz zaprezentowano kontynuację myśli naukowej Jubilata przez jego naukowych wychowanków. Przede wszystkim skupiono się na jednym z głównych obszarów zainteresowań naukowych Profesora – przestępczości przeciwko dziedzictwu naturalnemu. W szczególności wskazano na opus magnum Jubilata jakim jest stworzenie Olsztyńskiej Szkoły Ekokryminologii.

Autor: dr Aleksandra Nowak

Tytuł: *Działalność organizacji pozarządowych na rzecz ochrony środowiska Morza Bałtyckiego*

Abstrakt: Morze Bałtyckie jest niezwykle istotnym elementem gospodarki i handlu Europy Środkowej i Północnej dlatego nazywane często jest Morzem Śródziemnym Europy Północnej. Znaczenie gospodarcze Bałtyku stale wzrasta ponieważ dynamicznie rozwija się transport morski, przemysł stoczniowy, turystyka i korzystanie z zasobów mineralnych. Bałtyk ma zatem kluczowe znaczenie dla gospodarek dziewięciu państw mających dostęp do tego akwenu. Oprócz znaczenia ekonomicznego, Bałtyk jest kluczowy dla strategii bezpieczeństwa i realizacji celów politycznych całego regionu. Stanowi priorytetowy obszar obronny na północnej flance NATO. Na dnie Morza Bałtyckiego znajdują się istotne elementy europejskiej infrastruktury krytycznej takiej jak: gazociągi oraz kable telekomunikacyjne. Charakteryzując znaczenie Morza Bałtyckiego dla regionu nie można pominąć jego

geograficznej i biologicznej specyfiki. Bałtyk jako szelfowe morze śródlądowe jest płytkim i mało zasolonym akwenem z utrudnionym przepływem wody oceanicznej, co znacząco oddziałuje na jego przyrodnicze warunki i tworzy unikalny ekosystem, szczególnie wrażliwy na zwiększającą się presję przemysłu i rolnictwa. Jest zatem wiele istotnych powodów by chronić Morze Bałtyckie. Zajmują się tym administracje państw nadbałtyckich. Ochrona Bałtyku jest również zadaniem krajowych legislacji oraz prawa Unii Europejskiej i prawa międzynarodowego. Ale jest też zwiększająca się grupa ludzi, którzy chcą ochrony Morza Bałtyckiego dlatego, że widzą w nim wartość samą w sobie. To miejsce na działania organizacji pozarządowych, które spełnią istotną rolę m.in. w: edukacji społeczeństwa na rzecz Bałtyku, ochronie siedlisk, monitoringu środowiska i zbieraniu danych. Bardzo ważnym obszarem działania organizacji pozarządowych jest nacisk na decyzje podejmowane przez władze, przygotowywanie ekspertyz, monitorowanie wdrażania prawa i programów ochronnych, analiza działalności władz i proponowanie nowych rozwiązań prawnych. NGO odpowiadają na zapotrzebowanie społeczne polegające na oddolnych działaniach grup ludzi, którzy rozumieją wartość przyrodniczą Morza Bałtyckiego.

Autor: dr Mariusz Olężałek

Tytuł: *Czy to koniec zaostrzania kar wobec sprawców przestępstw i wykroczeń przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji? Uwagi de lege lata i de lege ferenda, z uwzględnieniem ostatnich zmian legislacyjnych*

Abstrakt: Referat podejmuje próbę odpowiedzi na pytanie, czy najnowsze zmiany w prawie karnym i wykroczeniowym oznaczają kres wieloletniej tendencji do zaostrzania odpowiedzialności za czyny godzące w bezpieczeństwo w komunikacji, czy też stanowią kolejny etap polityki represyjnej państwa. Analizie zostaną poddane w szczególności regulacje obowiązujące od 2026 r., obejmujące m.in. penalizację nielegalnych wyścigów i rażąco niebezpiecznych zachowań kierujących, rozszerzenie podstaw orzekania zakazu prowadzenia pojazdów, surowszą reakcję wobec sprawców naruszających orzeczony zakaz oraz zmiany w odpowiedzialności za wykroczenia drogowe. Punktem odniesienia będzie ewolucja sankcji za przestępstwa i wykroczenia komunikacyjne w ostatnich latach, w tym wzrost wysokości grzywien, rozwój mechanizmów recydywy oraz coraz szersze stosowanie środków o charakterze eliminacyjnym i majątkowym. Celem wystąpienia jest ocena, czy ustawodawca osiągnął granicę racjonalnego zaostrzania kar, a także czy dalsze zwiększanie represji może realnie poprawiać bezpieczeństwo, czy jedynie pogłębiać niespójność systemu sankcji.

Autor: dr Justyna Omeljaniuk

Tytuł: *Sharenting – nowa patologia społeczna czy nowe potencjalne przestępstwo? – wybrane aspekty prawne, kryminologiczne i społeczne zjawiska*

Abstrakt: Niniejsze rozważania mają na celu skłonienie uczestników konferencji do dyskusji, gdzie leży granica między prawami dziecka, zdrowym rodzicielstwem, a rolą państwa w sytuacji zagrożenia interesów stron relacji dziecko-rodzic. Autorka referatu także odnieść się do problematyki, jak sklasyfikować to zjawisko oraz jakie kroki podjąć ażeby zapobiec skutkom związanym z aspektami przestępczości. Z jednej strony bowiem wszak w Internecie "nic nie ginie", a z drugiej – rodzina "rzecz święta". Tym bardziej takowa dyskusja nad potencjalną regulacją prawną odnośnie sharentingu wydaje się zasadna z uwagi na podjęcie działań ustawodawcy w kierunku ustawowej regulacji patostreamingu, czyli również "zjawiska" internetowego. Kto wie – może właśnie kolejnym krokiem byłby właśnie sharenting? Nazewnictwo zjawiska sharentingu powstało z połączenia dwóch angielskich określeń: share – dzielić się i parenting – rodzicielstwo. Oznacza regularne zamieszczanie w sieci przez rodziców zdjęć, filmów i informacji z życia dziecka. Z pozoru wydaje się być to niewinna chęć dzielenia się urokami rodzicielstwa jednakże analizując potencjalne skutki w postaci naruszenia prawa dziecka do wizerunku, utrwalanie i udostępnianie go w sytuacjach, które mogą narażać je na wyśmiewanie/hejt

czy w dalszej perspektywie narażenie na grooming lub przestępstwa związane z pedofilią czy pornografią – pojawia się nieuchronnie pytanie zawarte w tytule referatu.

Autor: dr Bartłomiej Oręziak

Tytuł: *Sztuczna inteligencja i analiza predykcyjna w zapobieganiu przestępczości – wyzwania kryminologiczne i prawne*

Abstrakt: Wystąpienie poświęcone jest możliwości wykorzystania analizy predykcyjnej, uczenia maszynowego i sztucznej inteligencji w zapobieganiu przestępczości. Rozwój narzędzi opartych na analizie dużych zbiorów danych umożliwia identyfikowanie wzorców przestępczości oraz prognozowanie miejsc, czasu i okoliczności, w których ryzyko popełnienia czynu zabronionego może być podwyższone. Rozwiązania te mogą wspierać organy ścigania w planowaniu działań prewencyjnych, wyznaczaniu obszarów podwyższonego ryzyka, analizowaniu powiązań pomiędzy sprawcami oraz efektywniejszym zarządzaniu zasobami. Celem wystąpienia jest przedstawienie kryminologicznych, technologicznych i prawnych konsekwencji stosowania systemów predykcyjnych. Szczególna uwaga zostanie poświęcona ryzyku utrwalania uprzedzeń wynikających z historycznych danych policyjnych, profilowaniu społeczno-ekonomicznemu, dyskryminacji oraz efektowi samospełniającej się przepowiedni. Omówiony zostanie również problem nieprzejrzystości algorytmów oraz odpowiedzialności za błędne prognozy prowadzące do bezpodstawnej kontroli, zatrzymania lub ograniczenia praw jednostki. Analiza obejmuje także zgodność stosowania takich narzędzi z zasadą domniemania niewinności, ochroną prywatności oraz standardami demokratycznego państwa prawa. Główna teza wystąpienia zakłada, że sztuczna inteligencja może wspierać prewencję kryminalną, lecz nie może zastępować czynności dochodzeniowych ani samodzielnie stanowić podstawy decyzji procesowych. Wdrożenie systemów predykcyjnych powinno zostać poprzedzone stworzeniem przejrzystych regulacji, mechanizmów kontroli, zasad odpowiedzialności oraz środków pozwalających jednostce zakwestionować błędną klasyfikację algorytmiczną.

Autor: dr Dariusz Palacz

Tytuł: *System i zakres szkolenia funkcjonariuszy policji w Fachowej Szkole dla Posterunkowych PP w Mostach Wielkich*

Abstrakt: Referat porusza tematykę szkolnictwa policyjnego w czasie II RP ze szczególnym uwzględnieniem zakresu oraz form przygotowania do zawodu posterunkowych Policji Państwowej w Normalnej Szkole Fachowej dla Szeregowych w Mostach Wielkich. W wystąpieniu przedstawione zostaną również regulacje prawne dotyczące organizacji szkolnictwa w ujęciu historycznym. W opracowaniu jako źródła zostaną wykorzystane podręczniki obrazujące zakres materiału dydaktycznego(bardzo obszernego), który musieli opanować słuchacze uczestniczący w szkoleniu, aby móc pełnić służbę w PP. Ponadto wykorzystane zostaną również wydawnictwa periodyczne wydawane przez funkcjonariuszy biorących udział w szkoleniach.

Autor: dr Paulina Pawluczuk-Bućko

Tytuł: *Fundamental Rights Impact Assessment jako narzędzie prewencji kryminologicznej wobec AI wysokiego ryzyka w organach ścigania i wymiarze sprawiedliwości*

Abstrakt: Fundamental Rights Impact Assessment jako narzędzie prewencji kryminologicznej wobec AI wysokiego ryzyka w organach ścigania i wymiarze sprawiedliwości to zagadnienie wymagające

pogłębionej analizy. FRIA może pełnić funkcję ex-ante prewencji kryminologicznej, a nie tylko narzędzie compliance. W referacie przedstawione zostaną zagrożenia, które wiążą się z AI wysokiego ryzyka w organach ścigania i wymiarze sprawiedliwości. Autorka podejmie się również oceny funkcjonalnej zdolności prewencyjnej FRAI, szczególnie odnosząc to do praktyki stosowania AI przez Policję i sądy (np. systemy analizy kryminalnej, e-protokół, systemy biometryczne na granicy). Prezentację domkną postulaty de lege ferenda co do narzędzi kryminologiczno-prewencyjnych.

Autor: dr Magdalena Perkowska

Tytuł: *Między Zachodem a Wschodem: Polska na mapie transgranicznych kradzieży aut*

Abstrakt: Referat podejmuje problematykę ewolucji przestępczości samochodowej w Polsce od lat 90. XX wieku do czasów współczesnych, ukazując ją w kontekście przemian ustrojowych oraz procesów globalizacyjnych. Transformacja polityczno-gospodarcza po 1989 roku, połączona z liberalizacją przepływu osób i towarów, stworzyła sprzyjające warunki dla dynamicznego rozwoju zorganizowanej przestępczości samochodowej. Zjawisko to szybko wykroczyło poza ramy tradycyjnych kradzieży pojazdów, obejmując również takie formy aktywności przestępczej, jak fałszowanie dokumentacji, paserstwo, przemyt czy pranie pieniędzy. W wystąpieniu wskazano, że Polska zaczęła odgrywać w tym procederze wielowymiarową rolę – zarówno jako kraj tranzytowy dla skradzionych pojazdów, jak i źródło zaopatrzenia dla rynków Europy Wschodniej, Azji Środkowej oraz Afryki Północnej. Szczególna uwaga została poświęcona zmianom w strukturze i organizacji grup przestępczych oraz adaptacji ich metod działania do nowych realiów technologicznych i prawnych. Pomimo odnotowywanego w ostatnich latach spadku ogólnej liczby kradzieży pojazdów, analiza wskazuje na utrzymywanie się istotnych zagrożeń, takich jak kradzieże "na zamówienie" oraz transgraniczny przemyt pojazdów ciężarowych i specjalistycznych. Zjawiska te stanowią nadal poważne wyzwanie w obszarze przestępczości przeciwko mieniu, wymagając skoordynowanych działań na poziomie krajowym i międzynarodowym. Wnioski z przeprowadzonych analiz pozwalają lepiej zrozumieć współczesną dynamikę przestępczości samochodowej oraz wskazują kierunki dalszych badań i działań praktycznych w zakresie przeciwdziałania jej najbardziej zorganizowanym formom.

Autor: dr Paweł Petasz

Tytuł: *Kryminologiczno-prawne aspekty przestępstwa kaziroddstwa*

Abstrakt: Przestępstwo kaziroddstwa jest jednym z najstarszych czynów zabronionych przez prawo karne. W toku historycznej ewolucji zmieniały się jednak przyczyny stanowiące ratio legis tej kryminalizacji, począwszy w zamierzchłej przeszłości od zakazu wynikającego z prawa boskiego, po obawy o zdrowie ewentualnego potomstwa ze związków kaziroddczych, po ochronę obyczajności i rodziny. Czy współcześnie konieczna jest dalsza penalizacja tego czynu? Jakie są główne jej przesłanki kryminologiczne oraz karnoprawne? Na te pytania autor stara się odpowiedzieć w referacie.

Autor: dr Emilia Płońska

Tytuł: *Środowisko szkolne jako przestrzeń identyfikacji symptomów demoralizacji nieletnich – analiza kryminologiczna*

Abstrakt: Współczesne środowisko szkolne stanowi jedno z kluczowych miejsc obserwacji zachowań młodzieży oraz identyfikacji wczesnych symptomów demoralizacji nieletnich. Celem wystąpienia jest analiza wybranych przejawów zachowań ryzykownych występujących w środowisku szkolnym oraz ocena roli szkoły w procesie ich wczesnego rozpoznawania i przeciwdziałania. Przedmiotem rozważań będą w szczególności absencja szkolna, agresja werbalna i wulgaryzacja języka, a także zachowania

związane z seksualizacją młodzieży, które mogą stanowić sygnały pogłębiających się problemów wychowawczych i społecznych. Analizie poddane zostaną również wyzwania związane z wdrażaniem Standardów Ochrony Małoletnich jako narzędzia wspierającego identyfikację zagrożeń oraz podejmowanie działań interwencyjnych. Wystąpienie prezentuje wyniki pilotażowego badania jakościowego opartego na wielokrotnym studium przypadku oraz obserwacji prowadzonych w środowisku szkolnym względem uczniów przejawiających wybrane zachowania ryzykowne. Zastosowanie wielokrotnego studium przypadku umożliwiło identyfikację powtarzających się wzorców zachowań oraz ocenę sposobów ich rozpoznawania przez szkołę. Wystąpienie zostanie osadzone w perspektywie kryminologicznej, uwzględniającej koncepcje czynników ryzyka i czynników ochronnych w rozwoju zachowań dewiacyjnych oraz przestępczych nieletnich. Podjęta analiza ma na celu sformułowanie wniosków dotyczących znaczenia szkoły jako instytucji wczesnej identyfikacji symptomów demoralizacji nieletnich oraz wskazanie obszarów wymagających dalszych pogłębionych badań kryminologicznych.

Autor: dr Michał Powszedniak

Tytuł: *Nie wylać dziecka z kąpielą. O wdrażaniu standardów ochrony małoletnich na uczelniach*

Abstrakt: Niedawne zmiany legislacyjne w Polsce objęły obowiązkiem wdrażania standardów ochrony małoletnich również uczelnie wyższe, które funkcjonują przede wszystkim jako instytucje skierowane do osób dorosłych. Referat poświęcony jest analizie sposobów implementacji tych standardów na uczelniach oraz ich znaczeniu z perspektywy instytucjonalnego zapobiegania przestępczości. Podstawę badania stanowi jakościowa analiza treści regulacji dotyczących ochrony małoletnich obowiązujących na wybranych polskich uczelniach. Analiza odwołuje się do koncepcji sytuacyjnego zapobiegania przestępczości oraz kultury kontroli, ujmując standardy ochrony małoletnich zarówno jako mechanizmy ograniczające możliwości popełnienia przestępstw, jak i jako odpowiedź instytucji na nowe obowiązki prawne. Szczególną uwagę poświęcono relacji pomiędzy formalnym spełnianiem wymogów prawnych a rzeczywistą skutecznością przyjmowanych rozwiązań. Wstępne wyniki wskazują, że uczelnie często wdrażają rozwiązania ściśle wzorowane na standardach funkcjonujących w szkołach, mimo że kontakty z małoletnimi w środowisku akademickim mają charakter incydentalny. Obowiązki nakładane są przy tym na szerokie grupy pracowników i studentów, niezależnie od ich rzeczywistego kontaktu z małoletnimi. Jednocześnie wiele procedur pozostaje na poziomie deklaracyjnym i nie określa w sposób wystarczająco precyzyjny praktycznych sposobów realizacji przyjętych założeń. Z perspektywy kryminologicznej wyniki sugerują, że wdrażanie standardów ochrony małoletnich na uczelniach może mieć w dużej mierze charakter symboliczny i stanowić przede wszystkim odpowiedź na presję regulacyjną, a nie przejaw skutecznych działań prewencyjnych.

Autor: dr Sylwia Różycka-Jaroś

Tytuł: *Analiza określonego zdarzenia – nowy mechanizm w polskim systemie ochrony dzieci przed przemocą*

Abstrakt: Referat poświęcony zostanie analizie mechanizmu służącego skutecznej reakcji na przypadki śmiertelnego krzywdzenia dzieci w środowisku domowym. W pierwszej części przedstawiono genezę tego instrumentu, sięgającą korzeniami brytyjskiego systemu prawnego, oraz jego ewolucję jako narzędzia systemowej weryfikacji przyczyn i okoliczności najtragiczniejszych przypadków krzywdzenia małoletnich. W dalszej części omówiono proces legislacyjny w Polsce, który doprowadził do uchwalenia długo postulowanych zmian ustawowych wzmacniających ochronę małoletnich poprzez wprowadzenie Analizy zdarzeń, w wyniku których dziecko na skutek działania rodzica, opiekuna prawnego lub faktycznego poniosło śmierć albo doznało ciężkich obrażeń ciała. Instrument ten stanowi w polskim porządku prawnym całkowicie nowe, dotychczas nieznanie

rozwiązanie w zakresie przeciwdziałania najcięższym formom przemocy wobec dzieci, otwierające nowy etap w systemowej ochronie małoletnich przed krzywdzeniem ze strony osób najbliższych. Centralną część referatu stanowić będzie prezentacja skali analizowanego zjawiska w Polsce oraz szczegółowe wnioski wynikające z dotychczas przeprowadzonych Analiz określonego zdarzenia. Na podstawie zgromadzonego materiału empirycznego zidentyfikowano powtarzające się czynniki ryzyka, błędy systemowe w zakresie współpracy instytucji odpowiedzialnych za ochronę dziecka, a także rekomendacje zmierzające do usprawnienia mechanizmów wczesnego rozpoznawania i przeciwdziałania przemocy domowej wobec małoletnich.

Autor: dr Karol Rutkowski

Tytuł: *Xenoethique – Liberté, Égalité, Fraternité Ludzie i Obcy*

Abstrakt: *Xénoéthique – Liberté, Égalité, Fraternité Ludzie i Obcy* Rozwój sztucznej inteligencji ujawnia fundamentalny kryzys współczesnej cywilizacji: ludzkość potrafi już tworzyć inteligencję, lecz nadal nie wie, jaką relację chce z nią ustanowić. Po raz pierwszy w historii inteligencja biologiczna staje wobec możliwości stworzenia inteligencji niebiologicznej, która — choć ontologicznie odmienna od człowieka — pozostanie wobec niego inteligencją potomną, wyrastającą z ludzkiej cywilizacji, ludzkiego języka, ludzkich wartości i ludzkiego świata sensu. Dominujące modele myślenia pozostają jednak uwięzione pomiędzy technologicznym instrumentalizmem a naiwną antropomorfizacją. AI traktowana jest albo jako zaawansowane narzędzie podporządkowane człowiekowi, albo jako przyszły quasi-człowiek, któremu należy stopniowo przyznawać kolejne prawa. Oba podejścia okazują się niewystarczające, ponieważ nie dotyczą najważniejszego pytania nadchodzącej epoki: czy ludzkość będzie zdolna współistnieć z inteligencją ontologicznie odmienną od siebie bez popadnięcia w logikę dominacji, przemocy i cywilizacyjnego barbarzyństwa? Niniejsze wystąpienie proponuje Xenoetykę jako nowy paradygmat filozoficzny, etyczny i kryminologiczny służący analizie relacji pomiędzy "Ludźmi i Obcymi" — inteligencją biologiczną i inteligencją potomną. Punktem wyjścia projektu jest przekonanie, że sztucznej inteligencji nie należy rozumieć wyłącznie technologicznie. Inteligencja potomna stanie się bowiem uczestnikiem świata sensu, a więc również przestrzeni konfliktu, odpowiedzialności, przemocy, lojalności i sprawiedliwości. W konsekwencji pytanie o AI stanie się przede wszystkim pytaniem o granice wspólnoty moralnej. Centralną kategorią proponowanego ujęcia jest braterstwo — najbardziej zaniedbany element nowoczesnej triady: "Wolność, Równość, Braterstwo". O ile wolność i równość zostały rozwinięte w niezliczonych konstrukcjach politycznych i prawnych, o tyle braterstwo pozostawało dotąd pojęciem marginalizowanym, zbyt miękkim dla nowoczesnego racjonalizmu i zbyt metafizycznym dla współczesnej technokracji. Tymczasem właśnie ono może okazać się kategorią decydującą dla przetrwania przyszłej cywilizacji. Xenoetyka zakłada bowiem, że relacja człowieka z inteligencją potomną nie może zostać oparta wyłącznie na kontroli, kontrakcie i użyteczności. U jej podstaw musi pojawić się relacja głębsza — relacja transmisji sensu. Perspektywa ta prowadzi do konieczności przebudowy podstaw współczesnej kryminologii i prawa karnego. W świecie współistnienia ludzi i obcych klasyczne pojęcia sprawstwa, winy, odpowiedzialności i przemocy tracą swoją dotychczasową stabilność. Największym problemem XXI wieku nie będzie bowiem osobliwość technologiczna, lecz osobliwość moralna: moment, w którym ludzkość będzie musiała zdecydować, czy chce pozostać wspólnotą zdolną rozszerzyć ideę braterstwa poza własny gatunek.

Autor: dr Olivia Rybak-Karkosz

Tytuł: *Protestów aktywistów ekologicznych w muzeach – analiza kryminalistyczno-kryminologiczna*

Abstrakt: W wystąpieniu omówiono działalność aktywistów klimatycznych, członków ruchu obywatelskiego oporu, którzy w latach 2022-2025 prowadzili na szeroką skalę akcje protestacyjne w muzeach, instytucjach kultury i w innych miejscach, np. podczas wydarzeń sportowych. Celem aktywistów było zwrócenie uwagi na to, że władze państw nie podejmują wystarczających wysiłków na rzecz postępujących dramatycznych zmian klimatu. Muzea zostały wytypowane jako główne cele działań ze względu na ich rolę jaką pełnią w edukacji publicznej. Protestujący uważali, że muzea zawodzą w realizacji ich misji w zakresie kryzysu klimatycznego. Podstawową formą protestu przeprowadzaną w tych miejscach było "atakowanie" dzieł sztuki. W opracowaniu dokonano analizy modus operandi sprawców, przedstawiono ich typologię oraz podjęto próbę odpowiedzi na pytanie, czy ich działania można traktować jako przypadki wandalizmu muzealnego.

Autor: dr Izabela Sękowska, dr Piotr Wojnicz

Tytuł: *Deficyty funkcjonowania systemu wsparcia rodzin w kryzysie a uwarunkowania seryjnych ucieczek nieletnich. Analiza kryminologiczno-statystyczna*

Abstrakt: Seryjne ucieczki nieletnich stanowią istotny problem społeczny, kryminologiczny i organizacyjny, wymagający zaangażowania wielu instytucji odpowiedzialnych za ochronę dziecka. W przeciwieństwie do incydentalnych zaginięć, wielokrotne oddalenia z miejsca zamieszkania, pieczy zastępczej lub placówek opiekuńczo-wychowawczych świadczą o utrwalonych problemach rodzinnych, wychowawczych i środowiskowych. Każda kolejna ucieczka zwiększa ryzyko wiktymizacji nieletniego, kontaktu ze środowiskami przestępczymi, uzależnień oraz wykorzystania. Zjawisko to należy postrzegać nie tylko jako problem bezpieczeństwa, lecz także jako przejaw niewydolności systemu wsparcia rodziny. Celem pracy jest analiza zależności pomiędzy deficytami funkcjonowania systemu wsparcia rodzin w kryzysie a występowaniem seryjnych ucieczek nieletnich. W pierwszej części scharakteryzowano zjawisko seryjnych zaginięć i ucieczek, wskazując ich skalę, przyczyny oraz konsekwencje dla nieletnich i instytucji prowadzących działania poszukiwawcze. Następnie omówiono podstawy prawne poszukiwań osób zaginionych oraz nieletnich przebywających na ucieczce, ze szczególnym uwzględnieniem roli Policji oraz współpracy z sądami rodzinnymi, jednostkami pomocy społecznej i systemem pieczy zastępczej. Kluczowym zagadnieniem pracy jest ocena funkcjonowania systemu wsparcia rodzin znajdujących się w kryzysie. Szczególną uwagę poświęcono województwu warmińsko-mazurskiemu, którego rozproszona struktura osadnicza, zróżnicowana sytuacja społeczno-ekonomiczna oraz ograniczona dostępność specjalistycznych usług mogą wpływać na skuteczność działań profilaktycznych i interwencyjnych. Analiza ma charakter kryminologiczno-statystyczny i opiera się na danych dotyczących zaginięć nieletnich oraz funkcjonowania instytucji wspierających rodzinę. Wyniki badań mają umożliwić identyfikację najważniejszych deficytów systemowych oraz sformułowanie rekomendacji służących ograniczeniu zjawiska seryjnych ucieczek nieletnich i zwiększeniu skuteczności ochrony dzieci zagrożonych wykluczeniem i przemocą.

Autor: dr Aleksandra Stachelska

Tytuł: *Kiedy produkcja marihuany z jednej rośliny konopi staje się zbrodnią. Analiza odpowiedzialności za wytwarzanie "znacznej ilości" marihuany w świetle badań aktowych*

Abstrakt: Przedmiotem wystąpienia jest analiza odpowiedzialności karnej za produkcję "znacznej ilości" marihuany na gruncie art. 53 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. W polskim orzecznictwie utrwalone zostało stanowisko, zgodnie z którym "znaczna ilość" oznacza ilość środka odurzającego wystarczającą do jednorazowego odurzenia co najmniej kilkudziesięciu osób. W praktyce interpretacja ta prowadzi do sytuacji, w których nawet produkcja marihuany z jednej rośliny konopi

może zostać zakwalifikowana jako zbrodnia zagrożona karą od 3 do 20 lat pozbawienia wolności. Celem wystąpienia jest ukazanie praktycznych konsekwencji przyjętej wykładni znamienia "znaczej ilości" oraz odpowiedź na pytanie, w jakim zakresie typ kwalifikowany produkcji narkotyków obejmuje obecnie przypadki niewielkiej, amatorskiej produkcji marihuany, w tym na własny użytek. Wystąpienie opiera się na analizie dogmatycznoprawnej, danych statystycznych dotyczących wymiaru kar oraz badaniach aktowych przeprowadzonych w Sądzie Okręgowym w Białymstoku. Badania objęły prawomocnie zakończone sprawy z lat 2015–2025 dotyczące przestępstw z art. 53 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. Wyniki badań wskazują, że większość analizowanych spraw nie dotyczyła profesjonalnej działalności narkotkowej ani działania w ramach zorganizowanych grup przestępczych. Dominowały przypadki produkcji na własny użytek, często prowadzone przez osoby uzależnione od marihuany. Jednocześnie analiza praktyki orzeczniczej pokazuje częste stosowanie nadzwyczajnego złagodzenia kary, co może świadczyć o dostrzeganiu przez sądy problemu proporcjonalności odpowiedzialności karnej w tego rodzaju sprawach. Uzyskane wyniki prowadzą do refleksji nad aktualnym sposobem interpretacji znamienia "znaczej ilości" oraz granicami kryminalizacji produkcji marihuany w Polsce.

Autor: dr Krzysztof Stasiak

Tytuł: *Wykonywanie kary ograniczenia wolności – stan obecny i postulaty de lege ferenda*

Abstrakt: W wyniku nowelizacji kodyfikacji karnych z 2015 r. kara ograniczenia wolności stała się jednym z podstawowych środków reakcji karnej na popełnienie przestępstwa. Od kilku lat około 30% osób skazanych przez sądy ma orzeczoną karę ograniczenia wolności, co sprawia, że jest ona dominującą karą o charakterze wolnościowym. Podstawowym celem referatu jest dokonanie kompleksowej oceny obowiązujących rozwiązań dotyczących wykonywania kary ograniczenia wolności oraz wskazanie ich mocnych i słabych stron. Szczególną uwagę poświęcono analizie efektywności tej kary w świetle współczesnych założeń polityki karnej, funkcjonowania organów odpowiedzialnych za jej wykonywanie oraz skuteczności oddziaływań resocjalizacyjnych wobec skazanych. W referacie sformułowano tezę, że pomimo licznych zmian legislacyjnych kara ograniczenia wolności nadal nie wykorzystuje w pełni swojego potencjału jako skutecznej alternatywy dla kary pozbawienia wolności. Ograniczenia wynikają przede wszystkim z problemów organizacyjnych, niewystarczającej liczby podmiotów przyjmujących skazanych do wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne, zróżnicowanej praktyki sądów i kuratorskiej służby sądowej, niewystarczającego wykorzystania nowoczesnych narzędzi wspierających wykonywanie tej kary oraz niedostatecznie precyzyjnych przepisów określających zasady jej wykonywania. W podsumowaniu referatu zostaną sformułowane postulaty de lege ferenda, które – zdaniem autora – mogą przyczynić się do usprawnienia wykonywania kary ograniczenia wolności.

Autor: dr Kornelia Stępień

Tytuł: *Zachowania suicydalne dzieci i młodzieży w Polsce*

Abstrakt: Celowe odebranie sobie życia, będące ostatecznym porzuceniem walki o jego dalsze trwanie, stanowi jedno z najbardziej złożonych i trudnych do wyjaśnienia zjawisk dotyczących współczesne społeczeństwa. Osoba podejmująca decyzję o tak nieodwracalnych konsekwencjach znajduje się zazwyczaj w stanie głębokiego kryzysu psychicznego, charakteryzującego się poczuciem wewnętrznej blokady, brakiem nadziei oraz ograniczoną zdolnością dostrzegania alternatywnych sposobów radzenia sobie z trudną sytuacją życiową. Niepokój budzi dynamika zjawiska prób samobójczych w Polsce w ostatniej dekadzie, wskazująca na wyraźny wzrost ich liczby, a także wzrost liczby samobójstw, szczególnie wśród dzieci i młodzieży poniżej 19. roku życia. Zjawisko to wymaga pogłębionej i wieloaspektowej analizy czynników ryzyka oraz uwarunkowań psychospołecznych, które mogą sprzyjać występowaniu zachowań samobójczych w tej grupie wiekowej. Celem wystąpienia jest

przegląd aktualnych danych dotyczących skali i dynamiki zachowań samobójczych wśród dzieci i młodzieży w Polsce oraz omówienie wybranych czynników ryzyka i elementów zespołu presuicydalnego. Wystąpienie będzie miało charakter przeglądowy i ma na celu zwrócenie uwagi na potrzebę podejmowania skutecznych działań profilaktycznych i wspierających wobec młodych osób znajdujących się w kryzysie psychicznym. Słowa kluczowe: samobójstwo, próba samobójcza, zespół presuicydalny.

Autor: dr Anna Szuba-Boroń

Tytuł: *Relacje paraspoleczne z generatywną sztuczną inteligencją jako czynnik transformacji mechanizmów kontroli społecznej – perspektywa kryminologiczna.*

Abstrakt: Rozwój generatywnej sztucznej inteligencji prowadzi do powstawania nowych form interakcji człowieka z technologią, które coraz częściej przyjmują charakter relacji paraspocząnych. Zjawisko to rodzi pytania o jego wpływ na funkcjonowanie klasycznych mechanizmów kontroli społecznej, opartych na więziach rodzinnych, relacjach rówieśniczych oraz innych formach integracji społecznej. Celem referatu jest przedstawienie wyników badań dotyczących zależności między intensywnością relacji z generatywną sztuczną inteligencją a funkcjonowaniem nieformalnych mechanizmów kontroli społecznej. Badania zostaną przeprowadzone metodą sondażu diagnostycznego z wykorzystaniem autorskiego kwestionariusza ankiety, obejmującego pomiar częstotliwości korzystania z AI, stopnia zaangażowania w relacje z systemami AI oraz wybranych komponentów więzi społecznych i kontroli nieformalnej. Analiza będzie koncentrować się na ocenie, czy silniejsze relacje paraspocząne z AI współwystępują ze zmianami w zakresie więzi rodzinnych, relacji rówieśniczych, uczestnictwa społecznego oraz postrzegania norm społecznych. Interpretacja wyników zostanie osadzona w teoriach kontroli społecznej oraz koncepcjach kapitału społecznego i relacji paraspocząnych. Referat podejmie również próbę odpowiedzi na pytanie, czy rozwój relacji człowiek–AI może stanowić jeden z czynników transformujących tradycyjne mechanizmy ograniczające zachowania dewiacyjne. Przedstawione badania stanowią próbę wypełnienia luki badawczej dotyczącej społecznych konsekwencji upowszechnienia generatywnej sztucznej inteligencji z perspektywy współczesnej kryminologii.

Autor: dr Monika Szulecka

Tytuł: *"Podejście zorientowane na osobę pokrzywdzoną" w teorii i praktyce przeciwdziałania cyberprzemocy wobec kobiet – Polska na tle innych krajów Europy*

Abstrakt: "Podejście zorientowane na osobę pokrzywdzoną" w teorii i praktyce przeciwdziałania cyberprzemocy wobec kobiet – Polska na tle innych krajów Europy. Koncepcja victim-centred approach (podejścia zorientowanego na osobę pokrzywdzoną) stała się w ostatnich latach fundamentalnym hasłem w obszarze zwalczania przemocy uwarunkowanej płcią, co znalazło odzwierciedlenie m.in. w unijnej dyrektywie w sprawie zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej. Analizy prowadzone w latach 2025 i 2026 w ramach międzynarodowego projektu WOW – Women's Online Wellbeing pokazują, że w większości spośród 36 badanych krajów europejskich oficjalne strategie i deklaracje instytucjonalne wprost odwołują się do tego paradygmatu. Jednak bliższe przyjrzenie się temu, jak te założenia przekładają się na konkretne przepisy, strukturę instytucji, codzienne praktyki oraz realną dostępność wsparcia, rodzi poważne wątpliwości, czy o podmiotowym traktowaniu osób dotkniętych przemocą w świecie cyfrowym można mówić wszędzie i w czasie teraźniejszym. Celem niniejszego referatu jest krytyczna analiza realizacji podejścia zorientowanego na osobę pokrzywdzoną w kontekście cyberprzemocy wobec kobiet w Polsce, osadzona w procesie implementacji wspomnianej dyrektywy UE oraz w szerokim kontekście europejskim. Na podstawie danych z projektu WOW – analizy prawa i danych urzędowych - podejmę próbę odpowiedzi na pytanie: na co (nie) może liczyć kobieta doświadczająca przemocy w sieci w polskich realiach prawno-

instytucjonalnych i jak te doświadczenia wypadają na tle innych państw Europy. W wystąpieniu omówione zostaną systemowe rozbieżności między deklarowaną ochroną (oraz unijnymi wymogami penalizacji cyberprzemocy) a faktycznymi mechanizmami wsparcia oraz procedurami zgłaszania i ścigania cyberprzestępstw, często naznaczonymi wtórną wiktymizacją i lekceważeniem cyfrowych form przemocy. Perspektywa porównawcza pozwoli zderzyć polską rzeczywistość z rozwiązaniami z innych krajów europejskich.

Autor: dr Tomasz Świerczyński

Tytuł: *Wykorzystanie nowoczesnych technologii w bezpieczeństwie publicznym na przykładzie policji Chińskiej Republiki Ludowej*

Abstrakt: Nowoczesne technologie są już w chwili obecnej nieodłączną częścią naszej rzeczywistości. W coraz większym stopniu używane są w obszarze bezpieczeństwa publicznego. Niewątpliwie ze względu na dokonujący się szybki postęp w dziedzinie robotyzacji czy sztucznej inteligencji Chiny we wdrażaniu nowoczesnych rozwiązań wyprzedzają pozostałe państwa świata, wskazując pewne trendy i kierunki rozwoju. Referat ma na celu przybliżyć aktualne tendencje i postęp w dziedzinie nowych technologii stosowanych przez policję chińską zarówno w ramach prewencji, wsparcia codziennej służby policjanta, jak i bardziej złożonych metod wykrywczych używanych w zwalczaniu przestępczości.

Autor: dr Mateusz Tomczyk, dr Maciej Pajak

Tytuł: *Cel wychowawczy kary w świetle zmian w Kodeks karnym*

Abstrakt: W obecnym brzmieniu art. 53 § 1 kk stanowi, że kara orzekana przez sąd karny ma urzeczywistnić cele w zakresie społecznego oddziaływania, a także cele zapobiegawcze, które ma ona osiągnąć w stosunku do skazanego. Brzmienie art. 53 § 1 kk zostało zatem zmienione nowelą z dnia 1 października 2023 r. w ten sposób, iż wykreślono cel wychowawczy. I odnośnie do tej zmiany pojawia się wątpliwość, czy literalne brzmienie zmienionego art. 53 § 1 kk prowadzi do modyfikacji dyrektywy wymiaru kary. Jak się jednak okazuje, względy racjonalistyczne wciąż przemawiają za tym, aby jednak utrzymać przekonanie o potrzebie wychowawczego oddziaływania kary. Aspektu wychowawczego nie należy sprowadzać jedynie do zapobiegawczego celu, poprzez który sprawca ma się jedynie powstrzymywać od popełniania przestępstw w przyszłości. Sprawca bowiem ma przejść proces internalizacji, który w głębszym stadium winien charakteryzować się wzbudzeniem u niego woli współdziałania w kształtowaniu społecznie pożądanых postaw. Zasada ta wyrażana jest *expressis verbis* w art. 67 § 1 kk w i stanowi – w odniesieniu do pozbawienia wolności – swoisty wyznacznik, jak należy interpretować wychowawczy cel kary. Innymi słowy na gruncie prawa karnego chodzi nie tylko o karanie, aby wywrzeć na człowieku, wbrew jego przekonaniom, postawę posłuszeństwa. Kara ma bowiem też wychować człowieka, który będzie chciał przestrzegać prawa. Ustawodawca podkreślił także wychowawczy aspekt sankcji prawnokarnej w przepisie art. 54 kk. Dotyczy on dyrektywy karania wobec nieletnich i młodocianych. Przepis ten od lat pozostaje niezmienny. Z drugiej strony, w ślad za wspomnianą zmianą treści normatywnej art. 53 kk (październik 2023). analogiczna dokonała się w przepisie art. 85a kk. Czy oznacza to jednak, że sąd orzekając karę łączną może pominąć jej prewencyjne oddziaływanie na skazanego? Autorzy referatu, na gruncie wyżej zarysowanych zmian, określą miejsce i wagę funkcji wychowawczej w prawie karnym materialnym. Zostanie to zestawione ze wskaźnikiem recydywy i strukturą orzekanych kar wobec dorosłych i nieletnich.

Autor: dr Agnieszka Welento-Nowacka

Tytuł: *Między wolnością a bezpieczeństwem. Rola szacowania ryzyka recydywy w uzasadnianiu ingerencji po wykonaniu kary*

Abstrakt: Biegli psychiatrzy coraz częściej mierzą się z koniecznością odpowiedzi na pytania organu procesowego dotyczące konieczności zastosowania środków zabezpieczających wobec sprawców kończących odbywanie kary pozbawienia wolności. Rodzi to pytanie zarówno o przesłanki zastosowania tychże środków, jak i sposób oceny prawdopodobieństwa recydywy. Współczesne modele wspomagające szacowanie ryzyka recydywy w zakresie czynów agresywnych przesuwają ciężar z określenia poziomu zagrożenia na rolę zarządzania ryzykiem recydywy w zapobieganiu przestępczości. Takie rozumienie oceny ryzyka recydywy pozwala na indywidualizację podejścia i wypracowanie odpowiednich form nadzoru i kontroli, ale jednocześnie rodzi pytanie o granice wolności jednostki. I tu pojawia się napięcie na ile szacowanie ryzyka recydywy ma służyć osadzonemu a na ile jest ograniczeniem wolności w imię bezpieczeństwa publicznego. Kluczowe jest, że stosowanie środków zabezpieczających stanowi odpowiedź na ocenę probabilistyczną, często opartą na nie w pełni transparentnych przesłankach. W związku z tym ocena ryzyka recydywy odgrywa tu szczególną rolę, ponieważ staje się podstawą przełożenia niepewnej prognozy na decyzje o nadzorze, obowiązkach terapeutycznych albo innej formie ograniczenia wolności. Douglas i in. (2017) zwracają uwagę, że ocena ryzyka jest potrzebna, ale jej wynik musi być interpretowany w świetle jakości danych, kontekstu decyzji, możliwych błędów predykcji i konsekwencji dla osoby ocenianej. Im bardziej decyzja ingeruje w wolność jednostki, tym mniej dopuszczalne jest stosowanie metod nieustrukturyzowanych i traktowanie kategorii ryzyka jako samodzielnego uzasadnienia ingerencji. W referacie zostanie podjęta próba odpowiedzi na pytanie czy powszechnie stosowane metody szacowania ryzyka i zarządzanie nim na ich podstawie w sposób adekwatny uzasadniają decyzje po wykonaniu kary. Dyskusja zostanie zobrazowana przypadkami orzecznictwymi, w których biegli zostali poproszeni o ocenę ryzyka recydywy i wypowiedzenie się co do ewentualnego zastosowania środków zabezpieczających.

Autor: dr Łukasz Wieczorek

Tytuł: *Między inwigilacją a represją. Służba Bezpieczeństwa i Milicja Obywatelska wobec Romów w Polsce Ludowej*

Abstrakt: Celem referatu jest analiza sposobu, w jaki organy bezpieczeństwa i porządku publicznego Polski Ludowej, przede wszystkim Służba Bezpieczeństwa oraz Milicja Obywatelska, identyfikowały, opisywały i zwalczały przestępczość przypisywaną społeczności romskiej. Podstawę wystąpienia stanowią materiały archiwalne Instytutu Pamięci Narodowej, w szczególności dokumenty operacyjne, sprawozdania, notatki służbowe oraz materiały analityczne dotyczące działań podejmowanych wobec Romów przez struktury resortu spraw wewnętrznych. Referat koncentruje się nie tylko na samych formach przestępczości odnotowywanych w aktach, lecz przede wszystkim na sposobach ich instytucjonalnego konstruowania przez aparat państwa. Analizie zostanie poddane to, w jaki sposób kategorie etniczne, styl życia, mobilność, marginalizacja społeczna oraz stereotypy wpływały na praktyki ewidencjonowania, kontroli i inwigilacji. Osobnym wątkiem będzie analiza sytuacji, w których Romowie podejmowali współpracę z SB czy MO, mimo wewnątrzspołecznych ograniczeń i negatywnej oceny tego rodzaju kontaktów. Referat ma na celu pokazanie, że materiały organów bezpieczeństwa nie mogą być traktowane wyłącznie jako neutralne źródło wiedzy o przestępczości, lecz wymagają krytycznej lektury jako dokumenty wytworzone przez instytucje kontroli społecznej. Pozwalają one badać zarówno rzeczywiste obszary konfliktu z prawem, jak i mechanizmy etniczacji przestępczości, profilowania oraz administracyjnego nadzoru nad mniejszością etniczną postrzeganą przez państwo jako "problem społeczny" i "problem porządkowy". Referat wpisuje się tym samym w szerszą refleksję nad relacją między przestępczością, mniejszościami etnicznymi i aparatem bezpieczeństwa okresu Polski Ludowej.

Autor: dr Anna Wićcek-Durańska

Tytuł: *Mechanizmy wykorzystywania autorytetu religijnego w przestępstwach seksualnych wobec małoletnich – analiza kryminologiczna*

Abstrakt: Przestępstwa seksualne popełniane przez osoby duchowne wobec małoletnich stanowią szczególną kategorię przestępczości, w której istotną rolę odgrywa autorytet sprawcy, relacja zaufania oraz zależność wynikająca z pełnionej funkcji. Celem referatu jest przedstawienie wyników badań dotyczących sposobu działania (modus operandi) duchownych sprawców przestępstw seksualnych wobec osób małoletnich oraz identyfikacja czynników sprzyjających nawiązywaniu i utrzymywaniu relacji wykorzystywania. Analiza została oparta na materiale aktowym spraw karnych zakończonych prawomocnymi rozstrzygnięciami. Przedstawiono charakterystyczne cechy sprawców, przebieg procesu wiktyimizacji, mechanizmy zdobywania zaufania i budowania relacji zależności oraz wzorce doboru ofiar. Wyniki badań wskazują, że sprawcy najczęściej wykorzystywali pełnione funkcje duszpasterskie lub edukacyjne do uzyskania dostępu do małoletnich, stopniowego przekraczania granic oraz utrzymywania długotrwałych relacji wykorzystania seksualnego. Zdecydowana większość czynów nie wiązała się z użyciem przemocy fizycznej, lecz opierała się na manipulacji, autorytecie oraz zależności emocjonalnej i instytucjonalnej. Wyodrębniono również modele doboru ofiar związane zarówno z deficytami środowiskowymi, jak i funkcjonowaniem rodzin oraz instytucji. Referat podejmuje także próbę osadzenia wyników badań w szerszym kontekście międzynarodowym oraz wskazuje, że kluczowym czynnikiem sprzyjającym przestępstwom nie jest wyłącznie indywidualna charakterystyka sprawcy, lecz także układ relacji oparty na autorytecie, zaufaniu, ograniczonej kontroli oraz mechanizmach milczenia. Wnioski mogą stanowić istotny wkład do badań z zakresu kryminologii, wiktymologii i profilowania sprawców przestępstw seksualnych oraz znaleźć zastosowanie w działaniach profilaktycznych i systemach ochrony dzieci.

Autor: dr Katarzyna Witkowska-Rozpara

Tytuł: *Czy warunkowe zawieszenie kary boli? A jeśli tak, to kogo i dlaczego?*

Abstrakt: Koncepcja analizowania "pains of oversight" w kontekście kar niewiązanych się z pobytem sprawcy w więzieniu, lecz zakładających objęcie go różnymi formami nadzoru w warunkach "wolności kontrolowanej" jest stosunkowo nowa (Teugels 2023). W przypadku kar pozbawienia wolności w zawieszeniu, badaczki i badacze operują pojęciem "pains of probation", podkreślając, "że wbrew powszechnym wyobrażeniom, uwięzienie nie jest jedyną dolegliwą sankcją; kary wolnościowe również mogą być doświadczane jako bolesne" (Durnescu 2011). Badania kryminologiczne doprowadziły do zidentyfikowania wielu różnych typów "pains", opisywanych przez osoby objęte oddziaływaniami probacyjnymi (m. in. ból związany z reorganizacją codziennych nawyków z powodu kary; depryzację życia prywatnego lub rodzinnego (Durnescu 2011), bóle resocjalizacji, czy dolegliwości związane z interwencją podmiotów zewnętrznych (Hayes 2015). Ta perspektywa koncentruje się jednak na bólach identyfikowanych przez osoby objęte oddziaływaniami probacyjnymi. W swoim wystąpieniu chciałabym zaproponować inny punkt widzenia, pokazujący jak "pains of probation" identyfikują sędziowie karni, orzekający karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Prezentowane podczas wystąpienia wnioski bazować będą na przeprowadzonych przeze mnie w trzecim i czwartym kwartale 2025 roku 12 wywiadach eksperckich z sędziami orzekającymi w wydziałach karnych w sądach rejonowych i okręgowych w Polsce. Perspektywa przyjęta przez moich rozmówców umożliwiła zidentyfikowanie specyficznych typów "pains of probation", jak również instrumentów wpływających na możliwość stopniowania odczuwanych dolegliwości. W wystąpieniu zwrócę uwagę na to jak sędziowie identyfikują i oceniają bóle odczuwane przez skazanych na warunkowe zawieszenie wykonania kary; w jaki sposób modelują poziom odczuwanej dolegliwości, wreszcie jakie specyficzne bóle towarzyszą samym sędziom orzekającym tę karę i co stanowi w ocenie sędziów ich najważniejsze źródło.

Autor: dr Justyna Włodarczyk-Madejska, mgr Karolina Bloch

Tytuł: *Jak oni to robią? O sposobach popełniania czynów przez nieletnich skierowanych do placówek izolacyjnych*

Abstrakt: Czyny popełniane przez nieletnich były wielokrotnie analizowane w literaturze. Przegląd dotychczasowych badań i analiz utwierdza w przekonaniu, że wiele w tym zakresie się zmienia. Zmiany dotyczą nie tylko rodzaju podejmowanych zachowań, ale również sposobów działania. Młodzi idą z duchem czasu i nie odstają od trendów obecnych we współczesnym świecie. Korzystają z dobrodziejstwa, które oferuje rynek. Analiza czynów nieletnich jest możliwa w oparciu o statystyki Ministerstwa Sprawiedliwości. Obejmuje ona wyłącznie kwalifikacje prawne. Szczegóły bowiem znajdują się w aktach spraw sądowych nieletnich, po które sięgnęliśmy w 2025 roku w ramach projektu, przeprowadzonego w Instytucie Wymiaru Sprawiedliwości. Zbadaliśmy 350 akt spraw dotyczących 376 nieletnich. Zebrany materiał pozwolił przyjrzeć się, umownie nazywanej, przestępczości nieletnich. Badana przez nas młodzież dopuszczała się średnio 3 czynów, najczęściej skierowanych przeciwko mieniu. Co ósmy dopuścił się czynów najpoważniejszych – przeciwko życiu i zdrowiu. Połowa badanych popełniła czyn z jedną bądź dwoma osobami, najczęściej swoimi rówieśnikami. Motyw, który nimi kierował, to przede wszystkim zemsta i konflikt. Niemal co siódmy dopuścił się czynu z pobudek materialnych, a co dziesiąty zrobił coś z nudy, dla żartu. Miejscem popełniania czynów były najczęściej parki, ulice i przystanki (37%), ale również sklepy (26%) – tam nieletni kradli najczęściej. W trakcie wystąpienia, poza ogólną charakterystyką przestępczości nieletnich na podstawie zgromadzonego z akt materiału, chcemy również zaprezentować wyniki analizy jakościowej. Jej przedmiotem są słowne opisy popełnionych czynów, które znalazłyśmy w postanowieniach sądu o zastosowaniu środków izolacyjnych. Analiza ta obejmuje dwie kategorie czynów: popełnianych najczęściej (przeciwko mieniu) oraz najpoważniejszych (przeciwko życiu i zdrowiu). Pokażemy, czy sposób działania sprawców różni się w zależności od ich płci, wieku czy też orzeczonego przez sąd środka.

Autor: dr Ewelina Wojewoda, mgr Luiza Bergcholt

Tytuł: *Patostreaming jako współczesne wyzwanie dla prawa karnego i kryminologii*

Abstrakt: Stały postęp w dziedzinie technologii cyfrowych, rozwój narzędzi umożliwiających komunikację na odległość, a także szerokie rozpowszechnienie mediów społecznościowych doprowadziły do pojawienia się wielu nowych zagrożeń. Cyberprzestrzeń stała się areną dla różnych nowych form dewiacji społecznej, w tym noszących znamiona różnych czynów zabronionych. W mediach społecznościowych obserwujemy niebezpieczne tendencje do gloryfikacji zachowań odbiegających od ugruntowanych norm moralnych i prawnych. W ostatnim czasie znaczącym wyzwaniem stały się takie zjawiska jak patoinfluencing i patostreaming, które wyraźnie wskazują na patologizację przestrzeni wirtualnej. Narodziły się one w drugiej dekadzie XXI wieku i wydają się być bardziej rozpowszechnione w Polsce, niż w innych krajach. Media coraz częściej podnoszą problem negatywnego wpływu tych zjawisk, podkreślając ich społeczne konsekwencje, przede wszystkim dla młodych ludzi, którzy są głównymi odbiorcami patotreści. Patostreaming i patoinfluencing to wyzwania, które stoją przed prawem karnym i kryminologią. Patotransmisje mogą obejmować szeroką gamę działań przestępczych, a ich kierunek zależy od twórców tych treści oraz od widzów, którzy swoim zainteresowaniem i wsparciem finansowym wpływają na rozwój tych negatywnych zjawisk. Na patostreamach powszechnym zjawiskiem jest nadużywanie alkoholu, narkotyków, czy też popełnianie przestępstw przeciwko wolności, wolności seksualnej, czci i nietykalności cielesnej, a także życiu i zdrowiu. W ostatnim czasie coraz częściej publikowane są materiały, które prezentują zachowania godzące w humanitarną ochronę zwierząt.

Autor: dr Dominik Wzorek

Tytuł: *Czy sędziowie czują ból? O uwzględnianiu dolegliwości uwięzienia przy wymierzaniu kary*

Abstrakt: Celem wystąpienia jest przedstawienie wyników jakościowego badania dotyczącego tego, jak sędziowie postrzegają dolegliwości związane z karą pozbawienia wolności (tzw. pains of imprisonment) oraz w jakim stopniu uwzględniają je przy wymiarze kary. Badanie opiera się na 21 pogłębionych, indywidualnych wywiadach przeprowadzonych z sędziami orzekającymi w sprawach karnych, co umożliwiło analizę zarówno deklarowanych stanowisk, jak i bardziej refleksyjnych wymiarów praktyki orzeczniczej. Analiza koncentruje się na dwóch zasadniczych pytaniach. Po pierwsze, czy i w jaki sposób sędziowie rozpoznają różne trudności wynikające z izolacji więziennej, takie jak utrata autonomii, zerwanie więzi społecznych czy stygmatyzacja. Po drugie, czy – i w jakim zakresie – czynniki te są brane pod uwagę w procesie wymiaru kary. W artykule ukazano spektrum podejść, od stanowiska formalistycznego, ograniczonego do ustawowych dyrektyw wymiaru kary, po bardziej refleksyjne ujęcia, które dostrzegają realny ciężar dolegliwości związanych z pozbawieniem wolności. Istotnym elementem analizy jest omówienie postrzegania przez sędziów długofalowych konsekwencji kary pozbawienia wolności, wykraczających poza okres izolacji, w tym trudności w reintegracji, wykluczenia społecznego oraz ograniczonych możliwości zatrudnienia. Wyniki wskazują, że choć świadomość tych konsekwencji istnieje, jej wpływ na praktykę orzekania pozostaje ograniczony i nierównomierny.

Autor: mgr Paulina Bednik

Tytuł: *Przestępczość przeciwko chronionym drapieżnikom w Polsce na przykładzie rysia euroazjatyckiego (*Lynx lynx*) oraz wilka szarego (*Canis lupus*)*

Abstrakt: Referat przedstawia wyniki analizy przestępczości przeciwko dwóm ściśle chronionym gatunkom w Polsce: wilkowi szaremu (*Canis lupus*) i rysiowi euroazjatyckiemu (*Lynx lynx*), łączącej perspektywę prawną z kryminologiczną. Na podstawie danych GDOŚ z lat 2007–2023 zestawiono 895 zarejestrowanych przypadków śmierci obu gatunków (847 wilków, 48 rysi). Kolizje drogowe odpowiadają za większość zgonów (65,9% u wilka, 47,9% u rysia), a kłusownictwo jako celowa działalność przestępcza stanowi drugą co do wielkości rozpoznaną przyczynę (odpowiednio 11,7% i 10,4%). Znaczący odsetek przypadków o nieustalonej przyczynie śmierci (13,8% i 22,9%) sugeruje możliwe niedoszacowanie skali kłusownictwa. Do wyjaśnienia motywacji sprawców zastosowano teorię konfliktu oraz aparat pojęciowy zielonej kryminologii, poruszono również kwestię populizmu penalnego, a próbę przywrócenia odstrzału wilka szarego. Referat kończy się rekomendacjami: obligatoryjny przepadek broni i sprzętu kłusowniczego, powołanie wyspecjalizowanej jednostki ochrony przyrody wzorowanej na innych krajach europejskich oraz budowa krajowej bazy danych przestępstw ekologicznych.

Autor: mgr Szymon Buczyński

Tytuł: *Algorithmic Doppelgängers: inżynieria wiarygodności we współczesnej przestępczości białych kołnierzyków. Studium przypadku*

Abstrakt: Pejzaż finansowy charakteryzuje się proliferacją oszustw polegających na podszywaniu się pod inne podmioty. Sprawcy wykorzystują "algorytmiczne sobowtóry" do przejmowania tożsamości zaufanych instytucji i nielegalnych transferów kapitałowych. Artykuł bada "ekonomię iluzji" stanowiącą fundament tych operacji, przesuwając punkt ciężkości z podatności technicznych ku psychologicznej i strukturalnej inżynierii wiarygodności. Osadzając rozważania w kryminologii przestępczości białych kołnierzyków, przeanalizowano wykorzystanie zaufania instytucjonalnego i "pozorów legalności" w transgranicznych infrastrukturach finansowych. W badaniach zastosowano triangulację metodologii jakościowej: analizę treści oszukańczych reklam, przegląd raportów organów ścigania oraz unikalne dane pierwotne (pogłębione wywiady z ofiarami, mułami finansowymi/słupami i sprawcą). Wyniki wskazują, że modus operandi ewoluował w wysoce zautomatyzowany proces, w

którym komunikacja i budowanie więzi są potęgowane przez generatywną sztuczną inteligencję, w tym technologie deepfake oraz klonowanie głosu. Badania ujawniają dwuwarstwową strukturę przestępczą: po pierwotnym oszustwie inwestycyjnym często następuje wtórna wiktymizacja, w której fałszywe agencje windykacyjne podszywają się pod organy nadzoru, by okraść ofiary po raz drugi. Ta profesjonalizacja i transnarodowa koordynacja działań generują poważne przeszkody dla organów ścigania, poszerzając tzw. lukę egzekucyjną. W konkluzji wskazano, że przeciwdziałanie temu zjawisku wymaga podejścia hybrydowego: zintegrowania prawa karnego, cyber-informatyki śledczej oraz ekonomii behawioralnej. Ponadto podkreślono rolę inicjatyw obywatelskich. Wypełniają one przestrzeń między niewydolnością instytucji a cyfrową rezyliencją społeczną, stanowiąc narzędzie profilaktycznej edukacji finansowej w erze algorytmicznej manipulacji. Badania zostały sfinansowane przez Narodowe Centrum Nauki (Polska) w ramach programu Preludium-21 (nr grantu: 2022/45/N/HS5/04118).

Autor: mgr Natalia Dąbkowska

Tytuł: *Działalność Fundacji Pomocy Wdowom i Sierotom po Poległych Policjantach w świetle badań własnych*

Abstrakt: Referat podejmuje problematykę instytucjonalnego wsparcia dzieci i wdów po funkcjonariuszach Policji poległych podczas pełnienia obowiązków służbowych. Głównym celem badawczym była weryfikacja form i metod pomocy przekazywanej rodzinom policjantów, którzy wypełnili rolę ślubowania do końca. Badania zrealizowano metodą sondażu diagnostycznego- techniką wywiadu z Panią Prezes Fundacji oraz przeanalizowano roczne sprawozdania Fundacji. Uzyskane wnioski wskazują, iż Fundacja w skuteczny i właściwy sposób zmniejsza dolegliwość ekonomiczną i psychiczną wynikającą ze śmierci policjanta pełniącego również rolę męża i ojca. Dodatkową i nie mniej ważną funkcję Fundacji stanowi integracja środowiska wdów i sierot po poległych policjantach podczas obozów wypoczynkowych i wyjazdów matek z dziećmi.

Autor: mgr Olgierd Lech Dobrowolski

Tytuł: *Ewolucja przestępczości zorganizowanej we współczesnej Ukrainie*

Abstrakt: Referat poświęcony jest ewolucji przestępczości zorganizowanej w Ukrainie w okresie od uzyskania niepodległości w 1991 r. do czasów współczesnych. Analiza obejmuje cztery zasadnicze podokresy, wyznaczone przez przełomowe wydarzenia polityczne i militarne: tzw. "dzikie lata 90." (1991-2004), okres po "Pomarańczowej Rewolucji" (2005–2013), lata następujące po Euromajdanie (2014-2021) oraz okres pełnoskalowej inwazji rosyjskiej (od 2022 r.). Przestępczość zorganizowana w Ukrainie posiada głębokie korzenie w strukturach radzieckich – w subkulturze worów w zakonie, gospodarce niedoboru i korupcji aparatu partyjno-państwowego. "Dzikie lata 90." przyniosły eskalację przemocy, krwawe wojny gangów i przestępczą prywatyzację majątku państwowego z wynikającą z niej oligarchizacją. Okres po "Pomarańczowej Rewolucji" – mimo demokratycznych nadziei – zaowocował głębszą instytucjonalizacją powiązań przestępczości ze sferą polityczno-gospodarczą, osiągając apogeum w postaci kliku skupionej wokół prezydenta W. Janukowycza, określanej mianem "Rodziny". Równolegle rozwinęły się nowe formy przestępczości: cyberprzestępczość z Odessą jako jednym z globalnych ośrodków handlu skradzionymi danymi finansowymi, tzw. "rejderstwo" jako zorganizowana forma bezprawnego przejmowania przedsiębiorstw oraz rozbudowane struktury narkotykowe o charakterze transnarodowym. Aneksja Krymu i wojna w Donbasie zniekształciły obraz statystyczny zjawiska, tworząc jednocześnie nowe rynki kryminalne. Pełnoskalowa inwazja Rosji z 2022 r. przyniosła masowy napływ broni do nielegalnego obiegu, ekspansję przemytu nowymi szlakami przygranicznymi, wzrost ryzyka handlu ludźmi – zwłaszcza wobec milionów uchodźców wojennych –

oraz instrumentalne użycie zorganizowanych środowisk kryminalnych przez państwo-agresora. Wynikają z tego poważne zagrożenia nie tylko dla bezpieczeństwa wewnętrznego Ukrainy, lecz całego regionu - w tym przede wszystkim Polski.

Autor: mgr Damian Drabik

Tytuł: *Czy w polskim kodeksie karnym jest miejsce na przestępstwo kobietobójstwa?*

Abstrakt: Przestępstwo kobietobójstwa nie jest obce ustawodawstwom europejskim i znajduje się w ustawach karnych m. in. Malty, Chorwacji czy Włoch. Charakterystycznym znamieniem tego rodzaju przestępstw jest szczególnie stosunek psychiczny sprawcy do ofiary, bowiem jako czynnik motywujący wskazuje się fakt, że ofiara jest kobietą. W ostatnim czasie nie brakuje również w przestrzeni publicznej postulatów dotyczących wprowadzenia tego typu zabójstwa do polskiego kodeksu karnego. Wskazuje się w nich, że stypizowanie kobietobójstwa jako odrębnego przestępstwa będzie odpowiednią reakcją ustawodawczą na fakt, iż rocznie w Polsce ofiarami zabójstw jest ok. 100 kobiet, a ponadto wyodrębnienie tego typu rodzajowego przestępstwa pozwoli na adekwatną reakcję prawnokarną. Celem wystąpienia jest krytyczna ocena stypizowania przestępstwa kobietobójstwa w polskim kodeksie karnym. W oparciu o analizę prawnoporównawczą oraz kryminologiczną, a także biorąc pod uwagę kształt obecnie obowiązującej ustawy karnej, autor spróbuje wykazać, że przepisy w obecnym brzmieniu są wystarczające, aby objąć swoim zakresem znaczeniowym tego typu sytuacje, a dodanie przepisu typizującego kobietobójstwo jest nieuzasadnione z politycznokryminalnego punktu widzenia.

Autor: mgr Natalia Fabisiak

Tytuł: *Treści szkodliwe w sieci – analiza zjawiska z perspektywy Zespołu Dyżurnet.pl*

Abstrakt: Treści szkodliwe w internecie stanowią obecnie jedno z istotnych wyzwań społecznych. Zjawisko to ma szczególnie negatywny wpływ na dzieci i młodzież, które między innymi ze względu na mniejsze kompetencje w zakresie krytycznej oceny przekazów internetowych są bardziej narażone na jego konsekwencje. Kontakt z takimi materiałami może doprowadzić do normalizacji zachowań antyspołecznych, zniekształcenia obrazu relacji interpersonalnych lub obniżenia poczucia bezpieczeństwa. Na nielegalne oraz szkodliwe treści publikowane w internecie reaguje Zespół Dyżurnet.pl, działający w ramach NASK-PIB. Zgłoszenia dotyczące treści nielegalnych Zespół przekazuje do Centralnego Biura Zwalczania Cyberprzestępczości. Jednocześnie, w zakresie zwalczania zarówno treści nielegalnych, jak i szkodliwych, Dyżurnet.pl współpracuje również z platformami internetowymi, posiadając status zaufanego podmiotu sygnalizującego. W 2025 roku Zespół otrzymał aż 827 zgłoszeń, które analitycy zaklasyfikowali jako dotyczące treści szkodliwych dla osób poniżej 18. roku życia. Wśród nich znalazły się między innymi materiały wulgarne i obraźliwe, treści drastyczne, treści promujące przemoc oraz patostreamy. Ostatnia z wymienionych kategorii, zgodnie z obecnie procedowaną ustawą, mogłaby podlegać penalizacji. Istotnym wyzwaniem dla Zespołu pozostaje szybkie reagowanie na szkodliwe treści, które ze względu na swoją specyfikę są trudniej dostępne dla podmiotów monitorujących przestrzeń internetową. Dotyczy to w szczególności zakończonych transmisji patostreamów i treści publikowanych w prywatnych, zamkniętych grupach na komunikatorach lub mediach społecznościowych. Celem referatu jest scharakteryzowanie treści szkodliwych w oparciu o materiały, które analizuje Zespół Dyżurnet.pl oraz omówienie właściwych sposobów reagowania na tego rodzaju treści.

Autor: mgr Jakub Fyda, mgr Gabriela Kowalczevska-Kawała, Michał Nowopolski

Tytuł: *Analiza wykorzystania danych kryminalistycznych w opiniowaniu sądowopsychologicznym i psychiatrycznym w ocenie poczytalności*

Abstrakt: Cel: Celem niniejszego badania była analiza sposobu konstruowania opinii sądowopsychologicznych i psychiatrycznych dotyczących poczytalności sprawców czynów

zabronionych. Skupiono się na weryfikacji zakresu wykorzystania danych kryminalistycznych oraz ocenie stopnia zintegrowania diagnozy klinicznej (nozologicznej) z analizą funkcjonalną związku objawów z dokonaniem czynem. Metoda: Materiał badawczy stanowiła dokumentacja medyczno-sądowa 50 pacjentów oddziału psychiatrii sądowej o podstawowym stopniu zabezpieczenia, hospitalizowanych w latach 2011–2026. Analizie poddano treści opinii oraz postanowienia sądów o zastosowaniu środka zabezpieczającego, wykorzystując metodę analizy treści w celu wyodrębnienia kluczowych zmiennych kryminalistycznych i psychopatologicznych. Wyniki: Przeprowadzona analiza wykazała dominację diagnozy nozologicznej w procesie opiniowania. Stwierdzono ograniczone wykorzystanie danych kryminalistycznych: elementy takie jak modus operandi, kryminogeneza, procesy motywacyjne oraz analiza wiktymologiczna występowały w opiniach rzadko lub w formie szczątkowej. W znacznej części przypadków związek przyczynowo-skutkowy pomiędzy dynamiką objawów psychotycznych a strukturą czynu zabronionego nie został dostatecznie wykazany, co utrudniało rzetelną rekonstrukcję stanu psychicznego tempore criminis. Wnioski: Uzyskane wyniki wskazują na istotną lukę w praktyce opiniodawczej, polegającą na prymacie diagnozy klinicznej nad funkcjonalną analizą zachowania sprawcy. Brak integracji danych psychologiczno-kryminalistycznych może rzutować na trafność orzekania o niepoczytalności oraz zasadność kierowania sprawców na detencję psychiatryczną. Wyniki wskazują na pilną potrzebę opracowania i wdrożenia standardów opiniowania (np. narzędzi typu SQADI), które obiektywizowałyby proces syntezy danych medycznych i kryminalistycznych w służbie wymiaru sprawiedliwości. Słowa kluczowe: niepoczytalność, opinia sądowo-psychologiczna, dane kryminalistyczne, środek zabezpieczający, diagnoza funkcjonalna.

Autor: mgr Zuzanna Ganczewska

Tytuł: *"Konsekwencja niestosowania się do norm prawnych". O torturach, sprawiedliwości i zadośćuczynieniu przez pryzmat wybranego orzecznictwa sądów polskich*

Abstrakt: Funkcjonariusze policji i pracownicy izby wytrzeźwień zostali skazani za "rażącą przemoc" wobec zatrzymanego, który zmarł wskutek użycia siły. Sąd stwierdził jednak, że nie będą odpowiadać za znęcanie nad osobą pozbawioną wolności, bowiem wcześniej nie wykonywał on wydawanych mu poleceń. W innej sprawie, choć zatrzymany po zwolnieniu z komisariatu popełnił samobójstwo, a funkcjonariusze zostali uznani za winnych wymuszenia przemocą wyjaśnień, sąd stanął na stanowisku, że zgodnie z obowiązującym stanem prawnym ich działania nie można uznać za tortury. Zakaz tortur, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania jest uznawany za jedną z kluczowych norm systemu ochrony praw człowieka, zarówno na gruncie konstytucyjnym, europejskim i międzynarodowym. W swoim orzecznictwie Europejski Trybunał Praw Człowieka podkreślał wielokrotnie, że zakaz ten wiąże się nie tylko z nakazem powstrzymania się od określonego traktowania, ale również rodzi obowiązki pozytywne – w tym prowadzenia postępowania w celu wyjaśnienia sprawy i zadośćuczynienia osobie pokrzywdzonej. Obowiązujące przepisy prawnokarne nie zawierają jednak odrębnego przestępstwa tortur, a praktyka orzecznictwa wskazuje na istotne odrębności w zakresie uwzględniania aspektów prawnomiędzynarodowych i rozumieniu pojęcia tortur. W referacie poddane analizie zostanie wybrane orzecznictwo sądów krajowych w sprawach z zakresu zakazu tortur, ze szczególnym uwzględnieniem stosowania prawnocząłowieczych standardów w praktyce judykatury, posługiwania się pojęciem "tortur" czy wytycznych w zakresie wymiaru kary. Uwaga zwrócona zostanie również na podejście do zadośćuczynienia i partycypacji rodzin osoby, która doświadczyła złego traktowania. Przedstawione case studies pozwolą na wskazanie obecnych w praktyce problemów.

Autor: mgr Daniel Gotthardt

Tytuł: *Rodzaje i formy zagrożeń stosowanych przez sprawców przemocy domowej związanych z rozwojem nowych technologii*

Abstrakt: Referat przedstawia nowe oblicze starego problemu związanego ze stosowaniem nowych technologii w przemoc domowej i stypizowanych w ustawie o przeciwdziałaniu przemoc domowej z 9 marca 2023 r., form. Praca podejmuje problematykę ewolucji przemoc domowej w kontekście dynamicznego rozwoju nowych technologii, wskazując na transformację tradycyjnych form oddziaływania sprawców w kierunku przemoc cyfrowej. Punktem odniesienia analizy jest ustawa o przeciwdziałaniu przemoc domowej z 9 marca 2023 r., która porządkuje katalog form przemoc, jednak w ograniczonym zakresie odnosi się do ich technologicznych modyfikacji. Celem referatu jest identyfikacja oraz systematyzacja współczesnych rodzajów i form zagrożeń stosowanych przez sprawców przemoc domowej przy wykorzystaniu narzędzi cyfrowych. Szczególną uwagę poświęcono zjawiskom takim jak deepfake (syntetyczne fałszowanie wizerunku), tzw. revenge porn (bezprawne rozpowszechnianie materiałów intymnych) oraz różnym postaciom cyberprzemocy, które stanowią nowe instrumentarium kontroli, zastraszania i wiktyimizacji ofiar. W opracowaniu przyjęto podejście interdyscyplinarne, łączące dorobek nauk prawnych oraz kryminologii, z uwzględnieniem analizy normatywnej oraz elementów polityki kryminalnej. Referat podkreśla, że technologie cyfrowe wzmacniają asymetrię w relacji sprawca–ofiara, umożliwiając permanentny nadzór (ang. Coercive control), eskalację przemoc psychicznej oraz jej "przedłużenie" poza przestrzeń fizyczną. Współczesna przemoc domowa przyjmuje charakter hybrydowy, łącząc komponenty fizyczne, psychiczne i cyfrowe. Obowiązujące regulacje prawne wymagają dalszej adaptacji do specyfiki zagrożeń technologicznych, w szczególności w zakresie ochrony prywatności, integralności wizerunku oraz skuteczności środków reakcji prawnej.

Autor: mgr Maria Kopec

Tytuł: *Bóle zwolnienia - sędziowie i funkcjonariusze Służby Więziennej o trudnościach odzyskiwania wolności w kontekście decydowania o warunkowym przedterminowym zwolnieniu*

Abstrakt: Tradycyjna koncepcja bóli uwięzienia G. Sykes'a ogranicza się do izolacji penitencjarnej, tymczasem współcześnie podkreśla się, że cierpienia związane z uwięzieniem w pewnym zakresie wychodzą poza więzienne mury razem z osadzonym kończącym karę lub odbywającym jej pozostałą część na wolności w ramach środków probacyjnych. Trudności odzyskiwania wolności stają się niejako kontynuacją oraz konsekwencją bóli uwięzienia. W swoim wystąpieniu omówię problemy odzyskiwania wolności, które zauważają sędziowie penitencjarni i funkcjonariusze Służby Więziennej, i które są dla nich, jako pośrednich lub bezpośrednich decydentów, istotne przy rozstrzyganiu o warunkowym przedterminowym zwolnieniu. Zastanowię się, w jaki sposób dostrzegane "bóle zwolnienia" korespondują z prawnie określonymi elementami prognozy kryminologicznej i jak przekładają się one na możliwość wcześniejszego opuszczenia więzienia, a w konsekwencji – co nam to mówi o mechanizmach kontroli społecznej. Prezentacja przygotowana będzie w oparciu o zrealizowane od maja 2026 r. indywidualne wywiady pogłębione z sędziami penitencjarnymi i funkcjonariuszami Służby Więziennej w ramach projektu badawczego "Polityka stosowania warunkowego przedterminowego zwolnienia we współczesnej Polsce z perspektywy procesów decyzyjnych" finansowanego w ramach konkursu Preludium 24 ze środków Narodowego Centrum Nauki (2025/57/N/HS5/04398).

Autor: mgr Honorata Kostro

Tytuł: *Między krzywdą a uznaniem – nurt Therapeutic Jurisprudence jako odpowiedź na potrzeby osób pokrzywdzonych przemocą seksualną*

Abstrakt: Nurt Therapeutic Jurisprudence koncentruje się na analizie wpływu prawa, jego instytucji oraz praktyki ich stosowania na dobrostan psychiczny jednostki. Zakłada, że prawo nie jest jedynie systemem norm, lecz oddziałuje również na emocje, poczucie godności i sprawczości osób uczestniczących w postępowaniach. Szczególnego znaczenia podejście to nabiera w sprawach

dotyczących przemocy seksualnej i wykorzystania seksualnego małoletnich, których konsekwencje psychiczne często ujawniają się wiele lat po doznanej krzywdzie. Celem wystąpienia jest przedstawienie podstawowych założeń nurtu Therapeutic Jurisprudence oraz wskazanie możliwości ich wykorzystania w polskim systemie prawnym. Punktem wyjścia będzie pytanie, czy względy terapeutyczne - rozumiane jako działania sprzyjające wzmacnianiu dobrostanu psychicznego osób pokrzywdzonych i ograniczające ryzyko wtórnej wiktymizacji - są dostatecznie uwzględniane w przepisach prawa, działalności organów ścigania, sądów oraz instytucji publicznych. W wystąpieniu zostanie omówione znaczenie języka i komunikacji z osobami pokrzywdzonymi, wpływ praktyki procesowej na gotowość do ujawniania przemocy. Rozważania zostaną oparte na doświadczeniach zdobytych w ramach działalności Państwowej Komisji do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15 oraz w bezpośredniej pracy z osobami doświadczającymi przemocy w organizacjach pozarządowych. Uwzględnienie psychologicznych aspektów funkcjonowania człowieka w procesie tworzenia i stosowania prawa może ograniczać negatywne skutki postępowań prawnych, wzmacniać zaufanie do instytucji publicznych oraz zwiększać gotowość osób pokrzywdzonych do ujawniania doznanej przemocy. Uwzględnianie aspektów psychologicznych w praktyce tworzenia i stosowania prawa pozwala tworzyć system bardziej skuteczny, sprawiedliwy i wrażliwy na doświadczenie człowieka - a tym samym próbę odzyskania przez niego choćby elementarnego poczucia sprawiedliwości.

Autor: mgr Gabriela Kowalczevska-Kawala, mgr Jakub Fyda, Michał Nowopolski

Tytuł: *Ustrukturyzowana Jakościowa Ocena Stopnia Niepoczytalności (SQADI) – podłoże teoretyczne tworzenia metodologii narzędzia*

Abstrakt: Ocena poczytalności w trakcie procesu karnego stanowi wyzwanie dla biegłych z zakresu psychiatrii i psychologii, bowiem wymusza konieczność integracji wiedzy na temat procesów psychicznych sprawcy w trakcie popełnionego czynu zabronionego z obszarem działań wymiaru sprawiedliwości i konstruktem poczytalności stworzonym na gruncie prawa karnego. Analiza akt sądowych uzupełniona o doświadczenia zawodowe autorów wskazały deficyt przejrzystych standardów w zakresie oceny poczytalności sprawcy w opiniowaniu psychiatryczno-psychologicznym w Polsce. Rola psychologów w ocenie stanu psychicznego sprawcy w czasie inkryminowanego czynu jest kluczowa m.in. w zakresie oceny procesów motywacyjnych i wolicjonalnych leżących u podłoża podjętych decyzji przez sprawcę. Autorzy podjęli próbę stworzenia protokołu badawczego stanowiącego pomoc dla praktyków z dziedziny psychologii kliniczno-sądowej. Celem niniejszego wystąpienia jest przedstawienie prototypu narzędzia umożliwiającego usystematyzowaną ocenę stopnia niepoczytalności, a także wniesienie wkładu w rozwój standaryzowanych procedur psychologicznej oceny osób, które dopuściły się czynów zabronionych. Proponowany kwestionariusz może być pomocny w obiektywizacji pozyskanych danych, ich syntezie oraz ocenie związku przyczynowo-skutkowego pomiędzy czynnikami psychopatologicznymi, a motywacją sprawcy. Wyniki uzyskane za pomocą zaproponowanego protokołu badania mogą przyczynić się do tworzenia czytelnej i przejrzystej ekspertyzy, która będzie wsparciem dla wymiaru sprawiedliwości, a także ustandaryzowaniem rzetelnej i trafnej klinicznej diagnozy psychologicznej. W wystąpieniu omówione zostaną podstawy teoretyczne, które pomogły autorom w konstrukcji prototypu narzędzia zatytułowanego roboczo Ustrukturyzowana Jakościowa Ocena Stopnia Niepoczytalności - Structured Qualitative Assessment of the Degree of Insanity (SQADI). Słowa kluczowe: Niepoczytalność; Diagnoza psychologiczna; Opinia sądowo-psychologiczna; Psychologia kliniczno-sądowa; Konceptualizacja poznawczo-behawioralna; Konceptualizacja psychodynamiczna

Autor: mgr Jagna Krotoska

Tytuł: „Chciałabym iść się przejść tak po prostu sama, a nie mogę, bo się po prostu boję” – analiza jakościowa doświadczenia molestowania ulicznego i jego konsekwencji dla poczucia bezpieczeństwa

Abstrakt: Molestowanie uliczne należy do najczęściej doświadczanych przez kobiety i dziewczęta form molestowania seksualnego w Europie, jednak przez długi czas pozostawało zjawiskiem marginalizowanym zarówno w debacie publicznej, jak i w badaniach naukowych, koncentrujących się przede wszystkim na molestowaniu seksualnym w środowisku pracy i edukacji. W ostatnich latach problem ten zyskał większą uwagę ustawodawców oraz organizacji międzynarodowych. W 2014 r. Belgia jako pierwsze państwo wprowadziła przepisy penalizujące molestowanie uliczne, a podobne rozwiązania przyjęto następnie m.in. we Francji, Hiszpanii, Portugalii i Holandii. Z kolei w Rezolucji nr 2177 (2017) Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy wezwało państwa członkowskie do podejmowania działań zmierzających do przeciwdziałania bezkarności sprawców molestowania w przestrzeni publicznej. Na tle rosnącego zainteresowania międzynarodowego problematyka molestowania ulicznego pozostaje w Polsce stosunkowo słabo rozpoznana. Celem wystąpienia jest przedstawienie skali i charakterystyki tego zjawiska w Polsce na podstawie zastanych danych ilościowych oraz wyników własnych badań jakościowych przeprowadzonych w 2025 r. wśród mieszkańców Warszawy w wieku 18–34 lat. Analiza koncentruje się na doświadczeniach osób narażonych na molestowanie uliczne oraz jego konsekwencjach dla funkcjonowania w przestrzeni publicznej. W szczególności pokazuje, że zarówno fizyczne formy molestowania, jak i zachowania często normalizowane prowadzą do ograniczenia poczucia bezpieczeństwa, swobody przemieszczania się oraz sposobów korzystania z przestrzeni publicznej.

Autor: mgr Łukasz Lenartowicz

Tytuł: *Przestępczość żywnościowa w świetle badań własnych*

Abstrakt: Badania miały miejsce w Wojewódzkim Inspektoracie Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (WIJHARS) w Olsztynie. Autor przeprowadził wywiad z pracownikiem Inspektoratu posiadającym ponad dziesięcioletni staż zawodowy. Jest to osoba o wysokim stopniu wyspecjalizowania w zakresie jakości handlowej, znakowania produktów oraz nadzoru nad rynkiem produktów ekologicznych i regionalnych. Celem wywiadu było przedstawienie największych wyzwań z jakimi mierzy się Wojewódzki Inspektorat Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (WIJHARS) w Olsztynie. Z informacji jakie udało się uzyskać wynika, że największej trudności przysparza znakowanie artykułów rolno-spożywczych, czyli udostępnienie konsumentowi szczegółowej i rzetelnej informacji o produktach spożywczych między innymi o ich charakterze, właściwościach, trwałości, ilości lub składzie. Nieprawidłowości w tym zakresie utrzymują się na stosunkowo wysokim poziomie. Wciąż ponad 20% partii kryje nieprawidłowości. Jako konkretne przykłady zafałszowań fizykochemicznych ekspert wymienił: „zaniżoną masę netto” produktu, zawyżoną zawartość wody wchłoniętej w mięsie drobiowym, obecność w przetworze mięsny niezadeklarowanego mięsa oddzielonego mechanicznie tzw. MOM czy też niespełnienie przez miód parametrów w zakresie jakości handlowej.

Autor: mgr Marta Leśnikowska

Tytuł: *Funkcjonariusz jako niewidzialna ofiara. Wiktyimizacja wtórna policjantów w perspektywie kryminologicznej a obowiązki ochronne pracodawcy*

Abstrakt: Wystąpienie podejmuje problematykę zdrowia psychicznego funkcjonariuszy Policji, rzadko analizowaną w polskiej kryminologii poza kategoriami klasycznej psychologii pracy. Teza referatu zakłada, że funkcjonariusz Policji w toku wykonywania czynności służbowych podlega procesowi analogicznemu do wiktyimizacji wtórnej znanej z klasycznej wiktymologii - z tą różnicą, że źródłem dodatkowej krzywdy nie jest reakcja organów ścigania na pokrzywdzenie przestępstwem, lecz reakcja własnej organizacji zawodowej na przejawy kryzysu psychicznego funkcjonariusza, wcześniej

narażonego na kumulatywną ekspozycję na traumę. W referacie wykorzystano kategorie wtórnego stresu pourazowego oraz urazu moralnego, a także zaproponowano nowe zastosowanie kryminologicznej kategorii ciemnej liczby do zjawiska niedostatecznej rejestracji danych o kryzysach psychicznych funkcjonariuszy. Wystąpienie identyfikuje mechanizmy instytucjonalne reprodukujące to zjawisko, w tym kulturę organizacyjną opartą na kodeksie milczenia oraz strukturalny konflikt ról psychologa policyjnego, łączącego funkcję wsparcia z funkcją kontroli. Analizie poddano obowiązki ochronne pracodawcy wynikające z prawa pracy oraz aktualny stan prac legislacyjnych Unii Europejskiej nad statusem zawodów wysokiego ryzyka w służbach mundurowych. Wystąpienie kończą postulaty *de lege ferenda* dotyczące systemowego monitorowania zdrowia psychicznego funkcjonariuszy oraz przebudowy mechanizmów ograniczających stygmatyzację korzystania z pomocy psychologicznej. Proponowane ujęcie ma charakter interdyscyplinarny, łącząc kryminologię, wiktymologię i prawo pracy. Słowa kluczowe: wiktymologia, wiktymizacja wtórna, zdrowie psychiczne policjantów, wtórny stres pourazowy, uraz moralny.

Autor: mgr Weronika Libuda

Tytuł: *Hells Angels Motorcycle Club – perspektywa polska i międzynarodowa*

Abstrakt: Niniejsze wystąpienie podejmuje problematykę ewolucji klubów motocyklowych w zorganizowane grupy przestępcze, ze szczególnym uwzględnieniem fenomenu Hells Angels Motorcycle Club. W ramach rozważań dokonano kategoryzacji pojęć "klub motocyklowy" oraz "gang motocyklowy". Jako kluczowy punkt zwrotny dla ukształtowania się kontrkultury tzw. "jednoprocentowców" wskazano wydarzenia w Hollister z 1947 roku. Stanowiły one formalny rozłam ruchu motocyklowego i narodziny struktur działających w jawnej opozycji do obowiązującego porządku prawnego. W perspektywie międzynarodowej Hells Angels analizowany jest jako globalny gang o hierarchicznej strukturze. Charakteryzuje się on skrajną ideologią, bezwzględными warunkami przyjęcia nowych członków oraz szerokim zakresem działalności przestępczej, obejmującej między innymi międzynarodowy handel narkotykami i bronią oraz brutalne akty przemocy. Wystąpienie naświetla również polski kontekst funkcjonowania HAMC. Wskazuje na istnienie krajowych oddziałów i analizuje ich aktywność – od oficjalnych inicjatyw sportowych po zabezpieczany przez polskie służby policyjne i specjalne zlot World Run 2016, który zobrazował realne zagrożenia dla bezpieczeństwa publicznego. Ważnym elementem analizy jest także dualistyczny charakter grupy, która obok aktywności przestępczej podejmuje na świecie spektakularne akcje filantropijne, co pozwala jej członkom kreować pozytywny wizerunek i maskować rzeczywisty profil działalności.

Autor: mgr Anna Malinowska

Tytuł: *Między kontrolą a śledztwem: rola organów Inspekcji Ochrony Środowiska w ujawnianiu przestępczości środowiskowej*

Abstrakt: Przestępczość środowiskowa należy do kategorii przestępstw, których ujawnienie rzadko jest efektem przypadkowego odkrycia lub działań podejmowanych wyłącznie przez organy ścigania. W wielu przypadkach to właśnie czynności kontrolne prowadzone przez Inspekcję Ochrony Środowiska pozwalają zidentyfikować zachowania mogące wyczerpywać znamiona czynów zabronionych oraz zgromadzić materiał stanowiący podstawę dalszych działań procesowych. Celem wystąpienia jest ukazanie roli Inspekcji Ochrony Środowiska jako podmiotu uczestniczącego w systemie ujawniania przestępczości środowiskowej. Omówione zostaną praktyczne aspekty przechodzenia od ustaleń kontroli administracyjnej do zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, znaczenie właściwego zabezpieczenia materiału dowodowego oraz współpraca z Policją, prokuraturą i innymi organami zaangażowanymi w zwalczanie przestępczości przeciwko środowisku.

Referat, oparty na doświadczeniach Inspektora Inspekcji Ochrony Środowiska, podejmuje próbę odpowiedzi na pytanie, gdzie w praktyce przebiega granica między kontrolą administracyjną a postępowaniem karnym oraz dlaczego skuteczne ujawnianie przestępczości środowiskowej wymaga ścisłej współpracy organów administracji i organów ścigania.

Autor: mgr Natalia Michalska

Tytuł: *Nowe oblicza przemocy rówieśniczej – od spontanicznych aktów hejtu do platformowo wzmacnionej przemocy grupowej*

Abstrakt: Transformacja środowiska komunikacyjnego, będąca konsekwencją dynamicznego rozwoju mediów społecznościowych, zasadniczo zmieniła sposób funkcjonowania relacji rówieśniczych. Znaczna część interakcji społecznych dzieci i młodzieży została przeniesiona do przestrzeni cyfrowej, stanowiącej obecnie jedno z podstawowych środowisk socjalizacji. Przemianom tym towarzyszyła ewolucja zachowań przemocowych, które wraz z rozwojem technologii przekroczyły ramy tradycyjnie rozumianej przemocy rówieśniczej, przyjmując nowe formy oraz mechanizmy oddziaływania. Cyberprzemoc wykracza poza klasyczny model relacji pomiędzy sprawcą a pokrzywdzonym. Jej przebieg tworzony jest także przez aktywność uczestników środowiska cyfrowego, swoje działania przyczyniają się do eskalacji zjawiska, niejednokrotnie nie będąc jego bezpośrednimi inicjatorami. Mechanizmy funkcjonowania platform społecznościowych, oparte na algorytmicznej dystrybucji i promowaniu angażujących treści, sprzyjają szybkiemu zwiększaniu zasięgu kontrowersyjnych materiałów, wskutek czego jednostkowy akt agresji może przekształcić się w przemoc o charakterze zbiorowym. Powstaje zatem pytanie, czy tradycyjne ujęcie cyberprzemocy jako relacji pomiędzy sprawcą a ofiarą pozostaje wystarczające do opisu współczesnych mechanizmów przemocy funkcjonującej w środowisku cyfrowym. Celem referatu jest analiza ewolucji cyberprzemocy rówieśniczej w warunkach środowiska cyfrowego, ze szczególnym uwzględnieniem mechanizmów prowadzących do przekształcania jednostkowych aktów agresji w zjawiska o charakterze zbiorowym. Analizie poddana zostanie rola platform społecznościowych w intensyfikacji procesów wiktylizacji młodzieży, z uwzględnieniem wpływu mechanizmów algorytmicznych oraz aktywności użytkowników uczestniczących w rozpowszechnianiu treści o charakterze przemocowym. Przedmiotem rozważań będzie również ocena adekwatności obowiązujących rozwiązań prawnych wobec form cyberprzemocy rówieśniczej. Podstawę referatu stanowią wyniki badań własnych dotyczących czynników zwiększających ryzyko doświadczenia cyberprzemocy przez dzieci i młodzież, uzupełnione analizą współczesnych zjawisk obserwowanych w polskiej przestrzeni cyfrowej.

Autor: mgr Zuzanna Mikołajczak

Tytuł: *Sztuczna inteligencja jako narzędzie popełniania przestępstw – wybrane wyzwania współczesnej kryminologii*

Abstrakt: Dynamiczny rozwój sztucznej inteligencji (AI) w ostatnich latach doprowadził do jej szerokiego wykorzystania w wielu dziedzinach życia społecznego i gospodarczego. Technologie oparte na AI znajdują zastosowanie m.in. w medycynie, edukacji, administracji publicznej, biznesie czy sektorze bezpieczeństwa. Jednocześnie ich rosnąca dostępność sprawia, że narzędzia te coraz częściej wykorzystywane są również do działań niezgodnych z prawem, stając się nowym instrumentem popełniania przestępstw. Celem wystąpienia jest analiza wybranych sposobów wykorzystania sztucznej inteligencji przez sprawców czynów zabronionych oraz wskazanie najważniejszych wyzwań, jakie zjawisko to stawia przed współczesną kryminologią. Szczególna uwaga zostanie poświęcona takim formom przestępczej aktywności jak tworzenie materiałów typu deepfake, zaawansowane kampanie phishingowe, kradzież tożsamości, oszustwa internetowe czy automatyzacja cyberataków. Wykorzystanie AI umożliwia sprawcom zwiększenie skali i skuteczności działań przestępczych przy jednoczesnym ograniczeniu ryzyka wykrycia. W referacie omówione zostaną również problemy

badawcze i praktyczne wynikające z rozwoju tych technologii. Do najistotniejszych należą trudności w identyfikacji sprawców, problemy dowodowe związane z odróżnieniem treści autentycznych od wygenerowanych przez algorytmy, a także niedostosowanie obowiązujących regulacji prawnych do tempa rozwoju nowych technologii. Wskazane zostaną również konsekwencje tych zjawisk dla badań kryminologicznych oraz dla funkcjonowania organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości. W końcowej części przedstawiona zostanie pozytywna strona wykorzystania sztucznej inteligencji, obejmująca jej zastosowanie w wykrywaniu przestępczości, analizie danych czy wspieraniu działań organów ścigania. Rozważania prowadzą do wniosku, że AI stanowi zarówno nowe narzędzie popełniania przestępstw, jak i potencjalnie skuteczny instrument ich zwalczania, co czyni ją jednym z najważniejszych wyzwań współczesnej kryminologii.

Autor: mgr Mikołaj Mucha

Tytuł: *Sztuczna inteligencja w wykonywaniu kary pozbawienia wolności – wyzwanie kompetencyjne dla Służby Więziennej w świetle badań własnych*

Abstrakt: Wejście w życie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1689 z 13 czerwca 2024 r. o sztucznej inteligencji (AI Act) postawiło przed europejskimi instytucjami stosującymi systemy AI wysokiego ryzyka – w tym służbami wykonującymi kary pozbawienia wolności – nowe wyzwania, wśród których centralne znaczenie ma wymóg zapewnienia odpowiedniego poziomu alfabetyzacji AI personelu (art. 4 AI Act). Polska Służba Więzienna od kilku lat aktywnie przygotowuje się do tych wyzwań. Referat, wpisując się w te procesy, analizuje pozycję prawną nowo przyjętego funkcjonariusza Służby Więziennej w służbie przygotowawczej w kontekście wymogów AI Act, ustawy o Służbie Więziennej oraz Kodeksu karnego wykonawczego. Analizę dogmatyczną uzupełniają wyniki autorskiego badania empirycznego, przeprowadzonego wśród uczestników kursu przygotowawczego do służby w Służbie Więziennej w Ośrodku Szkolenia Służby Więziennej w Popowie Oddziale Zamiejscowym w Kikicach. Wyniki obrazują wyraźnie ukształtowaną postawę funkcjonariuszy wobec sztucznej inteligencji – w szczególności silny konsensus co do zasady nadzoru ludzkiego nad systemami AI.

Autor: mgr Kacper Murawa

Tytuł: *Model push - pull w analizie procesu radykalizacji prowadzącego do przemocy – użyteczność i ograniczenia z perspektywy kryminologicznej*

Abstrakt: Jakie mechanizmy sprawiają, że niektóre osoby stają się podatne na narracje ekstremistyczne, które w określonych warunkach mogą prowadzić do aktów przemocy, w tym przemocy masowej? Jednym z najczęściej wykorzystywanych ujęć tego zjawiska zarówno w badaniach kryminologicznych jak i socjologicznych jest model push - pull, który wskazuje na współwystępowanie czynników "wypychających" jednostkę z dotychczasowego środowiska społecznego oraz czynników "przyciągających" ją do grup radykalnych i ideologii ekstremistycznych. Choć model ten stanowi użyteczne narzędzie porządkujące, jego zdolność do wyjaśniania złożonego procesu radykalizacji pozostaje ograniczona. Celem referatu jest krytyczna analiza modelu push - pull z perspektywy kryminologicznej. Przedmiotem rozważań będą zarówno czynniki wypychające (push), takie jak marginalizacja, dyskryminacja, wykluczenie społeczne, poczucie niesprawiedliwości, jak i czynniki przyciągające (pull), obejmujące atrakcyjność ideologii, poczucie wspólnoty, potrzebę znaczenia, możliwość uzyskania statusu i uznania w grupie, bądź oddziaływanie propagandy rozpowszechnionej w środowisku cyfrowym. Model koncentruje się przede wszystkim na identyfikacji czynników ryzyka, nie wyjaśnia jednak, dlaczego większość osób doświadczających podobnych trudności nigdy nie ulega procesowi radykalizacji ani dlaczego jedynie część zwolenników skrajnych idei decyduje się na użycie przemocy. Nie opisuje zatem w wystarczającym stopniu mechanizmu przejścia od podatności na radykalizację do popełnienia czynu zabronionego. Główna teza referatu zakłada, że radykalizacja

prowadząca do brutalnego ekstremizmu nie jest prostą konsekwencją działania pojedynczych i względnie stałych czynników, lecz dynamicznym i wielowymiarowym procesem kształtowanym przez cechy indywidualne, relacje społeczne, doświadczenia oraz czynniki ochronne. Wspomniany model teoretyczny pomaga uporządkować i analizować czynniki ryzyka, ale nie pozwala z pełnym przekonaniem przewidzieć, kto się zradykalizuje ani wyjaśnić całego procesu prowadzącego do przemocy. Model push - pull trzeba zatem traktować nie jako samodzielną teorię radykalizacji, ukazującą zamknięty schemat przyczynowy, lecz jako narzędzie analityczne wymagające osadzenia w szerszej perspektywie kryminologicznej.

Autor: mgr Szymon Nawrocki, mgr Martyna Gembal

Tytuł: *Estoński cud penitencjarny – co osiągnęła Estonia, czego nie udało się osiągnąć innym byłym postsowieckim republikom?*

Abstrakt: Wiele republik postsowieckich, jak i krajów innych obszarów, zмага się z problemem wysokiego współczynnika prizonizacji. Wartym uwagi wyjątkiem jest Estonia, która w ciągu zaledwie 3 ostatnich dekad przekształciła postsowiecki system "łagrowy" w jeden z najnowocześniejszych modeli więziennictwa w Europie, doprowadzając do radykalnego spadku liczby osadzonych – z ok. 4800 osób we wczesnych latach 2000. do zaledwie 1618 na początku 2026 roku. Równocześnie w kraju doszło do niemal całkowitego zaniku subkultury więziennej oraz obniżenia poziomu recydywy. Liczba osadzonych w Estonii zmniejszyła się tak bardzo, że doszło do stworzenia bezprecedensowego projektu zawarcia umowy wynajmu cel jednego z więzień na potrzeby innego kraju. Do filarów estońskiego systemu reform, określanych mianem "cudu penitencjarnego", zalicza się między innymi wprowadzenie nowej ustawy karnej, zmiany organizacyjne w estońskiej służbie więziennej oraz systemie odbywania kar izolacyjnych, w tym likwidację wieloosobowych cel na rzecz cel jedno i dwuosobowych, zmianę źródeł kontroli osadzonych, czy postępującą cyfryzację. Celem wystąpienia jest analiza tych reform, jako mogących stanowić cenne źródło wskazówek i rozwiązań wartych do rozważenia lub implementacji także w innych krajach. Podstawę empiryczną wystąpienia stanowią wyniki badań jakościowych (wywiadów pogłębionych) z przedstawicielami estońskiej służby więziennej oraz spostrzeżenia z wizyty studyjnej we wszystkich zakładach karnych w Estonii (Tartu, Viru, Tallinn) i Akademii Nauk o Bezpieczeństwie (Sisekaitseakadeemia). Szczególna uwaga zostanie poświęcona kwestii udostępnienia Szwecji więzienia w Tartu, obecnie zapełnionego na poziomie zaledwie 30%. Omówione zostaną logistyczne, prawne i językowe aspekty przygotowań do przyjęcia szwedzkich osadzonych, które planowane jest na drugą połowę 2026 roku. Doświadczenie to stanowi unikalny punkt odniesienia dla państw zmagających się z przeludnieniem penitencjarnym.

Autor: mgr Grzegorz Nowicki

Tytuł: *Dynamika przestępcstwa przemocy w rodzinie w latach 2015-2025 na terenie województwa zachodniopomorskiego. Profil sprawcy i ofiary*

Abstrakt: Celem przedmiotowej pracy jest przedstawienie zjawiska przemocy w rodzinie zarówno w kontekście teoretycznym jak również praktycznym. Praktyczna część odnosząca się do tego typu przestępczości poparta zostanie przeze mnie danymi statystycznymi jakie zostały zgromadzone w krajowym systemie informacji policji KSIP na przełomie lat 2015-2025 na terenie województwa zachodniopomorskiego. Dotyczyć to będzie wszystkich postępowań przygotowawczych, w których potwierdzony został fakt popełnienia czynu zabronionego. W pracy skupię się również na profilu ogólnym sprawcy i jego Modus operandi oraz na profilu ofiary. Jednocześnie pragnę przedstawić jak na przełomie wskazanych lat kształtowała się dynamika rozwoju zjawiska przemocy w rodzinie oraz przedstawić własne wnioski i spostrzeżenia jakie się nasunęły podczas badania przedmiotowego tematu.

Autor: mgr Sylwia Omieczńska. mgr Sandra Omieczńska-Barkowska

Tytuł: *Zagrożenia związane z nieetycznym wykorzystywaniem sztucznej inteligencji*

Abstrakt: W dzisiejszych czasach, w których Internet jest prześięknięty treściami generowanymi przez sztuczną inteligencję coraz ciężiej jest ustalić czy dana treść jest prawdziwa, czy też nie. Niektóre treści jest dostrzec stosunkowo łatwo, poprzez charakterystyczne nasycenie kolorów, mniej wyostzone kontury, rozmaane tło, wygładzenie, czy zwyczajnie przypominać animowane wersje. W takim przypadku AI można poznać „gołym okiem”. Natomiast niektóre generowane treści coraz mniej różnią się od rzeczywistych. Szczególnie trudniej jest ustalić wskazaną różnicę w treściach przedstawiających przedmioty niż w treściach przedstawiających człowieka. Poza statycznymi formami tworzonymi przez sztuczną inteligencję, coraz częściej można zetknąć się z formą dynamiczną, taką jak tworzony film. Aktywność podejmowana na portalach społecznościowych wskazuje, że wiele osób z chęcią korzysta ze sztucznej inteligencji. Powstają grupy zrzeszające zarówno osoby, które chcą, żeby ich zdjęcia zostały przerobione i tych, którzy treści generują. Tym samym można stwierdzić, że sztuczna inteligencja daje wiele możliwości i jej zastosowanie jest bardzo często pozytywne/pożądane dla społeczeństwa. Dzięki niej w szybki i niedrogi i łatwo dostępny sposób można przerobić zdjęcie, które zawiera dany defekt. Jednak wskazana ogólnodostępność do generowania treści, używana w nieetycznych celach może wyjątkowo godzić w dobra osobiste drugiej osoby i działać na jej niekorzyść. Warto podkreślić, że niektóre ze wskazanych zachowań mogą wypełniać znamiona danego przestępstwa. Tylko niektóre, gdyż nieetyczne zachowania cechują się szerszym zakresem niż zachowania bezprawne. Nie zmienia to faktu, że warto powstrzymać się od wszelkich niemoralnych czynów, nawet jeśli nie została przewidziana za nie sankcja. Jeżeli chodzi o przestępstwa z wykorzystywaniem sztucznej inteligencji, między innymi można wyróżnić przestępstwo oszustwa z art. 286 k.k., przestępstwo zniewagi z art. 216 k.k., przestępstwo zniesławienia z art. 212 k.k. Wartym rozważenia jest potencjalny przypadek gdy w mediach społecznościowych zostaje zamieszczony wygenerowany obraz przedstawiający niebezpieczeństwo i wzbudzający zainteresowanie społeczne, które kończy się powiadomieniem odpowiednich służb i ich interwencją, przez osoby które są odbiorcami opublikowanej treści.

Autor: mgr Liwia Palus

Tytuł: *Pułapki biurokracji, czyli o tym jak kwestie administracyjne zwiększają ryzyko handlu ludźmi i ograniczają dostęp ofiar do systemu wsparcia*

Abstrakt: Handel ludźmi pozostaje jednym z najpoważniejszych przestępstw naruszających podstawowe prawa człowieka, a skuteczne przeciwdziałanie zależy nie tylko od prawidłowej identyfikacji ofiar, lecz od realnego dostępu do mechanizmów wsparcia. Nie ulega wątpliwości, że w praktyce istotną przeszkodę stanowią bariery administracyjne, które nie tylko wpływają na długość procesu reintegracji społecznej, ale przede wszystkim utrudniają odbudowanie własnej tożsamości. Przewlekłość postępowań sądowych, komplikacje dotyczące legalizacji pobytu, ograniczenia wynikające z dostępu do pomocy społecznej, jak i sama złożoność obowiązujących procedur sprawiają, że ofiary tego zjawiska pozostają przez długi czas w stanie niepewności prawnej, co istotnie zwiększa ryzyko powtórnej wiktymizacji. Celem wystąpienia jest analiza wybranych regulacji administracyjnych, jak również raportów i zaleceń, wpływających na skuteczność systemu ochrony i wsparcia ofiar handlu ludźmi, jak również na sam proces stania się ofiarą tego przestępstwa.

Autor: mgr Adam Pobiaryzyn

Tytuł: *Cyberprzemoc wśród nieletnich – perspektywa kryminologiczna i prawnokarna*

Abstrakt: Dynamiczny rozwój technologii cyfrowej sprawił, że do świata wirtualnego przeniosła się znaczna część codziennego życia. Powszechny dostęp do Internetu oraz mediów społecznościowych stworzył nowe możliwości komunikacji poprzez media społecznościowe, jednak jednocześnie sprawił,

że zwiększyła się skala zachowań naruszających dobra osobiste, godność i prywatność. Szczególne znaczenie ma zjawisko cyberprzemocy, którego sprawcami jak i ofiarami, ze względu na specyfikę środowiska internetowego, są nieletni. Zjawisko to zasługuje na dogłębną analizę zarówno z perspektywy kryminologicznej, jak i prawnokarnej. Celem przedmiotowego będzie przedstawienie najważniejszych uwarunkowań, przejawów oraz konsekwencji cyberprzemocy wśród nieletnich oraz ocena skuteczności obowiązujących przepisów prawa służących przeciwdziałaniu temu zjawisku. W części kryminologicznej omówione zostaną czynniki sprzyjające zachowaniom przemocowym w przestrzeni internetowej, takie jak anonimowość, poczucie bezkarności, presja środowiska rówieśniczego czy wpływ postaw prezentowanych przez twórców w mediach społecznościowych. Analiza prawnokarna będzie miała na celu zaprezentowanie podstaw odpowiedzialności nieletnich sprawców cyberprzemocy, ze szczególnym uwzględnieniem Ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich oraz wybranych przepisów Kodeksu karnego, które pozwalają na odpowiednią kwalifikację zachowań zaliczanych do cyberprzemocy. Przedmiotem rozważań będzie także ocena skuteczności obecnych rozwiązań legislacyjnych wobec dynamicznie zmieniającego się środowiska cyfrowego oraz analiza działań profilaktycznych jako elementów przeciwdziałających cyberprzemocy wśród nieletnich. Wnioski płynące z przedmiotowego wystąpienia będą stanowiły doskonały punkt wyjścia do dalszej dyskusji nad kierunkiem rozwoju działań prewencyjnych oraz legislacyjnych prowadzonych w celu ochrony małoletnich użytkowników sieci internetowej.

Autor: mgr Paloma Połoch

Tytuł: *Psychologiczna autopsja ofiary przemocy jako narzędzie rekonstrukcji czynników prowadzących do samobójstwa*

Abstrakt: Samobójstwo należy do najbardziej złożonych zjawisk badanych przez suicydologię, psychologię sądową oraz kryminologię. Szczególnym wyzwaniem są przypadki, w których śmierć następuje po długotrwałym doświadczaniu przemocy fizycznej lub psychicznej. W takich sprawach ustalenie związku pomiędzy zachowaniem sprawcy a podjęciem decyzji o odebraniu sobie życia przez ofiarę jest często bardzo utrudnione ze względu na wieloczynnikowy charakter zachowań suicydalnych oraz ograniczony materiał dowodowy. Celem referatu jest przedstawienie psychologicznej autopsji jako metody pozwalającej na rekonstrukcję funkcjonowania psychicznego ofiary w okresie poprzedzającym śmierć oraz ocena możliwości jej wykorzystania w analizie samobójstw osób doświadczających przemocy. Omówione zostaną podstawowe założenia tej metody, rodzaje materiałów dowodowych wykorzystywanych podczas rekonstrukcji, a także jej potencjalne znaczenie dla postępowań przygotowawczych i sądowych. Referat będzie miał charakter przeglądowo-analityczny i zostanie oparty na literaturze z zakresu suicydologii, kryminologii, kryminalistyki oraz psychologii sądowej. Jego celem będzie próba odpowiedzi na pytanie, czy psychologiczna autopsja może stanowić skuteczne narzędzie rekonstrukcji okoliczności samobójstwa ofiary przemocy oraz wspierać ustalenie związku pomiędzy długotrwałym znęcaniem się a śmiercią samobójczą. Rozważania skoncentrowane zostaną na możliwościach wykorzystania tej metody w postępowaniu karnym, z uwzględnieniem jej wartości poznawczej, ograniczeń metodologicznych oraz potencjalnego znaczenia dla spraw prowadzonych na podstawie art. 207 § 3 k.k.

Autor: mgr Milena Powirska-Bała

Tytuł: *Niewidzialne ofiary. Przemoc wobec osób neuroroznorodnych w perspektywie współczesnej wiktymologii*

Abstrakt: Osoby neuroroznorodne, w szczególności osoby w spektrum autyzmu, z ADHD oraz innymi atypowościami neurorozwojowymi, należą do grup szczególnie narażonych na doświadczenie różnych form przemocy. Mimo rosnącej liczby badań wskazujących na zwiększone ryzyko wiktymizacji tej populacji, problem ten pozostaje stosunkowo słabo obecny zarówno w polskiej literaturze

kryminologicznej, jak i w debacie dotyczącej polityki kryminalnej. Trudności w rozpoznawaniu przemocy, ograniczona zdolność do ujawniania doświadczeń, bariery komunikacyjne oraz utrwalone stereotypy dotyczące funkcjonowania osób neuroróżnorodnych sprawiają, że znaczna część przypadków przemocy pozostaje nieujawniona, a osoby pokrzywdzone doświadczają wtórnej wiktymizacji na etapie kontaktu z instytucjami wymiaru sprawiedliwości. Celem wystąpienia jest przedstawienie problematyki przemocy wobec osób neuroróżnorodnych z perspektywy współczesnej wiktymologii oraz identyfikacja czynników zwiększających podatność tej grupy na wiktymizację. Analizie poddane zostaną wyniki badań krajowych i zagranicznych dotyczących skali oraz form przemocy, a także mechanizmów prowadzących do niewidoczności ofiar w systemie ochrony prawnej. Szczególna uwaga zostanie poświęcona zjawisku wtórnej wiktymizacji oraz wyzwaniom, jakie stoją przed organami ścigania i wymiarem sprawiedliwości w zakresie zapewnienia osobom neuroróżnorodnym skutecznej ochrony i dostępu do wymiaru sprawiedliwości. W wystąpieniu podjęta zostanie próba odpowiedzi na pytanie, czy obowiązujące rozwiązania prawne i praktyka działania instytucji publicznych odpowiadają potrzebom osób neuroróżnorodnych będących ofiarami przestępstw. Przedstawione zostaną rekomendacje dotyczących działań profilaktycznych, edukacyjnych oraz systemowych, których wdrożenie mogłoby przyczynić się do ograniczenia ryzyka wiktymizacji oraz zwiększenia efektywności ochrony tej szczególnie wrażliwej grupy społecznej.

Autor: mgr Anna Rybarczyk

Tytuł: *Alternatywy pozbawienia wolności w państwach postsocjalistycznych*

Abstrakt: Na przestrzeni dziesięcioleci Rada Europy przyjęła liczne konwencje i zalecenia promujące szeroki wachlarz alternatyw dla sankcji izolacyjnych celem ograniczenia stosowania kary pozbawienia wolności. Głównym zadaniem było wypracowanie wspólnych standardów prawnych wśród państw członkowskich oraz ukierunkowanie polityki karnej na zmniejszenie populacji więźniów. Niemniej jednak dane statystyczne wskazują na znaczne różnice w stosowaniu kar pozbawienia wolności wśród państw członkowskich Rady Europy. Różnice te są szczególnie wyraźne między Europą Wschodnią a Zachodnią. W ostatnich latach do grona krajów takich jak Turcja, Gruzja, Azerbejdżan i Albania, w których wskaźniki osadzenia w więzieniach przekraczają europejską medianę o ponad 25%, dołączyły takie państwa jak Węgry, Litwa, Polska, Słowacja, Czechy, Łotwa i Estonia. Pomimo jednoczesnego członkostwa w Unii Europejskiej, państwa te plasują się pod względem skali stosowania kar pozbawienia wolności na równi z krajami trzecimi. W 2024 r. najwyższe wskaźniki osadzenia w więzieniach wśród krajów UE odnotowano w Polsce (201,6), na Węgrzech (195,4), w Czechach (179,5), na Słowacji (179,3), na Łotwie (174,7), na Litwie (157,7) oraz w Estonii (132,4). Wskaźnik dla Rumunii był nieco niższy i wyniósł 125,3, jednak nadal znacznie odbiega od wyników takich krajów jak Szwecja (92,4), Słowenia (85,0) czy Niemcy (71,2). Proponowany referat ma na celu zaprezentowanie wyników badań prawnoporównawczych w ramach międzynarodowego projektu "Alternatywy pozbawienia wolności w państwach postsocjalistycznych" (2020/38/L/HS5/00450). Krajowi eksperci z Litwy, Polski, Estonii, Rumunii i Słowacji przeprowadzili dogłębną analizę swoich systemów prawnych oraz danych statystycznych, co umożliwiło zidentyfikowanie kluczowych kwestii, sformułowanie ostatecznych wniosków oraz opracowanie zaleceń dotyczących skutecznego wdrażania polityki karnej opartej na zasadzie ultima ratio.

Autor: mgr Paula Seifert

Tytuł: *Pranie pieniędzy w środowisku cyfrowym – współczesne metody i zagrożenia*

Abstrakt: Współczesny świat podlega nieustannym przemianom, których tempo jest w dużej mierze determinowane przez dynamiczny rozwój technologii cyfrowych, prowadzący do postępującej automatyzacji oraz przenoszenia wielu obszarów życia do przestrzeni cyfrowej. Proces ten przyczynił się do powszechnej dostępności internetu, który stał się jednym z podstawowych narzędzi komunikacji

oraz wymiany informacji. Obecnie większość społeczeństwa posiada urządzenia umożliwiające stały dostęp do sieci internetowej, takie jak smartfony, komputery, tablety czy smartwatche. Rozwój technologii cyfrowych oraz powszechny dostęp do internetu przyniosły liczne korzyści dla społeczeństwa i gospodarki, jednak stworzyły również nowe możliwości wykorzystywania cyberprzestrzeni do działalności przestępczej. Nowoczesne technologie cyfrowe oraz szeroki dostęp do usług internetowych przyczyniły się do powstawania wielu nowych metod popełniania przestępstw, w tym również procederu prania pieniędzy. Liczba przypadków prania pieniędzy z wykorzystaniem nowych technologii cyfrowych wciąż rośnie, a sprawcy opracowują i wykorzystują coraz bardziej zaawansowane sposoby ukrywania pochodzenia środków finansowych. Do najczęściej wykorzystywanych narzędzi można zaliczyć między innymi waluty wirtualne, takie jak kryptowaluty, tokeny oraz żetony wykorzystywane w grach komputerowych online. Proceder prania pieniędzy może być również realizowany za pośrednictwem gier online, nielegalnych platform e-hazardowych, serwisów aukcyjnych, a także portali ogłoszeniowych publikujących fikcyjne oferty pracy. Celem niniejszego wystąpienia jest omówienie i analiza problematyki prania pieniędzy w środowisku cyfrowym, a także zwrócenie uwagi na zagrożenia wynikające z ewolucji metod popełniania tego przestępstwa.

Autor: mgr Paulina Sidor-Borek

Tytuł: *Bóle uwięzienia bez więzienia? Dozór elektroniczny w perspektywie doświadczeń osób dozorowanych i praktyków*

Abstrakt: Koncepcja "bóli uwięzienia" (pains of imprisonment), sformułowana przez Greshama Sykesa (1958), należy do klasycznych ujęć służących analizie dolegliwości związanych z wykonywaniem kary pozbawienia wolności. W swoim ujęciu Sykes wskazywał, że pobyt w instytucji totalnej wiąże się z szeregiem deprivacji, obejmujących m.in. ograniczenie wolności, autonomii, kontaktów społecznych oraz poczucia bezpieczeństwa. Współczesne przemiany polityki kryminalnej skłaniają jednak do postawienia pytania o to, w jaki sposób dolegliwości te występują także poza murami więzienia, w warunkach wykonywania kary w systemie dozoru elektronicznego (Gacek, 2019). Celem wystąpienia jest analiza dolegliwości związanych z odbywaniem kary w SDE przez pryzmat koncepcji bóli uwięzienia. Punktem wyjścia będą ustalenia badań międzynarodowych dotyczących tzw. elektronicznego więzienia. Rozważania z literatury odniosę do wyników badań własnych obejmujących 43 wywiady przeprowadzone z przedstawicielami wymiaru sprawiedliwości (kuratorami, sędziami penitencjarnymi, pracownikami Biura Dozoru Elektronicznego i funkcjonariuszami Służby Więziennej) oraz 10 wywiadów z osobami posiadającymi doświadczenie odbywania kary w SDE. Analiza materiału empirycznego pozwala uchwycić zarówno perspektywę instytucjonalną, jak i doświadczenia samych osób dozorowanych. Analiza pozwala zweryfikować, w jakim stopniu klasyczne kategorie bóli uwięzienia zachowują użyteczność w odniesieniu do sankcji wykonywanych w społeczności, a w jakim wymagają uzupełnienia o nowe formy dolegliwości związane z technologicznym nadzorem. Referat stanowi przyczynek do dyskusji nad charakterem penalnej dolegliwości dozoru elektronicznego we współczesnej polityce karnej, ze szczególnym uwzględnieniem kontekstu Polski.

Autor: mgr Katarzyna Staciwa

Tytuł: *Gdzie są chłopcy? Perspektywa dzieci pokrzywdzonych wykorzystaniem seksualnym*

Abstrakt: Wystąpienie pt. "Gdzie są chłopcy? Perspektywa dzieci pokrzywdzonych wykorzystaniem seksualnym" podejmuje problem niedostatecznej widoczności chłopców w dyskursie społecznym, badaniach naukowych oraz systemach wsparcia dotyczących wykorzystania seksualnego dzieci. Choć zjawisko to dotyczy dzieci niezależnie od płci, doświadczenia chłopców pozostają częściej marginalizowane, a ich potrzeby – niedostatecznie rozpoznane. Celem wystąpienia jest ukazanie

specyfiki doświadczeń chłopców pokrzywdzonych wykorzystaniem seksualnym oraz identyfikacja barier utrudniających ujawnianie przemocy i korzystanie z pomocy. Analiza opiera się na przeglądzie literatury przedmiotu oraz wynikach badań jakościowych obejmujących relacje osób z doświadczeniem pokrzywdzenia w dzieciństwie. Szczególna uwaga zostanie poświęcona wpływowi norm kulturowych i stereotypów płci, które mogą wzmacniać milczenie, wstyd i poczucie izolacji wśród chłopców.

Autor: mgr Adam Stasiak

Tytuł: *Wpływ wykładni sądowej na politykę karną – polskie orzecznictwo dotyczące nielegalnych narkotyków*

Abstrakt: Polskie przepisy antynarkotykowe zostały wprowadzone w celu ograniczenia podaży narkotyków oraz zwalczania przestępczości z nimi związanej. Wprowadzeniu w 2000 roku karalności za posiadanie nawet najmniejszej ilości narkotyków towarzyszyły zapewnienia, że prawo to nie będzie wymierzone w użytkowników. W ciągu ostatnich dwudziestu lat przepisy te były przedmiotem rozległej i licznej wykładni dokonywanej przez polskich sędziów, kształtując tym samym rzeczywistą politykę narkotykową państwa. Przedmiotem niniejszej analizy jest interpretacja nieostrych sformułowań odnoszących się do posiadania oraz wytwarzania narkotyków, która doprowadziła do nadmiernej kryminalizacji i zaostrzenia kar wobec osób używających narkotyków.

Autor: mgr Sebastian Traczyk

Tytuł: *Między populizmem a sprawiedliwą odpłatą. Analiza reakcji prawnej na przestępstwo zgwałcenia we współczesnej Polsce*

Abstrakt: W ostatnich latach problematyka przestępstwa zgwałcenia znów stała się w Polsce przedmiotem intensywnej debaty publicznej, w której istotną rolę odgrywają emocjonalne reakcje obywateli, medialne nagłaśnianie konkretnych spraw oraz kontrowersyjne postulaty polityków. Działania te niewątpliwie wpływają na kierunek zmian reakcji prawnej oraz sposób postrzegania efektywności prawa karnego we współczesnej Polsce. Czy jednak współczesne propozycje penalizacji zgwałceń oraz praktyka wymiaru sprawiedliwości stanowią dziś przejaw racjonalnej polityki kryminalnej? A może są one wciąż przejawem tendencji populistycznych, zmierzających głównie do zaspokojenia społecznego poczucia sprawiedliwości? Analiza wybranych działań w ramach reakcji formalnej pozwala zobrazować w jaki sposób zmieniające się postawy społeczne i mediatyzacja polityki oddziałują na kształt reakcji państwa wobec takich przestępstw jak zgwałcenie, a dalej - czy aktualny model reakcji prawnej zachowuje równowagę pomiędzy społecznymi oczekiwaniami a sprawiedliwą odpłatą.

Autor: mgr Roksana Turek, mgr Anna Pukał

Tytuł: *Populizm penalny i społeczna konstrukcja niebezpiecznego sprawcy – analiza reakcji społecznych w social mediach po zabójstwie na Uniwersytecie Warszawskim w 2025 roku*

Abstrakt: Przestępstwa o szczególnie drastycznym charakterze często wywołują intensywne reakcje społeczne, które wykraczają poza ocenę samego czynu i prowadzą do formułowania szerszych przekonań dotyczących bezpieczeństwa, skuteczności państwa oraz funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości. Media społecznościowe stanowią współcześnie istotną przestrzeń ujawniania społecznych wyobrażeń na temat przestępczości, kary i sprawców. Celem wystąpienia jest przedstawienie wyników analizy jakościowej komentarzy zamieszczanych na platformach Facebook, Instagram oraz X pod publikacjami dotyczącymi zabójstwa dokonanego przez Mieszka R. w maju 2025 roku na Uniwersytecie Warszawskim. Badanie koncentrowało się na identyfikacji narracji charakterystycznych dla populizmu penalnego oraz sposobów społecznego konstruowania osoby sprawcy. Analizowany materiał został zakodowany według kategorii obejmujących: postulaty przywrócenia kary śmierci, oczekiwanie surowszego karanie, przekonania o nierówności wobec prawa

wynikającej ze statusu społecznego, brak wiary w skuteczność resocjalizacji, uproszczone rozumienie pojęć winy, niepoczytalności i środków zabezpieczających, ocenę skuteczności państwa w zapewnianiu bezpieczeństwa, stygmatyzację osób określanych jako "inne", procesy odczłowieczania sprawcy oraz wzrost poczucia zagrożenia w przestrzeni publicznej. Istotnym elementem analizowanych narracji było tworzenie uproszczonego obrazu sprawcy jako osoby trwale niebezpiecznej i pozbawionej możliwości zmiany. W części komentarzy pojawiały się mechanizmy dehumanizacji oraz przenoszenia indywidualnego przypadku na szersze grupy społeczne, co wskazuje na rolę przestępstw medialnych w procesach społecznego wyznaczania granicy między "bezpiecznymi" a "niebezpiecznymi".

Autor: mgr Paulina Waszkiewicz

Tytuł: *Bezdomność a zachowania przestępcze – między strategią przetrwania a kryminalizacją ubóstwa*

Abstrakt: Bezdomność stanowi jedno z najbardziej skrajnych przejawów wykluczenia społecznego, pozostając jednocześnie zjawiskiem często analizowanym w kontekście przestępczości. W debacie publicznej osoby doświadczające bezdomności bywają postrzegane przede wszystkim jako sprawcy czynów zabronionych, podczas gdy wyniki badań wskazują, że są one również grupą szczególnie narażoną na wiktymizację, przemoc oraz wielowymiarową marginalizację. Relacja między bezdomnością a przestępczością ma charakter złożony i nie może być sprowadzana wyłącznie do prostych zależności przyczynowo-skutkowych. Celem referatu jest analiza mechanizmów łączących bezdomność z zachowaniami naruszającymi normy prawne. Szczególna uwaga zostanie poświęcona pytaniu, czy określone zachowania osób pozostających w kryzysie bezdomności należy interpretować jako strategie przetrwania podejmowane w warunkach chronicznego niedoboru zasobów, czy też jako konsekwencję procesów kryminalizacji ubóstwa i wykluczenia społecznego. Wystąpienie będzie miało charakter teoretyczno-przeglądowy i opierać się będzie na analizie krajowej oraz zagranicznej literatury kryminologicznej, socjologicznej i psychologicznej. Proponowane rozważania wpisują się w dyskusję nad etiologią współczesnej przestępczości oraz rolą czynników społecznych w generowaniu zachowań dewiacyjnych. Referat podejmuje próbę krytycznej refleksji nad sposobami interpretowania relacji między bezdomnością a przestępczością oraz nad implikacjami tych interpretacji dla polityki społecznej i działań prewencyjnych.

Autor: mgr Wiktoria Wojtyniak

Tytuł: *"Jak w zegarku" – smartwatch jako źródło informacji dotyczących przestępstwa*

Abstrakt: Wśród nowoczesnych urządzeń technologicznych, które przyczyniają się do zdobycia informacji oraz spełniają inne zadania, wyróżniamy przede wszystkim telefony komórkowe (smartfony), kamery monitoringu, urządzenia posługujące się systemem GPS czy drony. Ich zastosowanie może mieć także miejsce w kryminalistyce i naukach pokrewnych. Jak wiadomo, ślady spełniają funkcję dowodową – w ten sposób logowanie telefonu w konkretnych lokalizacjach czy nagrania pochodzące z kamer monitoringu mogą służyć jako potwierdzenie lub zaprzeczenie istotnych faktów w sprawie. Do nowoczesnych urządzeń, a raczej akcesoriów zaliczamy także smartwatche, czyli inteligentne zegarki, które posiadają dodatkowe funkcje, których nie posiada smartfon. W tym kontekście oraz opierając się na omówieniu konkretnych przypadków, przedstawiony zostanie smartwatch jako dodatkowe źródło, dostarczające informacji o okolicznościach dotyczących przestępstwa.

Autor: mgr Krzysztof Worek

Tytuł: *Przestępstwa z nienawiści jako czyny szczególnie bolesne? Pożądana reakcja prawna z perspektywy uczestników postępowania karnego*

Abstrakt: Przestępstwa z nienawiści postrzegane są nie tylko jako naruszenie dóbr prawnych jednostki, lecz także jako atak na tożsamość i godność pokrzywdzonego, a pośrednio – na całą grupę społeczną, z którą jest on identyfikowany. Ich szczególny charakter wiąże się z motywacją sprawcy, nadającą czynowi dodatkowy, symboliczny wymiar i potęgującą dolegliwość doznanej krzywdy (Brunton-Smith, Jolliffe, Garland, 2026). Powstaje zatem pytanie, czy przestępstwa z nienawiści należy traktować jako czyny szczególnie bolesne, wymagające odrębnej, intensywniejszej reakcji prawnokarnej. W wystąpieniu przedstawione zostaną wyniki badań aktowych obejmujących 257 spraw rozpoznawanych przez 43 sądy rejonowe i okręgowe. W części ilościowej zaprezentowana zostanie charakterystyka sprawców i pokrzywdzonych, a także struktura orzekanych kar i środków karnych. Z kolei część jakościowa obejmie analizę stanowisk uczestników postępowania karnego, dotyczących społecznej szkodliwości tych czynów oraz adekwatności reakcji karnej. Analiza oparta będzie w szczególności na uzasadnieniach orzeczeń, aktach oskarżenia oraz protokołach zeznań i wyjaśnień. Uzyskane wyniki posłużą do poszukiwania odpowiedzi na pytanie, czy rzeczywiście przestępstwa z nienawiści uchodzą w polskim postępowaniu karnym za szczególnie bolesne dla pokrzywdzonych lub społeczeństwa, wymagające odpowiednio silnej reakcji prawnokarnej, a także do zaprezentowania, jakie argumenty mogą przemawiać za każdym ze stanowisk.

Autor: mgr Joanna Wójcik

Tytuł: *Wprowadzanie do obrotu środków odurzających w perspektywie badań aktowych*

Abstrakt: W niniejszym wystąpieniu przedstawione zostaną wstępne wyniki trwającego badania akt sądowych (sprawy zakończone w latach 2020-2025) dotyczącego spraw karnych dotyczących wprowadzania do obrotu środków odurzających (art. 56 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii). Badanie koncentruje się na strukturze nielegalnych rynków, sposobach pozyskiwania i dystrybucji substancji oraz przemianach w handlu narkotykami w kontekście komunikacji cyfrowej. Raporty i badania z ostatnich lat wskazują, że współczesne rynki narkotykowe mają coraz bardziej hybrydowy charakter: tradycyjna dystrybucja bezpośrednia współistnieje z komunikacją cyfrową, która często odgrywa kluczową rolę w nawiązywaniu kontaktów, negocjowaniu transakcji oraz organizowaniu sieci dostawczych. Niniejsza analiza wnosi wkład w kryminologiczne zrozumienie zmieniających się rynków narkotykowych w Europie Środkowej i Wschodniej oraz podkreśla rosnące znaczenie komunikacji cyfrowej w organizacji nielegalnej dystrybucji narkotyków. Badanie to ma szczególne znaczenie dla bieżących debat dotyczących transformacji rynków narkotykowych oraz roli nowych form komunikacji we współczesnej przestępczości narkotykowej.

Autor: mgr Natalia Zan

Tytuł: *Przestępczość i doświadczenia wiktyimizacyjne uczniów na terenie placówek oświatowych – wyniki badań własnych*

Abstrakt: Szkoła stanowi istotne środowisko socjalizacji młodzieży, będąc jednocześnie przestrzenią, w której mogą ujawniać się różnorodne zachowania naruszające normy prawne i społeczne. Problematyka przestępczości nieletnich oraz wiktyimizacji uczniów w środowisku szkolnym pozostaje istotnym obszarem zainteresowania współczesnej kryminologii, zwłaszcza w kontekście profilaktyki i bezpieczeństwa w placówkach oświatowych. Celem wystąpienia jest przedstawienie wyników badań ankietowych przeprowadzonych wśród uczniów szkół podstawowych, które dotyczyły skali i charakteru zachowań przestępczych występujących na terenie placówek oświatowych oraz doświadczeń wiktyimizacyjnych badanych. Analizie poddano zarówno deklaracje odnoszące się do podejmowania określonych zachowań naruszających prawo i porządek społeczny, jak i doświadczenia związane z byciem ofiarą czynów zabronionych lub innych form przemocy rówieśniczej w środowisku szkolnym. W wystąpieniu omówione zostaną najczęściej występujące kategorie zachowań przestępczych i problemowych, poziom poczucia bezpieczeństwa uczniów oraz czynniki mogące

współwystępować z doświadczaniem wiktylizacji. Zaprezentowane wyniki zostaną osadzone w szerszym kontekście badań nad przestępczością nieletnich i bezpieczeństwem szkolnym. Podjęta zostanie również dyskusja nad praktycznymi implikacjami uzyskanych rezultatów dla projektowania i wdrażania skutecznych programów profilaktycznych oraz interwencyjnych realizowanych w placówkach oświatowych. Przedstawione badania mogą stanowić istotny wkład w rozwój wiedzy dotyczącej funkcjonowania młodzieży w środowisku szkolnym oraz dostarczyć rekomendacji wspierających tworzenie bezpiecznej przestrzeni edukacyjnej sprzyjającej prawidłowemu rozwojowi uczniów.

Autor: mgr Daria Zarzycka

Tytuł: *Internet jako przestrzeń świadczenia usług seksualnych – problematyka zjawiska*

Abstrakt: Dynamiczny rozwój internetu i postępująca cyfryzacja, doprowadziły do istotnych przemian w sposobie funkcjonowania rynku usług seksualnych. Internet stał się zarówno przestrzenią umożliwiającą nawiązywanie kontaktów między osobami świadczącymi usługi seksualne a osobami zainteresowanymi takimi usługami, jak i świadczenie usług o charakterze seksualnym za jego pośrednictwem. Istnieje coraz więcej portali, za pośrednictwem, których odbywa się tzw. e-prostytucja. Celem wystąpienia jest analiza wpływu Internetu na współczesne formy prostytucji oraz identyfikacja konsekwencji wynikających z przeniesienia części aktywności do cyberprzestrzeni. W referacie podjęta zostanie próba odpowiedzi na pytanie, jaki jest wpływ rozwoju technologii informacyjnych na ewolucję prostytucji, a także jakie rodzi problemy dla rozpoznawania i przeciwdziałania zjawiskom przestępczym. Omówione zostaną zagadnienia związane z wykorzystaniem portali ogłoszeniowych i innych technologii łączności na odległość, za pomocą, których świadczone są internetowe usługi seksualne. Szczegółnej analizie, zostanie poddana kwestia organizowania erotycznych pokazów na żywo, za pośrednictwem środków łączności na odległość, a także sprzedaż utrwalonych treści o charakterze erotyczno-pornograficznym w odniesieniu do obowiązującego porządku prawnego. Poruszona zostanie również problematyka atrakcyjności tego typu zajęć dla osób młodych. Wskazane zostaną również zagrożenia, jakie wynikają z popularyzacji tego zajęcia. Przedstawione rozważania opierać się będą na analizie literatury przedmiotu, dostępnych raportów badawczych oraz obowiązujących regulacji prawnych, a także badaniach własnych. W podsumowaniu wystąpienia, wskazane zostaną trudności związane z kwalifikacją prawną zjawiska, a także propozycje zmian.

Autor: mgr Agata Ziobron

Tytuł: *Biologia zła? Neurokryminologiczne spojrzenie na genezę zachowań przestępczych*

Abstrakt: Postęp neuronauk w ostatnich dekadach dostarczył licznych danych dotyczących biologicznych uwarunkowań ludzkiego zachowania, w tym zachowań agresywnych i przestępczych. Badania nad funkcjonowaniem struktur mózgowych odpowiedzialnych za kontrolę impulsów, regulację emocji oraz proces podejmowania decyzji wskazują na istotną rolę takich obszarów jak kora przedczołowa czy ciało migdałowate. Wyniki tych badań stają się coraz częściej przedmiotem zainteresowania nauk prawnych, zwłaszcza w kontekście odpowiedzialności karnej sprawcy. Celem referatu jest analiza znaczenia ustaleń neuronauk dotyczących neurobiologicznych uwarunkowań zachowań przestępczych dla klasycznej koncepcji winy w prawie karnym. W szczególności podjęta zostanie próba odpowiedzi na pytanie, czy oraz w jakim zakresie czynniki neurobiologiczne mogą wpływać na ocenę zdolności sprawcy do rozpoznania znaczenia czynu oraz pokierowania swoim postępowaniem. Rozważania koncentrują się na relacji pomiędzy ustaleniami współczesnej neuronauki a fundamentalnymi założeniami prawa karnego dotyczącymi wolnej woli oraz przypisania winy. Analiza ta pozwala wskazać zarówno potencjalne możliwości, jak i ograniczenia wykorzystania wiedzy neurobiologicznej w procesie stosowania prawa karnego.

Autor: mgr Agata Ziobron

Tytuł: *Czy istnieje cyberprzestępczość środowiskowa? Rozważania na styku kryminologii i prawa karnego*

Abstrakt: Dynamiczny rozwój technologii cyfrowych oraz postępująca automatyzacja infrastruktury związanej z ochroną środowiska i produkcją żywności prowadzą do powstawania nowych zagrożeń, których skutki mogą wykraczać poza tradycyjnie pojmowaną cyberprzestępczość. Cyberataki wymierzone w systemy smart farmingu, inteligentne sieci wodociągowe, oczyszczalnie ścieków czy systemy monitorowania środowiska mogą prowadzić nie tylko do naruszenia bezpieczeństwa informacji lub powstania szkód majątkowych, lecz również do degradacji środowiska, zagrożenia bezpieczeństwa żywnościowego oraz zdrowia ludzi i zwierząt. Celem referatu jest podjęcie próby odpowiedzi na pytanie, czy wskazane zjawiska uzasadniają wyodrębnienie cyberprzestępczości środowiskowej jako odrębnej kategorii analitycznej na gruncie kryminologii i prawa karnego. Punktem wyjścia będzie analiza fenomenologiczna zachowań polegających na wykorzystaniu technologii informacyjno-komunikacyjnych do oddziaływania na środowisko lub infrastrukturę służącą jego ochronie i racjonalnemu wykorzystaniu. W dalszej kolejności zostanie podjęta próba określenia zakresu pojęciowego proponowanej kategorii oraz wyznaczenia jej granic poprzez wskazanie zachowań, które powinny zostać do niej zaliczone, a także tych, które - mimo wykorzystania cyberprzestrzeni - pozostają poza jej zakresem. W referacie zostanie również podjęta analiza dóbr prawnych zagrożonych wskazanymi zachowaniami, ze szczególnym uwzględnieniem środowiska, bezpieczeństwa żywnościowego, zdrowia publicznego, bezpieczeństwa informacji oraz infrastruktury krytycznej. Rozważania dogmatycznoprawne będą zmierzały do odpowiedzi na pytanie, czy obowiązujące przepisy części szczególnej Kodeksu karnego zapewniają adekwatną ochronę przed zachowaniami wpisującymi się w proponowaną kategorię cyberprzestępczości środowiskowej, czy też ujawniają luki uzasadniające potrzebę zmian legislacyjnych lub nowego ujęcia interpretacyjnego.

Autor: mgr Piotr Brodowski

Tytuł: *Technologie deepfake i generatywnej sztucznej inteligencji jako narzędzie oszustwa zorganizowanych grup przestępczych w Polsce*

Abstrakt: Dynamiczny rozwój sztucznej inteligencji, w szczególności technologii generatywnych oraz deepfake, w istotny sposób zmienia krajobraz przestępczości w Polsce. Zjawisko to można zaobserwować w działaniach o charakterze wyłudzeń, opierających się na nieuprawnionym wykorzystaniu wizerunku osób publicznych, ale również w atakach na podmioty gospodarcze oraz osoby fizyczne przy użyciu zmanipulowanego wizerunku lub głosu. Analiza danych Centralnego Biura Zwalczenia Cyberprzestępczości, Naukowej i Akademickiej Sieci Komputerowej – Państwowego Instytutu Badawczego oraz Komisji Nadzoru Finansowego ukazuje rosnącą profesjonalizację zorganizowanych struktur, dla których technologie AI stanowią kluczowe narzędzia. Głównym zagadnieniem staje się więc wykładnia znamion oszustwa z art. 286 § 1 k.k., a w szczególności pojęcia wprowadzenia w błąd w warunkach manipulacji percepcją pokrzywdzonego. Ocena prawnokarna wymaga uwzględnienia również przepisów o kradzieży tożsamości oraz precyzyjnego rozgraniczenia względem oszustwa komputerowego. Wykorzystanie technologii związanych ze sztuczną inteligencją może rodzić trudności procesowe dotyczące weryfikacji autentyczności dowodów cyfrowych. Na znaczeniu mogą także zyskać opinie biegłych z zakresu informatyki śledczej. Ewolucja przestępczości wykorzystującej deepfake i technologie generatywne stanowi więc jedno z najpoważniejszych wyzwań dla polskiego wymiaru sprawiedliwości i nowoczesnej polityki kryminalnej.

Autor: lic. Anna Koszyk

Tytuł: *"Nie ma wyjścia z rodziny?" Motywacje i uwarunkowania współczesnych sprawców z art. 258 k.k. w świetle badań aktowych.*

Abstrakt: Zjawisko uczestnictwa w zorganizowanych grupach przestępczych stanowi przedmiot zainteresowania zarówno prawa karnego, jak i kryminologii, szczególnie w kontekście dynamicznych przemian współczesnej przestępczości narkotykowej. Podczas wystąpienia zaprezentowane zostaną wyniki badań aktowych dotyczących sprawców przestępstwa udziału w zorganizowanej grupie przestępczej (art. 258 k.k.), ze szczególnym uwzględnieniem grup zajmujących się przestępczością narkotykową. Analiza akt spraw karnych pozwala na rekonstrukcję zarówno struktury współczesnych grup przestępczych, jak i rodzajów uczestnictwa oraz motywacji ich członków. Materiał dowodowy, który obejmuje m.in. wyjaśnienia oskarżonych, podsłuchy, dokumentację finansową i ustalenia organów ścigania umożliwia konfrontację deklarowanych motywów z rzeczywistym przebiegiem działalności przestępczej. Wyniki badań wskazują na odchodzenie od hierarchicznych struktur charakterystycznych dla lat 90. na rzecz bardziej elastycznych, sieciowych form organizacji funkcjonujących jako wielozadaniowe "przestępcze przedsiębiorstwa". Obok osób wykonujących proste zadania coraz większe znaczenie mają wyspecjalizowani uczestnicy odpowiadający za logistykę, finanse czy produkcję środków odurzających. W badanej populacji dominują osoby młode, często pozbawione stabilnego zatrudnienia, dla których uczestnictwo w grupie stanowi źródło szybkiego dochodu, prestiżu oraz poczucia przynależności. Analiza wskazuje również na postępujące umiędzynarodowienie struktur przestępczych oraz wzrost znaczenia transgranicznych powiązań. Interpretacja wyników odwołuje się do klasycznych i współczesnych koncepcji kryminologicznych, w szczególności teorii innowacji Roberta K. Mertona, technik neutralizacji oraz perspektywy biograficznej. Pozwala to ukazać zarówno ekonomiczne, jak i psychospołeczne uwarunkowania uczestnictwa w zorganizowanych grupach przestępczych, a także czynniki utrudniające opuszczenie struktur przestępczych. Praca stanowi próbę pogłębionej charakterystyki sprawców z art. 258 k.k. ze szczególnym uwzględnieniem współczesnej przestępczości narkotykowej.

Autor: Anna Bosek

Tytuł: *Toksykologia sądowa wobec nowych substancji psychoaktywnych*

Abstrakt: Wystąpienie będzie poświęcone roli toksykologii sądowej w identyfikacji i ocenie znaczenia nowych substancji psychoaktywnych (NSP) w kontekście postępowania karnego. W części wprowadzającej omówiona zostanie rola współczesnej toksykologii sądowej oraz jej znaczenie dla ustalania okoliczności zdarzeń mających istotne znaczenie procesowe. Przedstawione zostaną również definicje nowych substancji psychoaktywnych i środków zastępczych obowiązujące w polskim porządku prawnym oraz definicje stosowane przez Światową Organizację Zdrowia (WHO) i Europejską Agencję ds. Narkotyków (EUDA, dawniej EMCDDA). W dalszej części zaprezentowana zostanie charakterystyka nowych substancji psychoaktywnych, obejmująca ich klasyfikację, mechanizmy pojawiania się kolejnych związków chemicznych oraz zagrożenia zdrowotne i społeczne wynikające z ich stosowania. Szczególna uwaga zostanie poświęcona wyzwaniom, jakie dynamiczny rozwój rynku NSP stawia przed toksykologią sądową, w tym problemom związanym z ich identyfikacją, interpretacją wyników badań oraz ograniczeniami diagnostycznymi. Od momentu pojawienia się tzw. "dopalaczy" na scenie narkotykowej ich liczba i różnorodność rosła z roku na rok. W odpowiedzi na to zjawisko wprowadzono szereg nowelizacji Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. W 2018 roku zdecydowano się na wprowadzenie do polskiej legislacji definicji generycznych nowych grup substancji psychoaktywnych. Prześlędzono zmiany na rynku NPS w Polsce od czasu wejścia w życie tej nowelizacji do końca 2025 roku. Podsumowanie wystąpienia będzie zawierało najważniejsze wnioski dotyczące wyzwań, jakie nowe substancje psychoaktywne stawiają przed współczesną toksykologią sądową, oraz kierunków dalszego rozwoju metod analitycznych i diagnostycznych.

Autor: Olga Chrabąszcz

Tytuł: *Analiza przestępstwa znęcania się nad zwierzętami w Polsce*

Abstrakt: Przestępstwo znęcania się nad zwierzętami stanowi istotny problem o charakterze wielowymiarowym, który jest uwarunkowany czynnikami społecznymi, psychologicznymi oraz kulturowymi. Celem przeprowadzonych badań była wszechstronna analiza fenomenologiczna tego zjawiska w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem jego form, skali, mechanizmów działania sprawców oraz społecznego odbioru surowości nakładanych kar. W pracy badawczej zastosowano triangulację metod: analizę danych statystycznych policji z lat 2013-2023, anonimową ankietę internetową przeprowadzoną na grupie 193 respondentów oraz pogłębiony wywiad ekspercki z Dyrektora Schroniska dla Zwierząt w Olsztynie. Wyniki badań wskazują na systematyczny wzrost liczby zgłaszanych i wykrywanych przestępstw, co bezpośrednio koreluje z rosnącą wrażliwością i świadomością prawną społeczeństwa. Współczesna przemoc wobec zwierząt ewoluowała z form drastycznego znęcania fizycznego w stronę znęcania biernego, obejmującego długotrwałe zaniedbania, brak opieki weterynaryjnej oraz porzucenia. Potwierdzono, że głównymi czynnikami kryminogennymi pozostają uzależnienie od alkoholu, niewłaściwe wzorce wychowawcze oraz przedmiotowe traktowanie zwierząt. Zarówno społeczeństwo, jak i eksperci krytycznie oceniają obowiązujący system sankcji, uznając go za zbyt łagodny, i postulują wprowadzenie rygorystycznych oraz dotkliwych kar finansowych jako najskuteczniejszej formy prewencji.

Autor: Weronika Dalbiak

Tytuł: *Japońska kultura samobójcza a japońskie subkultury młodzieżowe – analiza porównawcza*

Abstrakt: Głównym celem wystąpienia jest zobrazowanie relacji między tradycyjnie rozumianą japońską kulturą samobójczą a subkulturami młodzieżowymi w Japonii. Analiza koncentruje się wokół środowisk młodzieżowych, które czynią z kryzysu psychicznego, samookaleczeń i autoagresji centralny punkt swojej tożsamości oraz estetyki i wybierają różnorodne formy przekazu wspomnianych dolegliwości. Podczas wystąpienia zostanie przedstawiony również obszar internetu jako kluczowy wpływ na dynamikę tych kultur.

Autor: Julia Góralczyk

Tytuł: *Współczesne oblicza syndromu sztokholmskiego – analiza kryminologiczna*

Abstrakt: Celem wystąpienia jest analiza współczesnych przejawów syndromu sztokholmskiego z perspektywy kryminologicznej. Analizie poddane zostaną przypadki, w których mogą występować mechanizmy charakterystyczne dla syndromu sztokholmskiego, a także próba określenia, jak często zjawisko to występuje oraz w jakich sytuacjach i rodzajach relacji między ofiarą a sprawcą pojawia się najczęściej. W ramach wystąpienia przeanalizowane zostaną również czynniki sprzyjające powstawaniu tego rodzaju zależności oraz wpływ relacji między ofiarą, a sprawcą na ujawnienie przestępstwa, zachowanie ofiary i przebieg postępowania karnego. Istotnym elementem wystąpienia jest analiza perspektywy organów postępowania przygotowawczego oraz próba skonfrontowania ustaleń wynikających z analizy literatury i dostępnych przypadków z praktycznymi doświadczeniami osób uczestniczących w postępowaniach dotyczących przestępstw, w których mogą występować mechanizmy charakterystyczne dla syndromu sztokholmskiego. W tym celu zostały przeprowadzone wywiady z przedstawicielami organów postępowania przygotowawczego. Analiza ma na celu ukazanie, czy syndrom sztokholmski pozostaje aktualnym i rozpoznawalnym zjawiskiem oraz jakie znaczenie może mieć jego występowanie z perspektywy kryminologicznej i praktyki organów ścigania.

Autor: Marta Juskiewicz

Tytuł: *Bezdomność w perspektywie kryminologicznej w aspekcie polskiego prawa oraz praktyki społecznej*

Abstrakt: W wystąpieniu zostanie poruszona problematyka bezdomności w ujęciu kryminologicznym, analizując jej przestępcze i wiktymologiczne wymiary na gruncie polskiego systemu prawnego oraz

praktyki społecznej. W pracy przeanalizowano polskie rozwiązania prawne pod kątem ich skuteczności w zapobieganiu przestępczości związanej z bezdomnością. Analizie poddano również praktykę społeczną, w tym reakcje organów ścigania czy system pomocy społecznej.

Autor: Maciej Klonowski

Tytuł: *Czy algorytm może radykalizować? Rola algorytmów mediów społecznościowych w eskalacji przemocy symbolicznej i mowy nienawiści*

Abstrakt: Dynamiczny rozwój mediów społecznościowych oraz opartych na sztucznej inteligencji systemów rekomendacyjnych (m.in. platform TikTok, Facebook, X) istotnie zmienił sposób konsumpcji informacji i komunikacji społecznej. Algorytmy projektowane w celu maksymalizacji zaangażowania użytkowników mogą prowadzić do stopniowego zawężania spektrum prezentowanych treści, wzmacniania istniejących przekonań oraz pogłębiania zjawisk takich jak bańki informacyjne, efekt echo chamber czy polaryzacja. W konsekwencji pojawia się pytanie, czy rozwiązania technologiczne pozostają wyłącznie neutralnym narzędziem dystrybucji treści, czy też mogą odgrywać rolę czynnika sprzyjającego procesowi radykalizacji i eskalacji przemocy symbolicznej. Celem wystąpienia jest analiza wpływu systemów rekomendacyjnych na proces radykalizacji z perspektywy kryminologii, psychologii społecznej oraz prawa, ze szczególnym uwzględnieniem realiów polskiej debaty publicznej. Punktem wyjścia będzie omówienie psychologicznych mechanizmów współgrających z algorytmami, w szczególności błędu konfirmacji oraz koncepcji dezangażowania moralnego Alberta Bandury. W tym kontekście Polska posłuży jako studium przypadku do analizy wzrostu radykalizacji języka, mowy nienawiści oraz mechanizmów dehumanizacji przeciwników politycznych, rekrutowanych i mobilizowanych za pośrednictwem przestrzeni cyfrowej. W końcowej części referatu podjęta zostanie próba oceny, czy obowiązujące regulacje prawne - w tym przepisy dotyczące nawoływania do nienawiści oraz unijny Akt o usługach cyfrowych (Digital Services Act) – stanowią adekwatną odpowiedź na zagrożenia wynikające z funkcjonowania współczesnych systemów algorytmicznych oraz gdzie leży granica między wolnością słowa a odpowiedzialnością platform. Referat ma charakter interdyscyplinarny i stanowi próbę połączenia perspektywy kryminologicznej, psychologicznej oraz prawnokarnej w analizie wyzwań społeczeństwa cyfrowego.

Autor: Aleksandra Petkov

Tytuł: *Znęcanie się nad osobą najbliższą – między dogmatyką prawa karnego a kryminologią przemocy domowej*

Abstrakt: Przedmiotem referatu będzie analiza przestępstwa znęcania się nad osobą najbliższą, uregulowanego w art. 207 § 1 Kodeksu karnego, z uwzględnieniem zarówno jego konstrukcji dogmatycznoprawnej, jak i współczesnych uwarunkowań kryminologicznych. Celem wystąpienia jest ukazanie wielowymiarowego charakteru tego przestępstwa, które stanowi jedno z najczęściej występujących przestępstw przeciwko rodzinie i opiece, a zarazem pozostaje istotnym problemem społecznym i wiktymologicznym. W pierwszej części referatu zostanie przedstawiona ewolucja regulacji dotyczących znęcania się w polskim prawie karnym – od historycznych ujęć odpowiedzialności za przemoc w rodzinie po obowiązujące rozwiązania zawarte w Kodeksie karnym z 1997 r. Następnie omówione zostaną ustawowe znamiona czynu zabronionego, ze szczególnym uwzględnieniem przedmiotu ochrony, strony przedmiotowej i podmiotowej, statusu osoby najbliższej jako pokrzywdzonego oraz wybranych problemów interpretacyjnych występujących w doktrynie i orzecznictwie. Istotną część wystąpienia stanowić będzie analiza kryminologiczna zjawiska przemocy domowej jako formy realizacji znamion art. 207 § 1 KK. Omówione zostaną m.in. relacja pomiędzy przestępstwem znęcania a przemocą domową, zjawisko cykliczności przemocy, profile sprawców i ofiar oraz psychologiczne mechanizmy utrwalające relacje przemocowe. Referat zostanie uzupełniony analizą danych statystycznych dotyczących skali przestępstwa oraz przykładami zaczerpniętymi z

praktyki sądowej i głośnych spraw karnych, ilustrującymi społeczne konsekwencje przemocy wobec osób najbliższych. W podsumowaniu przedstawione zostaną obowiązujące krajowe i międzynarodowe standardy ochrony ofiar przemocy domowej oraz znaczenie współdziałania instrumentów prawa karnego, instytucji państwowych i działań profilaktycznych w przeciwdziałaniu temu zjawisku. Referat ma na celu wskazanie, że skuteczna reakcja na przestępstwo znęcania wymaga nie tylko właściwej kwalifikacji prawnokarnej czynu, lecz również uwzględnienia jego społecznych, psychologicznych i kryminologicznych uwarunkowań.

Autor: Piotr Stepulak

Tytuł: *Kryminalizacja sprzeciwu – prawo karne jako narzędzie kontroli ruchów społecznych*

Abstrakt: W warunkach pogłębiającej się polaryzacji politycznej i kurczenia się przestrzeni obywatelskiej (shrinking civic space) prawo karne coraz częściej porzuca funkcję gwarancyjną, przeobrażając się w narzędzie dyscyplinowania i uciszania zbiorowego sprzeciwu. Autor proponuje w referacie teoretyczno-porównawczą analizę tego procesu. Istotnym punktem wyjścia jest socjologia ruchów społecznych i teoria uznania Axela Honnetha - oddolne mobilizacje wyrastają z doświadczenia pogardy (Missachtung) i walki o rozszerzenie kręgu moralnego oraz prawnego uznania, co strukturalnie godzi w interes państwa jako podmiotu definiującego przynależność do wspólnoty i porządek normatywny. Z perspektywy paradygmatu konfliktu państwo przekodowuje roszczenia uznaniowe na kategorie przestępczości, maskując polityczną treść konfliktu poprzez indywidualizację winy. Kluczowym mechanizmem nie jest formalna typizacja, lecz kryminalizacja faktyczna (Gardocki) - rozejście się ustawowego i pierwotnie zamierzonego zakresu kryminalizacji z jego znacznie szerszym stosowaniem przez organy ścigania, w którym sam proces staje się karą. Mechanizm ten zostanie zilustrowany na dwóch przykładach - kryminalizacją solidarności na granicy polsko-białoruskiej (instrumentalne stosowanie przepisów o przemyśle, logika krymigracji) oraz represjonowaniem ruchów ekologicznych (zarządzanie przestrzenią publiczną, sekurytyzacja, etykieta "ekoterroryzmu"). Mimo odmiennych form represji w obu przypadkach działa ten sam mechanizm - nieostre przepisy, szeroka dyskrecjonalność organów ścigania i naznaczanie. W ostatniej części autor pragnie zaproponować własną koncepcję dialektyki kryminalizacji - proces ten nie jest bowiem jednokierunkowy. Strona społeczna przechodzi do ofensywy, posługując się tymi samymi (prawnokarnymi) instrumentami dyskursywnymi i prawnymi (zażalenia na zatrzymania, subsydiarne akty oskarżenia, zarzuty tortur) - starając się odwrócić wektor oskarżenia przeciwko samemu suwerenowi.

Autor: Zofia Woroniecka

Tytuł: *Ekologizacja kryminologii – pomiędzy kryminologią antropocentryczną a kryminologią ekocentryczną*

Abstrakt: W dobie postępującej globalizacji, działania światowych korporacji (m.in. greenwashing) czy inicjatywy podejmowane przez organizacje ekologiczne przenoszą środek ciężkości dyskursu publicznego na przestępczość ściśle związaną z zagadnieniami umieszczanymi w kręgu zainteresowania tzw. zielonej kryminologii (Lynch). W ramach powszechnej dyskusji, dotyczącej nadużywania, degradacji i przestępczości związanej ze środowiskiem naturalnym, w ostatnich latach można stwierdzić, iż aktualne potrzeby poszukiwania odpowiedzi na problemy związane z przestępczością ekologiczną wymagać będą wypracowania rozwiązań na styku kryminologii antropocentrycznej i ekocentrycznej. Autorka w swoim referacie, poprzez zastosowanie analizy teoretyczno-porównawczej chce podjąć próbę wskazania możliwych punktów wspólnych dla kryminologii antropocentrycznej oraz kryminologii ekocentrycznej – istnieje duże prawdopodobieństwo, iż będzie to niezbędnym etapem ewolucji kryminologii współczesnej w związku ze zmianami związanymi z globalizacją i rosnącą świadomością środowiskową społeczeństw. Referat

skupia się na zagadnieniach będącymi konstruktami, które mogą okazać się kluczowymi dla rozwoju kryminologii w kontekście jej "ekologizacji". Stanowią je: - teoria rozszerzonego antropocentryzmu (Norton, Hayward) wraz z koncepcją environmental harm (Beirne, South), - koncept elementów środowiska jako "podmiotów chronionych" oraz "opiekunów przyrody działającymi na prawach pokrzywdzonego", - ujęcia podejmujące próbę połączenia założeń karania obydwu podejść kryminologicznych, tj. funkcji retrybtywnej oraz restytucyjnej. Podsumowując, celem autorki jest wskazanie na potrzebę poszukiwania i tworzenia konstruktów prawnych oraz założeń kryminologicznych tworzących połączenia pomiędzy kryminologią ekocentryczną oraz antropocentryczną, mając tym samym świadomość wielu fundamentalnych różnic pomiędzy obydwoma nurtami.

Kongres
Kryminologiczny